

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ТКАЧЕНКО Олександра Михайлівна

УДК 374.091.3:811.111

ДИСЕРТАЦІЯ

**ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Освітня програма: Позашкільна освіта

Шифр і назва спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О.М. Ткаченко

Науковий керівник: БИКОВСЬКИЙ Тімур Валерійович,
кандидат педагогічних наук, доцент

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Ткаченко О.М. Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Український державний університет імені Михайла Драгоманова. – Київ, 2025.

Дисертація присвячена питанню педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти. У процесі дослідження теоретично обґрунтовано, визначено та експериментально перевірено педагогічну технологію навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти

Аналіз теоретичних основ і практики навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти показав, що в сучасних умовах навчання учнів англійської мови відіграє визначальну роль.

Встановлено, що у закладах позашкільної освіти навчання учнів англійської мови здійснюється у гуртках англійської мови, які належать до гуманітарного напрямку позашкільної освіти, а також шляхом застосування англійської мови на заняттях інших гуртків, секцій та творчих об'єднань.

Дослідженням представлено категоріально-поняттєвий апарат, а також проведено уточнення змісту понять «педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти», «мультимедійні засоби у педагогічній технології в закладах позашкільної освіти».

У процесі дослідження проведено дидактичне обґрунтування структури педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

З'ясовано, що структура педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти включає концептуальну, змістову і операційну складові.

Виявлено, що до концептуальної складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти належать принципи, ціль, завдання.

Змістова складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти охоплює зміст навчання.

Операційна складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти включає форми, методи та засоби.

Дослідженням встановлено, що педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти – це сукупність послідовних дій, що включає концептуальну, змістову і операційну складову та забезпечує навчальні досягнення учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти.

У процесі дослідження розроблено зміст навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти з урахуванням педагогічної технології.

Визначено, що найбільш доцільним у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є розробка і реалізація змісту навчання на основі комунікативного підходу, що передбачає оволодіння знаннями, уміннями, навичками і цінностями, які забезпечать використання англійської мови в реальному житті.

Виділено у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти мультимедійні засоби як сукупність мультимедійних програм, технічних пристроїв і дидактичних матеріалів, що використовуються в освітньому процесі.

Здійснено класифікацію мультимедійних засобів у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти за

видами мовленнєвої діяльності та типами мовного матеріалу: для навчання іншомовного спілкування (аудіювання, читання, говоріння, письмо); для навчання іншомовного матеріалу (граматичний, лексичний, фонетичний).

У процесі дослідження з'ясовано, що до мультимедійних засобів для навчання учнів іншомовного спілкування відносяться: аудіювання (відеоблоги, відеоекскурсії, комп'ютерні програми тощо); читання (електронні видання, електронні енциклопедії, електронні словники тощо); говоріння (відеоконференції, віртуальні подорожі, навчально-ігрові платформи, онлайн ігри тощо); письмо (мультимедіа-презентації, соціальні мережі тощо).

При цьому встановлено, що мультимедійні засоби для навчання іншомовного спілкування у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти включають: граматичний (відеоблоги, електронні підручники, освітні платформи тощо); лексичний (відеоконференції, мобільні додатки, телевікторини тощо); фонетичний (мультимедіа-тренажери, освітні інтернет-ресурси тощо).

Проведено експериментальну перевірку запропонованої педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Розроблено показники та критерії навчальних досягнень, які доцільно застосувати у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти. Серед них: пізнавально-знаннєвий, комунікативно-практичний, культурологічно-творчий, особистісно-мотиваційний.

Встановлено підвищення рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови у результаті застосування запропонованої педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Ключові слова: позашкільна освіта, заклад позашкільної освіти, технології, педагогічна технологія, освіта, англійська мова, освітній процес, гуманітарний напрям, гурток, комунікативний підхід, компетентнісний

підхід, компетентності, принципи, ціль, завдання, зміст, форми, методи, засоби, мультимедійні засоби, навчання, виховання, розвиток, соціалізація, знання, вміння, навички, цінності, інновації, учні, педагоги, шкільний вік, освітні технології, освітній процес, інтегрована система, підготовка педагогів, комп'ютеризація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційне суспільство, навчальна програма, освітнє середовище, іноземна мова, види іншомовної діяльності, інформаційні технології (ІТ) в освіті, здобувач освіти, інноваційні підходи, іншомовна компетентність, експериментальна перевірка, розвиток особистості, особистісно орієнтований, толерантність, культура, іншомовна комунікативна компетенція, вивчення іноземної мови, мотивація, когнітивний розвиток, компетентність.

ABSTRACT

Tkachenko O.M. The pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school educational establishments.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. – Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University. – Kyiv, 2025.

The dissertation is devoted to the issue of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments. In the course of the study the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school educational establishments was theoretically justified, determined and practically verified.

On analyzing the theoretical foundations and practical aspects of teaching English to learners in out-of-school education establishments, it was found that nowadays teaching English to learners plays a crucial role.

It has been stated that the English language is taught in English clubs of out-of-school education establishments, which belong to the humanitarian area of out-of-school education.

The study presents the categorical and conceptual apparatus and specifies the concepts of «the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments», «multimedia tools applied to the pedagogical technology in out-of-school education establishments».

The pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments has been determined as a set of sequential actions that contribute to the English language learners' achievements in out-of-school education establishments.

During the research, the structure of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments was didactically justified.

The structure of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments is determined to consist of the conceptual, content and operational components.

It has been observed that the conceptual component of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments includes principles, goals, and objectives.

The content component of the pedagogical technology for teaching English language learners in out-of-school education establishments covers the learning content.

The operational component of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments proves to comprise forms, methods and tools.

The research presents the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments as a set of sequential actions including the conceptual, content and operational components and providing for the learning achievements of the learners in out-of-school education establishments.

In the course of the study, the content of teaching English to learners in out-of-school education establishments was elaborated due to the pedagogical technology.

It has been determined that the learning content of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments is the most appropriately created and implemented when based on the communicative approach which allows mastering knowledge, skills, abilities and values that would ensure applying English to the real-life.

The research presents multimedia tools as the basis of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments. The multimedia tools are presented as a set of multimedia programs, technical devices and didactic materials used in the educational process.

Multimedia tools are structured by the types of communication activity and the sorts of language material: for teaching foreign language communication (listening, reading, speaking, writing); for teaching foreign language material (grammatical, lexical, phonetic).

Multimedia tools for teaching foreign language communication, according to the specifics of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments, include: listening (video blogs, video tours, computer programs, etc.); reading (electronic publications, electronic encyclopedias, electronic dictionaries, etc.); speaking (video conferencing, virtual travel, educational and gaming platforms, online games, etc.); writing (multimedia presentations, social networks, etc.).

The pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments also features multimedia tools for teaching foreign language material, such as: grammatical (video blogs, electronic textbooks, educational platforms, etc.); lexical (video conferencing, mobile applications, TV quizzes, etc.); phonetic (multimedia simulators, educational Internet resources, etc.).

In the course of the study, the effectiveness of the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments was experimentally tested.

The research specifies the learning achievements indicators and criteria applied to the pedagogical technology for teaching English to learners in out-of-school education establishments. They include cognitive-and-knowledgeable, communicative-and-practical, cultural-and-creative, and personal-and-motivational.

It has been established that the level of learning achievements of the English language learners has increased as a result of applying the suggested pedagogical technology for teaching English in out-of-school education establishments.

Key words: out-of-school education, out-of-school education establishments, technologies, pedagogical technology, education, the English language, humanitarian area, club, communicational approach, competency-based approach, competencies, principles, goal, objectives, content, forms, methods, tools, multimedia tools, teaching, upbringing, development, socialization, knowledge, skills, abilities, values, innovations, learners, teachers, school age, educational technologies, educational process, integrated system, teacher training, computerization of education, information-communication technologies, informational society, educational program, educational environment, foreign language, foreign language activity types, informational technologies (IT) in education, educator, receiver of education, innovational approaches, foreign language competency, experimental verification, personal development, personality-oriented, tolerance, culture, foreign language communicative competency, foreign language learning, motivation, cognitive development, competency.

**Наукові праці, в яких опубліковано
основні наукові результати дисертації**

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Ткаченко О. Трансформація процесу навчання іноземних мов через застосування інноваційних технологій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. Випуск 1-2(135-136). С. 333–342.
2. Ткаченко О. М. Сучасне осмислення складових компонентів мотивації та можливостей її підвищення у процес навчання іноземних мов. *Інноваційна педагогіка*. Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск 75. С. 321–325.
3. Ткаченко О. М. Технології у педагогічній практиці. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Луцьк : Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2024. Випуск 4. С. 99–104.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях

4. Tkachenko O. Philosophical aspects of the innovative technologies applied to the foreign languages learning process = Філософські аспекти застосування інноваційних технологій у процесі вивчення іноземних мов. *Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna*. Kraków Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie , 2023. Vol. 11. Numer Specjalny (23)/2023. S. 365–372.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Ткаченко О. М. Мультимедійні технології як ефективний засіб засвоєння іншомовного матеріалу. *Освіта і наука – 2023* : зб. матеріалів Звітно-наукової конференції студентів та аспірантів Українського

державного університету імені Михайла Драгоманова (3-7 квітня 2023 р.).

К. : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 686–688.

**Наукові праці, які додатково відображають
наукові результати дисертації**

6. Ткаченко О. М. Англійська мова : навч. прогр. з позашкільної освіти. [Електронний ресурс]. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2024. 16 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	14
РОЗДІЛ І. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	26
1.1. Поняття про технології навчання в структурному аспекті	26
1.2. Особливості використання технологій навчання учнів англійської мови	52
Висновки до розділу І	73
Список використаних джерел до розділу І	75
РОЗДІЛ ІІ. ДИДАКТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	88
2.1. Структура і дидактичні основи навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти в умовах реалізації педагогічної технології	88
2.2. Мультимедійні засоби як складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти	106
Висновки до розділу ІІ	134
Список використаних джерел до розділу ІІ	136
РОЗДІЛ ІІІ. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	141
3.1. Показники та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти	141

3.2. Експериментальна перевірка рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти	161
Висновки до розділу III	190
Список використаних джерел до розділу III	192
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	200

ВСТУП

Актуальність теми дисертації. На сучасному етапі розвитку суспільства питання англійської мови є вкрай актуальним і важливим. Це обумовлено тим, що інтенсивний процес глобалізації, міжкультурної і виробничої комунікації активізував зміну статусу англійської мови.

Законом України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024) закріплено застосовувати англійську мову як одну з мов міжнародного спілкування, а також сприяти вивченню англійської мови в Україні.

Важливим постало питання навчання учнів англійської мови в системі освіти, де особливе місце належить позашкільній освіті, закладам позашкільної освіти.

Варто відзначити, що система позашкільної освіти у 2024 р. за даними Міністерства освіти і науки України включала 1170 закладів позашкільної освіти, майже 799 тис. вихованців, учнів, слухачів, які навчалися у 52 тис. гуртках, секцій та інших творчих об'єднаннях.

Конституція України (1996), Закон України «Про позашкільну освіту» (2000), Закон України «Про освіту» (1991, 2017), Закон України «Про охорону дитинства» (2001) та інші нормативно-правові акти закріплюють право кожного на здобуття позашкільної освіти, навчання у закладах позашкільної освіти.

Встановлено, що опанування учнями англійської мови в освітній діяльності закладів позашкільної освіти здійснюється у процесі навчання учнів у гуртках англійської мови, а також шляхом застосування англійської мови на заняттях різних гуртків, секцій та інших творчих об'єднань.

При цьому у навчанні учнів у гуртках англійської мови сучасного закладу позашкільної освіти є можливість впровадження новітніх технологій, що роблять освітній процес більш ефективним та результативним, сприяють розвитку навчальних досягнень з англійської мови.

З'ясовано, що теоретичні і методичні напрацювання щодо різноманітних аспектів технологій навчання учнів англійської мови в системі позашкільної освіти всебічно представлено.

Так, теоретичні положення філософії освіти, філософських аспектів іноземної мови розглядали у працях вчені В. Андрущенко (філософія освіти); О. Векуа (інноваційний ракурс філософії вивчення іноземної мови); Т. Верещагіна (рецепція філософії В. фон Гумбольдта в теорії міжкультурного навчання); О. Панфілов (філософські аспекти мотивації навчальної діяльності); А. Шайнер (іноземна мова як предмет філософської рефлексії у підготовці студентів у ВТНЗ) та ін.

Важливі теоретичні, практичні і методичні питання позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти у своїх дослідження представили вчені і практики позашкільної освіти О. Биковська (теоретико-методичні основи позашкільної освіти); Я. Биковський (педагогічні умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти); О. Єгорова (розвиток позашкільної освіти у США); О. Литовченко (теоретико-методичні основи соціального становлення учнів 8-11 класів у комплексних позашкільних навчальних закладах); Г. Пустовіт (теоретико-методичні основи екологічної освіти та виховання учнів у позашкільних навчальних закладах); О. Савенко (економічна підготовка учнів у позашкільних навчальних закладах); Л. Суценко (гуманно розвивальне середовище закладу позашкільної освіти як концептуальне підґрунтя всебічного розвитку особистості); Т. Суценко (позашкільна педагогіка); С. Уварова (самореалізація творчої особистості учня в художньо-естетичному напрямі позашкільної освіти); Л. Яременко (розвиток креативної особистості у позашкільних навчальних закладах) та ін.

Актуальні питання теорії і методики навчання англійської мови розкрили у наукових працях дослідники О. Бігич (особистісно-діяльнісний розвиток молодшого школяра на уроці іноземної мови); С. Каричковська

(підготовка майбутніх вчителів англійської мови в університетах України і Польщі (порівняльний аналіз); А. Майда (A. Mayda) (ефективні стратегії викладання англійської мови); С. Ніколаєва (методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах); Л. Нілсон (L. Nilson) (викладання на висоті); Б. Томлінсон (B. Tomlinson) (опанування англійської мови); О. Яременко-Гасюк (навчання іноземній мові) та ін.

Загальнонаукові положення щодо технологій навчання представлено у працях І. Дичківської (інноваційні педагогічні технології); М. Корця (педагогічні технології у сучасній освіті); К. Регмі (K. Regmi) (технології навчання за межами позитивізму та критики); І. Прокопенка (педагогічні технології в підготовці вчителів); О. Янковича (освітні технології сучасних навчальних закладів) та ін.

Дослідження цифрових, комп'ютерних, мультимедійних, інформаційних, інформаційно-комунікаційних (ІКТ), ігрових технологій представили К. Бевінс (K. Bevins) (ігрова механіка і чому вона застосовується); Т. Биковський (методика навчання інформаційних технологій у позашкільних навчальних закладах); О. Буяновська (використання мультимедійних технологій під час навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей); Л. Макаренко (комп'ютерна грамотність як складова професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи); Г. Моттерем (G. Motteram) (інновації в навчальних технологіях для викладання англійської мови); О. Пасічник (гейміфікація процесу навчання іноземної мови студентів закладів вищої освіти); В. Слабко (цифрова компетентність, проєктно-технологічна культура); Т. Черкасова (інноваційні методи вивчення іноземних мов: комп'ютерні та мультимедійні технології) та ін.

Фундаментальні положення щодо комунікативного підходу дослідили і представили такі вчені, як Р. Алзаваєр (R. Alsawaier) (вплив гейміфікації на мотивацію та активність); Л. Волкова (реалізація комунікативного підходу в процесі вивчення іноземної мови); Ф. Бацевич (основи комунікативної

лінгвістики); Т. Зубенко (комунікативний підхід до навчання іноземної мови); С. Король (комунікативний підхід у навчанні іноземних мов); М. Френч (M. French) (мотивація у вивченні мови та роль вчителів у мотивації та самомотивації учнів); К. Цізер (K. Csizér) (досвід вивчення мови, ігнорований елемент у дослідженнях мотивації до вивчення іноземної мови) та ін.

Варто відзначити, що зазначена тема ґрунтовно вивчена науковцями, реалізується практиками, однак, зважаючи на стрімкий розвиток і появу новітніх технологій виникає протиріччя між актуальністю проблеми, сучасними розробками та відсутністю комплексного дослідження щодо навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Таким чином, це зумовило вибір теми дисертації **«Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти»**.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію здійснено згідно з тематичним планом науково-дослідної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, науковий напрям «Теорія та технологія навчання і виховання в системі освіти».

Дисертація пов'язана з темами наукових досліджень, які проводилися згідно з Розпорядженням Президента України «Про призначення грантів Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень» на тему: «Система позашкільної освіти в Україні та її роль у вихованні підростаючого покоління» від 14.12.2005 р. № 1279/2005-рп; Розпорядженням Президента України «Про надання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених» на тему: «Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні» від 26.06.2008 р. № 207/2008-рп; Указом Президента України «Про призначення грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених» на тему: «Розроблення змісту підготовки педагогічних працівників для позашкільної освіти в Україні» від 29.05.2011 р. №592/2011; Розпорядженням Президента України

«Про призначення грантів Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень» на тему: «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» від 20.05.2017 р. №114/2017-рп.

Дисертація виконана відповідно до освітньо-наукової програми «Позашкільна освіта» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Тему дисертації затверджено вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 28.11.2024 р.).

Мета дисертації: теоретичне обґрунтування, визначення та експериментальна перевірка педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дисертації:**

1. Проаналізувати теоретичні основи і практику навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, розкрити його категоріально-поняттєвий апарат.

2. Дидактично обґрунтувати структуру педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

3. Розробити зміст навчання учнів англійської мови на основі педагогічної технології у закладах позашкільної освіти.

4. Охарактеризувати мультимедійні засоби як складову педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

5. Експериментально перевірити запропоновану педагогічну технологію навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Об'єкт дисертації: технології навчання англійської мови.

Предмет дисертації: педагогічна технологія навчання англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Гіпотеза дисертації: педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти буде більш ефективною, якщо:

- удосконалити зміст навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти з урахуванням комунікативного підходу;
- використати мультимедійні засоби як складову педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Методологічною та теоретичною основою дисертації є:

концептуально-правові положення щодо освіти, позашкільної освіти, англійської мови, закріплені у Конвенції ООН про права дитини, Конституції України, Законі України «Про застосування англійської мови в Україні», Законі України «Про освіту», Законі України «Про позашкільну освіту», Законі України «Про охорону дитинства» та ін.;

теоретичні положення щодо філософії освіти, філософії мови (В. Андрущенко, Ф. Бацевич, О. Векуа, Т. Верещагіна, О. Панфілов, Л. Погасій, О. Савченко, А. Шайнер та ін.);

теоретичні засади позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти (О. Биковська, Я. Биковський, Т. Биковський, О. Єгорова, О. Литовченко, Г. Пустовіт, О. Савенко, Л. Сущенко, С. Уварова та ін.);

теоретичні положення щодо технологій в освіті (В. Барладим, Т. Биковський, І. Дичківська, М. Жалдак, О. Карпова, О. Кіяшко, М. Корець, О. Кучай, П. Лузан, І. Маркус, К. Регмі (K. Regmi), І. Прокопенко, В. Слабко, І. Смолюк, А. Чечотка, О. Чупріна, О. Янкович та ін.);

теоретичні положення щодо навчання англійської мови (О. Бігич, Л. Волкова, С. Зіммер (C. Zimmer), М. Кабанова, А. Какембо (A. Kakembo), А. Майда (A. Mayda), С. Ніколаєва, Л. Нілсон (L. Nilson), М. Сейлер (M. Sailer), О. Тарнопольський, Б. Томлінсон (B. Tomlinson), О. Яременко-Гасюк та ін.);

теоретичні положення щодо комунікативного підходу (Р. Алзаваєр (R. Alsawaier), С. Астуті (S. Astuti), Л. Волкова, Т. Зубенко, С. Король, Н. Макклелланд (N. McClelland), М. Френч, К. Цізер та ін.);

теоретичні положення щодо мультимедійних засобів (П. Баклі (P. Buckley), К. Бевінс (K. Bevins), О. Буяновська, Г. Моттерем (G. Motteram), О. Пасічник, А. Соломаха, Н. Сорокіна, Т. Черкасова, Ю. Чернищук та ін.).

Методи дисертації. У дисертації використано комплекс таких методів:

теоретичні: огляд та аналіз наукової літератури з проблем педагогічних технологій: філософської, історичної, педагогічної, методичної, що було використано при з'ясуванні теоретичних засад впровадження новітніх технологій навчання учнів англійської мови із застосуванням мультимедійних засобів; теоретичний аналіз і синтез емпіричного досвіду застосування педагогічних технологій, порівняння, узагальнення, систематизація теоретичних та дослідних даних, що було використано при розробці педагогічної технології навчання учнів англійської мови;

емпіричні: педагогічний експеримент, спостереження, аналіз освітнього процесу із застосуванням мультимедійних технологій, опитування педагогів та учнів щодо нових методів навчання; апробація змісту навчання з англійської мови для закладів позашкільної освіти; обґрунтування змін у навчальних досягненнях учнів для обробки результатів педагогічного експерименту.

База дисертації. У дисертації була використана джерельна база, що представлена теоретичними положеннями щодо позашкільної освіти, педагогічних технологій, навчання учнів у закладах позашкільної освіти; законодавчими та нормативно-правовими актами у сфері освіти; навчальною та методичною літературою з навчання учнів англійської мови тощо.

Дослідно-експериментальною базою дослідження стали заклади позашкільної освіти Кіровоградський обласний центр дитячої та юнацької

творчості, Обласний будинок художньої творчості Миколаївської обласної ради, Центр позашкільної освіти ім. О. Разумкова Управління освіти і науки Бердичівської міської ради, Центр науково-технічної творчості молоді «Сфера» Оболонського району міста Києва, а також заклад загальної середньої освіти Міжнародний ІТ ліцей м. Києва.

До окремих методів дослідно-експериментальної роботи також були залучені заклади освіти м. Києва, Одеської, Івано-Франківської, Харківської й інших областей.

Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів дисертації полягає в тому, що:

– вперше визначено й теоретично обґрунтовано педагогічну технологію навчання учнів англійської мови з використанням мультимедійних засобів; дидактично обґрунтовано структуру педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, до якої входять такі складові: концептуальна, змістова і операційна; охарактеризовано мультимедійні засоби як основу педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, що поділяються за видами: для навчання іншомовного спілкування (аудіювання, читання, говоріння, письмо); для навчання іншомовного матеріалу (граматичний, лексичний, фонетичний);

– удосконалено сутність понять «педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти», «мультимедійні засоби у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти»; зміст навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти з урахуванням комунікативного підходу; основні показники та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти;

– дістали подальший розвиток підходи щодо організації освітнього процесу у закладах позашкільної освіти; використання мультимедійних

засобів для навчання учнів англійської мови; підготовки навчальних програм та іншого навчально-методичного забезпечення закладів позашкільної освіти.

Практичне значення отриманих результатів дисертації полягає в розробці та впровадженні навчальної програми «Англійська мова» з позашкільної освіти для гуртків закладів позашкільної освіти, яка отримала гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» згідно рішення Експертної комісії з позашкільної освіти Міністерства освіти і науки України від 11.03.2024 р., протокол № 1 і зареєстрована у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 8.0010-2024; удосконаленні навчально-методичного забезпечення закладів позашкільної освіти тощо.

Застосування матеріалів може здійснюватися педагогічними працівниками системи позашкільної освіти, студентами та науково-педагогічними працівниками вищої освіти, вченими та іншими фахівцями.

Впровадження результатів дисертації здійснювалось шляхом запровадження в освітній процес закладів позашкільної освіти положень педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, що підтверджено відповідними довідками, а саме: Кіровоградський обласний центр дитячої та юнацької творчості (довідка №615/01-18 від 31.12.2024 р.); Обласний будинок художньої творчості Миколаївської обласної ради (довідка №201 від 30.12.2024 р.); Центр позашкільної освіти ім. О.Разумкова Управління освіти і науки Бердичівської міської ради (довідка №197 від 24.12.2024 р.); Центр науково-технічної творчості молоді «Сфера» Оболонського району міста Києва (довідка №04.04/36 від 27.12.2024 р.); Міжнародний ІТ ліцей м. Києва (довідка №54/2024 від 31.12.2024 р.).

Обґрунтованість результатів дисертації, їхня вірогідність забезпечувалася комплексом методів дослідження, що були використані й відповідали меті, завданням, об'єкту, предмету дисертації.

Всі теоретичні положення були підтверджені результатами експериментальної перевірки й реалізовані у процесі застосування педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Апробація результатів дисертації. Матеріали дисертації доповідалися та обговорювалися на засіданнях кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, а також конференціях, семінарах, вебінарах, круглих столах міжнародного, всеукраїнського, місцевого рівнів з питань актуальних для позашкільної освіти.

Поточні результати доповідалися на наукових заходах:

міжнародні: VII Міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта у розвитку держав» (2024); Міжнародний вебінар «Позашкільна освіта України і Польщі: розвиток співпраці» (2024, 2023, 2022); Міжнародний форум ЮНЕСКО про майбутнє освіти (2024); Міжнародний форум «Педагогічна еліта України: ціннісні орієнтири» (2023); Міжнародна конференція «Система підготовки педагогів позашкільної освіти у сучасних умовах» до 30-річчя Незалежності України (2021); VI Міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта у розвитку держав» (2020); Міжнародна конференція «Позашкільна освіта: вчора, сьогодні, завтра» (2020); Міжнародний семінар «Сучасна концепція позашкільної освіти» (2019); V Ювілейна міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта у розвитку держав» (2018); Міжнародний семінар «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» (2017); IV Міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта у розвитку держав» (2016); Форум з позашкільної освіти (2016); Міжнародний освітній конгрес, III Міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта у розвитку держав» (2014); II Міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта у розвитку держав» (2012);

Міжнародна науково-практична конференція «Наукова еліта як соціально-економічний фактор розвитку держав в умовах глобалізації» (2010); Міжнародна науково-практична конференція «Науково-методичне забезпечення позашкільної освіти: теорія і практика» (2008); Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу» (2002) та ін.;

всеукраїнські: Всеукраїнський форум «Позашкільна освіта українським дітям» до Дня позашкілля 2024 (2024); Форум молодих вчених «Гідність і свобода українців» (2024); Всеукраїнська науково-практична конференція «Тенденції розвитку дизайну та дизайн-освіти у вимірах сучасності» (2024); відкрита лекція «Гейміфікація та навчання на основі ігор» (2024); XX Методологічний семінар з позашкільної освіти, онлайн відкрита лекція «Психологічна підтримка учнів у закладах позашкільної освіти в умовах воєнного стану: як зберегти сенс життя» (2024); XVIII Методологічний семінар з позашкільної освіти, онлайн відкрита лекція «Кафедра позашкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова: Кращі практики підготовки педагогів позашкільної освіти» (2024); Всеукраїнський круглий стіл за участю міжнародних партнерів «Концепція позашкільної освіти в умовах воєнного стану» (2024); Всеукраїнський круглий стіл «Вступ 2024: Підготовка педагогів позашкільної освіти в умовах воєнного стану» (2024); XVII Методологічний семінар з позашкільної освіти, відкрита лекція «Навчальна програма позашкільної освіти» (2023); Всеукраїнський форум «Позашкільна освіта 2023: сучасні виклики та рішення» до Дня позашкілля (2023); XV Методологічний семінар з позашкільної освіти, відкрита лекція «Гуманітарний напрям позашкільної освіти: теорія і практика» (2023); Всеукраїнська нарада до Дня захисту дітей «Позашкільна освіта у воєнний та повоєнний час» (2022); Всеукраїнський форум «Діти і освітянський фронт позашкілля» (2022); IX Методологічний семінар з позашкільної освіти, відкрита лекція «Концептуальні основи позашкільної освіти» (2021);

VIII Методологічний семінар з позашкільної освіти, відкрита лекція «Особливості освітньої програми закладу позашкільної освіти» (2021); круглий стіл «Якість позашкільної освіти» до Всесвітнього дня якості (2021); Вебінар «Позашкільна освіта в громаді: Як зберегти мережу і забезпечити розвиток» (2020); круглий стіл «Позашкільна освіта: національні та регіональні перспективи» (2019); Всеукраїнський круглий стіл «Підготовка педагогів позашкільної освіти: шлях становлення і розвитку» (2019); Стратегічна сесія з розвитку позашкільної освіти (2018); круглий стіл «Стратегія розвитку позашкільної освіти» (2018); Всеукраїнський форум педагогічних працівників позашкільної освіти «Позашкільна освіта в умовах децентралізації» (2016); Всеукраїнська науково-практична конференція «Університет – позашкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад» (2010) та ін.;

регіональні: звітно-наукова конференція студентів та аспірантів «Освіта і наука» (2024, 2023, 2022); засідання кафедри позашкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова та ін.

Публікації. Основні матеріали дисертації відображені в 6 одноосібних наукових та науково-методичних працях, а саме: 4 статті у наукових фахових виданнях, 1 публікація у збірнику матеріалів конференцій, 1 – інших наукових та навчально-методичних виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Поняття про технології навчання в структурному аспекті

У сучасних умовах проблема технологізації в освіті набула значної актуальності для педагогічної теорії і практики, що цілком закономірно. Технологізація є тим чинником, що значно змінює природу педагогічного процесу, професійну діяльність педагога та навчально-пізнавальну діяльність учня [8; 55]. Розглядаючись у загальному розумінні як упровадження системних, науково обґрунтованих технологій у певну сферу діяльності з метою підвищення її ефективності, прогнозованості та керованості, у сфері освіти технологізація означає використання педагогічних, цифрових та інформаційних технологій для вдосконалення освітнього процесу, підвищення якості знань і спрощення роботи педагогів та учнів.

Свого часу поняття «технологія» обумовилось науково-технічним прогресом і, за словником (від гр. *techne* – мистецтво, ремесло, наука; *logos* – поняття, вчення), є сукупністю знань про способи і засоби обробки матеріалів [23]; формою реалізації людського інтелекту, сфокусованого на розв'язанні істотних проблем буття [18]. Проте на сьогодні набули поширення галузеві інтерпретації цього поняття, що відображають нові грані застосування технологій у різних сферах діяльності людини.

Технології в педагогічній науці та практиці визначаються як методи, прийоми, засоби навчання; процесуальна частина дидактичної системи; принципи навчання; моделі навчання; спеціальна організація змісту навчання і добір до нього творчих завдань; педагогічна техніка; алгоритм процесу

досягнення запланованих результатів; проектування процесу формування особистості учня; підхід до опису педагогічного процесу тощо [25].

Таким чином, більшість із визначень педагогічної технології зводиться до розуміння цього поняття як певної організації освітнього процесу, що дає змогу досягти запланованих результатів найефективнішим шляхом.

Вивчення особливостей технологізації в освіті пов'язане з іменами зарубіжних дослідників Р. Алзаваєра (R. Alsawaier), П. Баклі (P. Buckley), К. Бевінса (K. Bevins), Г. Моттерема (G. Motteram) [84; 88; 86; 97] та ін. На теренах української педагогічної науки вагомий внесок у дослідження цієї проблеми зробили такі відомі вчені, як Т. Биковський, І. Дичківська, М. Жалдак, О. Кіяшко, М. Корець, П. Лузан, І. Прокопенко, В. Слабко, О. Янкович [6; 16; 20; 29; 32; 43; 50; 59; 79] та багато інших, причому, як показує аналіз наукових публікацій, актуальність цієї теми вже кілька десятиліть не знижується.

Науковці розглядають технологізацію як засіб досягнення належних результатів навчання учнів, позиціонуючи готовність майбутніх учителів до застосування педагогічних технологій як необхідний крок на шляху до підвищення якості освіти.

Дослідниками розробляються основи об'єктивного аналізу феномена технології у всьому різноманітті його проявів, розкриваються різні аспекти технологізації освітнього процесу (і в його контексті – педагогічного процесу та процесу навчання) як динамічного, багатогранного явища.

Так, за словами І. Прокопенка, педагогічний процес може вважатися технологічним, якщо, завдяки чітко визначеній послідовності кроків, спрямованих на досягнення запланованої мети, дозволяє досягти результатів із заздалегідь заданими кількісними та якісними показниками. Дослідник вказує на відповідність такого процесу низці критеріїв (вимог), що свідчать про його технологічність [50].

Згідно з результатами ґрунтового дослідження О. Янковича [79], основними критеріями технологічного процесу є системність, ефективність, оптимальність, алгоритмічність, діагностичність, відтворюваність, прогнозованість, ієрархічність тощо. Важливими вимогами до технологій, що застосовуються в освіті, окрім перерахованих, автор також відзначає «концептуальність і науковість, структурованість, керованість, запланована ефективність, оптимальність витрат, можливість тиражування та перенесення в нові умови» [79].

Водночас, слід зауважити, що запропонований перелік критеріїв ще не є остаточно ustalеним і продовжує обговорюватися відповідно до деяких конкретних обставин. Так, наприклад, діяльність педагогів-новаторів І. Дичківська і О. Пехота [16; 48] відносять до класу персоніфікованих технологій (персонал-технологій), зауважуючи, що їх важко (а інколи й неможливо) тиражувати.

Однією з найбільш обговорюваних проблем технологізації в освіті залишається класифікація технологій, яка, з одного боку, на сьогодні не вирішується остаточно, в тому числі через наявність у різних виокремлених групах присутніх ознак, властивих також технологіям інших груп, що є закономірним відображенням цілісності освітнього процесу. З іншого боку, необхідність такої класифікації існує і зумовлена, насамперед, тим, що чітке розмежування освітніх технологій допомагає розуміти їхні особливості та сфери застосування, дає підстави для об'єктивного аналізу й оцінки ефективності використання методів тощо. Тож термінологічні розбіжності чи омонімічність, відмінності в трактовці чи ототожнення понять властиві для обговорюваної сфери і потребують низки уточнень з урахуванням точки зору дослідника.

У контексті нашого дослідження вважаємо доцільним насамперед розмежування таких понять, як «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «технологія виховання», «технологія

управління» тощо. Кожне з них має свою ієрархію цілей, завдань, змісту, і в той же час вони в той чи інший спосіб об'єднуються актуальними для певного історичного етапу освітніми концепціями, педагогічними парадигмами (системами поглядів) [16].

Так, на підставі вивчення наукових джерел О. Янкович, Ю. Беднарк та А. Анджеєвська [81] роблять висновок, що поняття «технологія» в сучасній освітній практиці трактується багатоваріантно, застосовується чимало його контекстуальних варіацій. Тож, окрім терміну «освітні технології», зустрічаємо його у термінологічних словосполученнях «педагогічні технології», «технології навчання», «навчальні технології», «виховні технології», «соціально-виховні технології», «технології управління», «інформаційні технології» тощо. Крім того, воно має понад три сотні тлумачень залежно від того, як вчені визначають структуру й складники освітнього процесу [30; 55].

Відмінності у сутності ключових понять, зазначених вище, деякі вчені окреслюють таким чином: «освітня технологія» – це стратегія, «педагогічна технологія» – це тактика реалізації освітніх технологій, «навчальна технологія» відображає шлях навчально-пізнавальної діяльності індивіда [1], а «технологія навчання» – сукупність форм, методів, прийомів, методик, засобів, спрямованих на освоєння конкретного навчального матеріалу. Ми в своєму дослідженні також схильні дотримуватися такої логіки.

Отже, освітня технологія відображає загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору. Призначення освітніх технологій полягає у розв'язанні стратегічних для системи освіти завдань: прогнозування розвитку освіти, проектування і планування цілей, результатів, основних етапів, способів, організаційних форм освітньо-виховного процесу. Такими освітніми технологіями є концепції освіти, освітні закони, освітні системи.

Водночас, вони конкретизуються в менш масштабних технологіях, що забезпечують реалізацію освітніх цілей у масовій практиці. Підтримуємо положення, що «освітні технології – це широке поняття; воно включає педагогічні технології, складовими яких є навчальні, виховні технології та технології управління. За межі педагогічних технологій виходять соціально-виховні, оскільки їх суб'єктами є не тільки вчителі шкіл, а й працівники соціальних служб, позашкільних виховних закладів, громадських організацій» [81].

Отже, педагогічна технологія у контексті технологізації освіти віддзеркалює тактику виконання освітніх технологій в освітньому процесі за наявності певних умов.

Педагогічні технології акумулюють і виражають загальні ознаки та закономірності освітнього процесу незалежно від конкретного навчального предмета, дисципліни, гуртка тощо. Кожна педагогічна технологія відображає модель освітнього та управлінського процесів у закладі освіти, об'єднує в собі їхній зміст, форми і засоби. Вона може охоплювати й інші технології, які використовуються в інших сферах: електронні, нові інформаційні технології, промислові, поліграфічні, валеологічні (які зберігають здоров'я) тощо.

Цінним на нашу думку є висновок І. Дичківської, виходячи з якого поняття педагогічна технологія можна розглядати у кількох ракурсах: як науку, що вивчає найраціональніші шляхи навчання; як систему способів, принципів та механізмів, які застосовуються в навчальному процесі; як процес навчання та організацію роботи вчителя; як певну структуровану послідовність дій вчителя та учня [16].

На основі вивчення особливостей застосування технологічного підходу у навчанні українським дослідником освіти П. Лузаном було конкретизовано сутність і уточнено дефініцію поняття «педагогічна технологія» і водночас визнано, що сучасна теорія педагогічної технології

поки що розроблена недостатньо. Про це свідчать, насамперед, розбіжності в думках учених стосовно самої сутності поняття «педагогічна технологія», наявність у науковому обігу понад 300 визначень цього терміну [43].

Але, попри наявні дискусійні положення, дослідники розглядають у якості головної функціональної ознаки педагогічної технології розроблення, деталізацію інструментальних аспектів педагогічного процесу, що забезпечують успішну реалізацію його цілей.

Адже, як свідчить аналіз наукових і методичних джерел, нові технології не слід розглядати лише як закономірний наслідок наукового поступу, його специфічну трансформацію з метою вирішення актуальних освітніх завдань. Часто вони виникають та набувають подальшого поширення через незадоволення педагогів результатами навчання й виховання, отриманими при застосуванні усталених елементів педагогічного процесу, через очевидну неефективність останніх, їхню невідповідність новим умовам діяльності та інноваційним освітнім викликам.

Потреба в розробленні технологічних конструкцій виникла у зв'язку з ідеєю управління освітнім процесом. Реалізація її стала можливою на основі системного підходу, що дає змогу порівняти різноманітні педагогічні вміння, які у своїй сукупності гарантують результат. При цьому суттєвою особливістю педагогічної технології визнано те, що «довільним діям вона протиставляє жорсткі алгоритмічні приписи, систему логічно вмотивованих дій, послідовний перехід від елемента до елемента» [16].

На основі вивчення істотних ознак феномена П. Лузаном [43] запропоновано явне (експліцитне) визначення терміну через найближчий рід та видову ознаку. При цьому дефінієнсом (визначаючим поняттям) було прийнято «організація педагогічного процесу».

Обґрунтовано, що до істотних ознак педагогічної технології, які маємо відобразити у визначенні поняття, треба зарахувати наступне: етапність, циклічність педагогічного процесу; формулювання цілей через

результати навчання, які виражаються в діях учня, постійно перевіряються для корекції як методики, так і власне результатів; орієнтація навчальних цілей, а з ними і всього ходу навчання на гарантоване досягнення результатів; продуктивна педагогічна взаємодія учасників педагогічного процесу; заздалегідь розроблений проєкт педагогічної технології з детально вписаними складниками, етапами, процедурами тощо. Окрім усього переліченого, до істотних ознак педагогічної технології віднесено її функціонування як системи.

Таким чином, дефініцію досліджуваного поняття уточнено у такому тлумаченні: «педагогічна технологія – це цілеспрямована організація педагогічного процесу, яка відображає науково обґрунтований проєкт логічно структурованої системи педагогічної взаємодії для гарантованого досягнення запланованих результатів навчання» [43].

Послугуючись дослідженнями І. Прокопенка, можемо стверджувати, що «у сучасній освітній практиці педагогічна технологія функціонує на трьох рівнях: загальнопедагогічному (технологія цілісного освітнього процесу в регіоні, на певному освітньому рівні, в навчальному закладі), предметному (технологія вивчення певного навчального предмета), модульному або локальному (технологія розв'язання окремих дидактичних, виховних або управлінських завдань тощо)» [50].

Водночас, дослідниками досить однотайно визнається однотипність структури педагогічних технологій. Аналіз категорії «педагогічна технологія», пропонований, зокрема, І. Прокопенком та І. Дичківською [50; 16], показує, що до її структури входять:

1. Концептуальна частина (короткий опис ідей, гіпотез, принципів, які допомагають її розумінню).

2. Змістова частина (охоплює постановку, максимальне уточнення, формулювання цілей (загальних і конкретних) щодо досягнення результатів; зміст навчального матеріалу; обсяг і характер змісту освіти).

3. Процесуальна частина – технологічний процес (організація освітнього процесу відповідно до поставлених цілей; діагностика освітнього процесу; методи і форми навчальної діяльності учнів та діяльності викладачів; управління навчальним процесом (оцінювання поточних результатів, корекція навчання, спрямована на досягнення поставлених цілей); заключна оцінка результатів).

4. Програмно-методичне забезпечення (навчальні плани і програми, навчальні і методичні посібники, засоби навчання і діагностики).

5. Професійний компонент (відображення залежності успішності функціонування і відтворення спроектованої педагогічної технології від рівня педагогічної майстерності вчителя).

Розвиток педагогічних технологій, що спостерігається нині у всьому світі, зумовлюється багатьма факторами, які впливають на систему освіти. Вони можуть бути зовнішніми (суспільними, технологічними) або внутрішніми (потреби освітнього процесу). Фактично, поява нової педагогічної технології в сучасному освітньому просторі відображає динаміку суспільних змін та еволюцію освітніх парадигм, посилену тією обставиною, що суспільне буття нині характеризується швидким розвитком інформаційних технологій, глобалізацією та зростанням вимог до якості освіти.

У своєму становленні кожна нова технологія проходить кілька етапів, до яких українська дослідниця І. Дичківська відносить: «виникнення суспільної потреби – фундаментальні дослідження в галузі психології – прикладні психолого-педагогічні дослідження – розроблення нових технологій – відображення новостворених технологій у навчально-програмній та навчально-методичній документації» [16].

Нам близька думка І. Прокопенка [50] стосовно першого кроку створення будь-якої педагогічної технології, який полягає у визначенні її мети. Остання в переважній більшості наукових праць визначається як

очікуваний конкретний результат навчально-виховного процесу, виражений у педагогічних категоріях.

Процес визначення мети нової педагогічної технології повинен пройти три основні етапи: формулювання визначальних цілей, конкретизація поставлених цілей, визначення критеріїв оцінки досягнення бажаних результатів.

При з'ясуванні взаємозв'язків між педагогічними технологіями та технологіями, що застосовуються безпосередньо в процесі навчання, на наш погляд, заслуговує на увагу підхід І. Дичківської та О. Пехоти [16; 48]. На думку дослідниць, як педагогічні технології відображають тактику реалізації освітніх технологій у навчально-виховному процесі за наявності певних умов, так технології навчання (чи технології виховання, управління) моделюють цілі, зміст, методи, форми і засоби відповідного процесу – дидактичного, виховного або управлінського.

Низка проаналізованих тлумачень поняття «технологія навчання» [9; 47; 51] показує схильність дослідників представляти це явище як поєднання, з орієнтацією на визначену мету, низки структурних елементів, як це бачимо в роботі С. Сисоєвої. На її думку, «технологія навчання включає сукупність форм, методів, прийомів, методик, засобів, що дозволяють гарантовано досягти запланованого результату. Отже, в цьому контексті форми й методи, засоби та прийоми навчання є тими структурними елементами, з яких конструюється технологія навчання відповідно до цілей і запланованих (бажаних) результатів освітнього процесу» [56].

При більш широкому аналізі досліджень у структурному аспекті в технології навчання можемо виділити такі основні компоненти:

– цілі навчання: визначення цілей, які необхідно досягти в процесі навчання; цілі можуть бути спрямовані на формування знань, умінь, навичок, ставлень або цінностей;

- зміст навчання: відбір і організація навчального матеріалу, який відповідає цілям навчання. Зміст може включати теоретичні знання, практичні завдання, приклади, кейси та інші матеріали;
- методи навчання: вибір методів, які найкраще відповідають цілям і змісту навчання, а також особливостям учнів. Методи можуть бути активними (проблемне навчання, проєктна діяльність, рольові ігри) або пасивними (лекції, семінари, читання);
- засоби навчання: використання різноманітних засобів, які підтримують процес навчання, таких як: друковані матеріали (підручники, робочі зошити); аудіовізуальні матеріали (відео, аудіо, презентації); цифрові інструменти (комп'ютери, інтерактивні дошки, онлайн-платформи);
- організаційні форми навчання: вибір форм організації освітнього процесу (індивідуальна робота, групова робота; фронтальна робота);
- оцінювання результатів навчання: використання методів оцінювання, які дозволяють виміряти досягнення цілей навчання. Оцінювання може бути формативним (під час навчання) або сумативним (після завершення навчання).

Досягнення оптимальних результатів відбувається за умови гармонійного поєднання цих компонентів, формуючи там самим ефективну технологію навчання.

Таким чином, технологія навчання може розглядатися як певна поетапність методів, спрямованих на досягнення результату, тобто ефективного засвоєння інформації тими, хто навчається, шляхом оптимізації форм навчання та інтенсифікації його змісту. Окрім того, вона, як і будь-яка науково обґрунтована технологія (за П. Лузаном), «має певні, характерні риси, зокрема: поділ процесу на взаємопов'язані етапи; координоване й поетапне виконання дій, спрямованих на досягнення поставленої мети та отримання відповідних результатів; однозначність виконання включених у

технологію процедур і операцій, що є вирішальною умовою досягнення результатів» [43].

З огляду на зазначене зосередимо увагу на згаданій вище вимозі поетапності реалізації технології навчання і відзначимо, що, на думку більшості вчених, основними етапами її реалізації є:

- цілеутворення (точне визначення бажаного результату як сукупності дій учнів);
- діагностика (виявлення вихідного рівня спостережуваних дій);
- рецептування (створення програми спільної роботи вчителя та учнів або написання «рецепту дій»);
- здійснення технологічного процесу (забезпечення умов для реалізації програми);
- оцінка і корекція результатів (зіставлення результатів із визначеним еталоном).

Як слушно стверджує І. Прокопенко, «традиційна педагогічна технологія навчання у школі зорієнтована на викладання наукових знань з одного боку і їх засвоєння з іншого. Ця технологія навчання виходить з того, що зовнішнє безпосередньо формує внутрішнє. Учень підпадає під поняття «об'єкт», яким можна керувати за допомогою зовнішніх впливів, загальних стандартів та нормативів, забезпечуючи формування пізнавальних процесів і якостей, спрогнозованих вчителем. Але учень сприймає лише те, що може й хоче, заломлюючи навчальні впливи крізь призму своєї індивідуальності, тобто як суб'єкт» [50]. Тому стає все більш зрозумілим, що традиційне навчання потрібно трансформувати таким чином, щоб учень набував у його процесі все більшої суб'єктності.

Встановлено, що, як і загалом потреба у нових педагогічних технологіях, запит на розвиток технологій навчання спричиняється новими потребами суспільства, що, в свою чергу, обумовлюються його розвитком або результатами наукових відкриттів. Так, виникненню технології

програмованого навчання передував розвиток кібернетики; створення технології контекстного навчання відбувалось завдяки розвитку діяльнісного підходу в навчанні.

У новій технології навчання ставиться мета виявити закономірності взаємодії вчителя, учнів, змісту, форм і методів, засобів і джерел навчання. При такому підході технологія навчання, по суті, являє собою організацію процесу навчання, що передбачає певну систему дій і взаємодій усіх елементів освітнього процесу [50].

Отже, на нашу думку, технологія навчання є системою складових освітнього процесу, що науково обґрунтовані та взаємодіють між собою для отримання поставленої мети навчання.

Принагідно варто зауважити, що запит на зростання суб'єктності здобувача освіти сьогодні забезпечують у закладах освіти такі загальноновизнані і популярні технології: інтерактивні, проєктні, ігрові; технології кейсів (case-study), формування творчої особистості, проблемного навчання, формування критичного мислення; портфоліо тощо [81]. Педагогічна спільнота постійно провадить активний пошук дієвих і ефективних педагогічних технологій. Розглядаються питання щодо застосування тих чи інших технологій у навчанні певних предметів; можливості використання педагогічних технологій, що вже довели свою ефективність в одній освітній галузі, в інших галузях освіти; доцільності їх використання для різних вікових категорій учнів.

Нам близька думка І. Прокопенка, згідно з якою «педагогічна технологія виходить з того, що учень – головний ціннісний орієнтир і міра всього в житті школи. Нові технології зорієнтовані на те, щоб навчитися бачити в дитині особистість, розуміти всю складність її структури, виявити в ній спадкові, набуті й зростаючі здібності та можливості, розрізнити багатозначність і силу почуттів, емоцій, мотивів» [50].

Дійсно, сучасна педагогіка все більше орієнтується на індивідуальні потреби та особливості кожного учня. Нові педагогічні технології дозволяють створювати персоналізовані навчальні траєкторії, враховувати різні стилі навчання та темпи засвоєння матеріалу. Це сприяє підвищенню мотивації та залученості здобувачів освіти до освітнього процесу.

Повертаючись до аналізу та уточнення базових понять нашого дослідження, бачимо необхідність також розмежувати зміст понять «технологія навчання» і «навчальна технологія».

Науковці, які використовують поняття «технологія навчання», зазвичай, слушно вважають, що воно є вужчим, ніж навчальна технологія. Технологія навчання (виховання, управління) «моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах відповідного навчального предмета, теми, питання. За багатьма параметрами вона є наближеною до окремої методики» [16]. Навчальна технологія передбачає проєктування змісту, форм і методів навчання відповідно до поставленої цілі. Зокрема, детально описує систему дій не тільки вчителя, викладача, педагога, а насамперед того, хто навчається: учня, студента, вихованця [79].

Навчальні технології тлумачаться авторами по-різному, а саме, як:

- діяльність чи сукупність дій;
- педагогічна система;
- організація процесу навчання, спроможна гарантувати досягнення визначених результатів;
- проєкт (модель) освітнього процесу з вищим ступенем ефективності, надійності й гарантованості результату, ніж при традиційних методиках [57] тощо.

Не всі ці трактування видаються нам повністю правильними. Так, ми згодні, що основними критеріями навчальної технології є системність, діагностичність, алгоритмічність, прогнозованість, ефективність, відтворюваність.

Що ж стосується гарантованості результату, то на сьогодні ця ознака однозначно обов'язковою не визначається. У соціальних технологіях (навчальні також до них належать) результат зумовлюється особистісними та професійними якостями суб'єктів та об'єктів освітнього процесу, рівнем їхньої мотивації тощо, на відміну від матеріальних технологічних процесів, де якість кінцевого продукту не залежить від людського чинника.

Отже, у навчальних технологіях неможливо абсолютно точно гарантувати результат, а для перевірки реальності його досягнення необхідно правильно, об'єктивно визначати навчальні цілі [81].

Вище ми згадували, що не всі відомі технології можуть бути чітко класифіковані і обмежені конкретною сферою застосування. Долучаємось до думки дослідників про те, що найшвидшими темпами сьогодні завойовують освітній простір інформаційні технології. «Без них неможливо обійтися не тільки в закладі освіти, а й у жодній галузі життя. Ось уже понад два десятиріччя поспіль інформаційні технології розвиваються прискореними темпами й реалізуються як у навчальній і виховній діяльності, так і в управлінській» [81]. Вони перетинають усі виокремлені групи технологій, використовуються в навчанні, вихованні, управлінні й соціально-педагогічній галузі а отже, можна стверджувати, що для інформаційних технологій притаманний наскрізний характер.

Крім того, сучасні технології дозволяють оптимізувати освітній процес, зробити його більш ефективним та результативним. Використання онлайн-платформ, електронних ресурсів та автоматизованих систем опрацювання дозволяє зменшити витрати часу та ресурсів на організацію навчання.

Спираючись на соціологічні теорії навчання, погоджуємось із К. Регмі (K. Regmi) [99], який заперечує твердження, ніби навчальна онлайн-спільнота не відображає людське суспільство та його ключові риси, такі як соціальна конструкція знань, ситуаційне пізнання та соціальна солідарність.

Навпаки, концепція навчальної онлайн-спільноти може бути альтернативною педагогічною моделлю для відновлення зв'язку між суспільством і навчанням.

Саме тому при розробці онлайн-курсів необхідно бути дуже обережними під час вибору навчального вмісту.

Незважаючи на те, що технології навчання розширили можливості безперервної освіти впродовж життя, педагоги не повинні вважати, що навчання може існувати без встановлення належного зв'язку з суспільством.

Тому важливо узгоджувати онлайн-викладання з такими фундаментальними рисами суспільства, як соціальна конструкція знань, важливість контексту в розробці та проведенні онлайн-курсів, а також формування згуртованості між онлайн-учнями [99].

Водночас, у цьому контексті перед науковцями постала ще одна проблема. У сучасній науково-педагогічній і методичній літературі зустрічаємо низку термінів, синонімічних тому, що нами розглядається: «інформаційні технології», «сучасні інформаційні технології навчання», «нові інформаційні технології», «новітні інформаційні технології», «інформаційно-комунікаційні технології», «комп'ютерні технології навчання», «комп'ютерно-орієнтовані технології навчання», «технології дистанційного навчання», «мультимедійні технології» тощо. Надзвичайно широке застосування технологій зазначеного типу, їхнє постійне вдосконалення зумовлює необхідність пошуку суттєвих підстав для більш чіткої класифікації, усунення невиправданих як розмежувань, так і ототожнень.

На даному етапі маємо погодитися з думкою Н. Сорокіної [64] про те, що, внаслідок динамічного розвитку інформаційних технологій, універсального тлумачення цього поняття поки що не існує. Втім, найбільш поширеними є терміни «нові інформаційні технології» та «інформаційні технології». Ми надаємо перевагу останньому, оскільки інформаційні

технології, безумовно, є сучасними, проте сьогодні їх складно вже назвати новими або новітніми.

Принагідно варто зазначити, що відповідно до тлумачення, прийнятого ЮНЕСКО [14], «інформаційні технології» – це комплекс взаємозалежних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, які вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих опрацюванням і збереженням інформації; обчислювальну техніку і методи організації та взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, практичні додатки, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні й культурні проблеми.

Відомий український педагог М. Фіцула [72] розглядає поняття «інформаційні технології навчання» як методологію і технологію навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів.

Вчений Т. Биковський у своєму дослідженні встановив, що «інформаційні технології – це технології, які забезпечують інформаційний процес і передбачають збір, збереження, обробку та використання інформації за допомогою технічних та програмних засобів» [6].

Відзначає, що «система інформаційних технологій – це сукупність елементів та взаємопов'язаних процесів, які забезпечують інформацією користувача за допомогою технічних і програмних засобів за наявності інформаційних ресурсів» [6].

Відповідно, Т. Биковський розглядає інформаційну технологію як «систему і процес, де процес – це послідовність виконання дій, а система – сукупність взаємопов'язаних компонентів» [6].

Спираючись на погляди дослідників (Т. Крамаренко, М. Жалдака, Н. Сорокіної та ін.) [37; 20; 64], можемо визначити поняття «інформаційні технології» як сукупність методів, засобів і прийомів діяльності, які використовуються з метою збору, систематизації, опрацювання, передачі, представлення різноманітних повідомлень і даних, а також технологію

опрацювання інформації за допомогою комп'ютера і телекомунікаційних засобів, і наголошуємо на доцільності використання терміну «інформаційні технології навчання», оскільки він підкреслює зв'язок інформаційних технологій з навчально-виховним процесом.

Незважаючи на різницю в поглядах на характеристики розглядуваної категорії, що відображені у педагогічній літературі, всі вони асоціюються з процесами опрацювання інформації за допомогою комп'ютерів та її використання для оптимізації освітнього процесу.

Підсумовуючи наведені думки, можемо стверджувати, що в найбільш поширеному трактуванні «інформаційні технології навчання» – це сукупність методів збору, організації, зберігання, оброблення, пред'явлення та передачі інформації з використанням та мультимедійних засобів, що дозволяє оптимізувати освітній процес.

У наукових працях сьогодення метою використання інформаційних технологій вважається підготовка учнів до повноцінного життя в умовах інформаційного суспільства.

Відповідно, ці технології покликані забезпечити реалізацію таких педагогічних завдань, як: а) інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності та якості; б) формування відкритої системи освіти, що забезпечує тому, хто навчається, власну траєкторію самоосвіти; в) системна інтеграція предметних галузей знань; д) розвиток творчого потенціалу, здібностей до комунікативних дій; е) розвиток експериментально-дослідницької роботи та культури навчальної діяльності; є) формування інформаційної культури; ж) реалізація соціального замовлення, зумовленого інформатизацією сучасного суспільства, з) підготовка фахівців з інформатики і обчислювальної техніки, користувачів засобів інформаційних технологій [28; 44; 57; 64; 67].

Варто зазначити, що більшість закордонних авторів використовують термін «цифрові технології», а не «інформаційно-комунікаційні технології»

(ІКТ), щоб підкреслити необхідність балансу між ними, інформаційно-конструкторську сторону [91]. Під «ІКТ в освіті» розуміють колекцію комп'ютерних технологій, що їх застосовують для підтримки навчання і виховання, спілкування і співпраці, самовираження, творчості тощо, тобто для підтримки та розвитку учнів.

У науковій літературі зустрічаємо трактування поняття інформаційно-комунікаційних технологій як таких, що використовують спеціальні способи, програмні й технічні засоби (кіно-, аудіо, відеозаписи; комп'ютери, телекомунікаційні мережі) і забезпечують та підтримують інформаційні й комунікаційні процеси, тобто процеси пошуку, збору, передачі, збереження, накопичення, тиражування інформації та процедури доступу до неї [79].

Учені вказують, що інформаційні технології спрямовані на роботу з інформацією, а в інформаційно-комунікаційних, окрім того, відображено аспект спілкування через телекомунікаційні мережі [81]. Проте в багатьох дослідженнях ці поняття ототожнюються.

«Ознакою для комп'ютерної технології навчання виступають комп'ютерні дидактичні засоби – головна складова нових інформаційних технологій» [50]. За цією ознакою, наприклад, можна виділити: комп'ютерні ігри (навчально-тренувальні, імітаційні, технічні, власне ігрові), діалогові комп'ютерні системи (інформаційно-навчальні, експертні, експертно-навчальні, відео-навчальні, тренажери, консультанти), навчально-комп'ютерні (комп'ютер як об'єкт вивчення, програмування), комп'ютерні підручники (інформаційні, навчальні, енциклопедичні) тощо.

У сучасній освіті інформаційні технології мають надзвичайну вагу, зокрема, й тому, що відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного дистанційного навчання. Вони дозволяють організувати освітній процес незалежно від місця перебування учасників, підвищити інтерактивність уроків і створити персоналізоване освітнє середовище, складаючи основу нової категорії технологій – технологій дистанційного навчання.

Нам близька думка, сформульована в роботах В. Белана, В. Кухаренка, М. Анджеевської та М. Махінко-Нагребецької та багатьох інших дослідників [4; 39; 85], згідно з якою технології дистанційного навчання – це відкрита розгалужена система дидактичних і інформаційно-комунікаційних технологій, яка поєднує потрібні форми, методи і засоби навчання з метою отримання найвищої якості результатів навчання та використовується для розроблення дистанційних курсів, організації освітнього процесу та керування ним.

Ми також приймаємо твердження, що головною ідеєю технологій дистанційного навчання є створення навчального інформаційного середовища за участю педагогів та здобувачів освіти, взаємодія яких відбувається за допомогою сучасних телекомунікаційних засобів. Замість класичної, безпосередньої взаємодії «учень-педагог» упроваджується непрямий контакт, який реалізується у використанні електронних засобів (напр., інтернет, супутникове мовлення, інтерактивне телебачення), а також доступних носіїв для запису (напр., диски, USB-флеш-накопичувачі, хмарні сервіси тощо).

Виклики останніх років, пов'язані з необхідністю впровадження дистанційних форм організації навчальної діяльності, також спричинили й необхідність аналізу можливостей застосування в цих умовах тих чи інших технологій.

Ми погоджуємося з думкою В. Барладим [2], що такі педагогічні технології, як особистісно-орієнтовані, проєктні, ігрові, діалогові, тренінгові, модульна, розвивальна, технології розвитку творчості та технології проблемного навчання, доцільно адаптувати і використовувати під час дистанційного навчання, оскільки вони відповідають усім вимогам, які висуваються до сучасних педагогічних технологій і надають можливість реалізувати ефективний процес дистанційного навчання у навчальних закладах.

Спираючись на погляди дослідників, можемо стверджувати, що технології дистанційного навчання є симбіозом педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання.

За визначенням Н. Жевакіної [21], педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування вчителів та учнів з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів зі структурованим навчальним матеріалом, представленим в електронному вигляді. Вони мають яскраво виражену особистісно орієнтовану спрямованість і здатні забезпечити активізацію пізнавальної діяльності учнів, зворотний зв'язок, кваліфіковану т'юторську допомогу та інтеграцію учня в спеціально створений освітній простір.

Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі й збереження навчальних матеріалів, організації та супроводу освітнього процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку [39]. Наразі існує декілька технологій дистанційного навчання. В освіті вони відрізняються за формою представлення навчальних матеріалів; наявністю посередника у системі навчання за ступенем використання телекомунікацій та персональних комп'ютерів; технологіями організації контролю освітнього процесу; ступенем використання звичайних методів ведення освітнього процесу; методами ідентифікації студентів під час складання іспитів [4; 83].

Таким чином, технології дистанційного навчання – це програмний продукт, який дозволяє проводити навчання дистанційно у будь-якому місці та в будь-який час за допомогою мультимедійних засобів. При цьому може відбуватися пряма або непряма взаємодія між суб'єктами освітнього процесу (викладачем і студентом або учителем і учнем).

Отже, є очевидним, що освітній процес у сучасних закладах освіти постійно набуває нових характеристик завдяки появі і впровадженню

інноваційних технологій, які торкаються як загальних засад його організації, так і вивчення конкретних дисциплін.

У межах предмета нашого дослідження вважаємо за доцільне розглянути поняття «інноваційні технології навчання учнів англійської мови». Воно є інтегрованим і поєднує два самостійних терміни, а саме – «інноваційна технологія навчання» та «технологія навчання учнів англійської мови», структурними одиницями яких є «інновація» та «технологія». Слід зазначити, що поняття «інновація» є предметом дослідження спеціальної, відносно молодій галузі педагогіки – педагогічної інноватики. Вона досліджує механізми змін в освіті, аналізує ефективність інновацій та визначає шляхи їхньої адаптації до реальних умов на основі вчення про нерозривну єдність та взаємний зв'язок трьох основних компонентів інноваційного процесу в галузі освіти, а саме: створення педагогічних новацій; їх запровадження та освоєння; застосування та поширення [17].

Л. Козак [31] розуміє це поняття як створення, утвердження нового як цілісного феномену, що є ядром інноваційного процесу, базовий компонент якого становить інновація.

У науковій літературі відсутнє єдине тлумачення поняття «інновація». Це, своєю чергою, ускладнює розуміння деяких педагогічних явищ, закономірностей перебігу інноваційних процесів тощо [52]. Пояснюємо це тією обставиною, що термін «інновація» мав чимало локальних варіантів застосування (наприклад, вживався в лінгвістиці як новоутворення в мові, переважно в галузі морфології [51]). До того ж, і досі актуальними залишаються дискусії щодо визначення понять «новація», «інновація», «новизна», «нововведення», «новаторство».

Проаналізувавши різні тлумачення, вчені дійшли висновку про те, що в загальному розумінні інновація – це нововведення, привнесення нового в будь-яку систему [52]. Термін «інновація» є одним із ключових, багатовимірних за значенням понять нашого дослідження. Відомо, що він

запозичений із латинської мови (*innovatio* – оновлення, зміна (або «in» – у, «novus» – новий [26])) і, як зазначено вище, є предметом дослідження педагогічної інноватики; цим терміном позначається нове явище, яке є кінцевим результатом творчої діяльності у вигляді нової чи вдосконаленої продукції або процесу з метою поліпшення якості виробництва та соціальної сфери [64].

У загальному педагогічному контексті під інноваціями прийнято розуміти такі нововведення, що покращують перебіг і результат освітнього процесу [38]. Серед інших визначень поняття «інновація», що конкретизують його зміст відповідно до контексту застосування, зустрічаємо, зокрема, такі: нововведення, запровадження нового звичаю, правила тощо; нова думка, ідея, реформа, процес, орієнтовані на створення, розвиток і якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм [46]; зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого з іншою метою [35]; ідея (ідеї), пропозиції, наукові розробки, які можуть і стають основою створення нових стратегій розвитку, нових видів продукції, значно поліпшують споживчі характеристики (економічні, культурні, освітні, технічні тощо) існуючих явищ і процесів, товарів; створення нових об'єктів матеріального та ідеального буття [55; 70].

Будь-який процес характеризується тривалістю, тож ключовим аспектом поняття «інновація» є час. Інновація не пов'язана безпосередньо з сьогоденням, оскільки процес удосконалення має безперервний характер, і на зміну одним технологіям приходять інші. Слід зазначити, що інновація також має відносний характер в особистісно-історичному аспекті – нові педагогічні технології, які є новими для одного педагога, можуть не бути такими для іншого [55]. Проте ми говоримо про технології, інноваційність яких є об'єктивною, тобто відображає дійсно нові, не враховані досі у такому форматі можливості.

Отже, розкриваючи зміст терміну «інновація», акцентуємо щонайменше дві якості останньої – новизна та ефективність (результативність).

На думку О. Кіяшка [29], інноваційними є такі технології, які здатні вивести систему освіти на новий рівень і задовольнити потреби суспільства в новій генерації фахівців-професіоналів. Поняття «інноваційна педагогічна технологія» ще визначають як цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес – від визначення його мети до очікуваних результатів [16]; як системну сукупність форм, методів, засобів навчання, виховання та управління, поєднаних єдиною метою, вибір операційних дій педагога, після яких суттєво поліпшуються результати навчально-пізнавальної діяльності учнів [65]. Крім того, це технологія, яка відповідає сучасним вимогам до освітнього процесу.

Тому, конкретизуючи поняття «інноваційні технології навчання іноземних мов», цілком правомірно стверджуємо, що це сукупність нових методик, організаційних форм, методів, прийомів, засобів навчання, спрямованих на формування іншомовної комунікативної компетентності учнів, яка забезпечує пізнавальну активність суб'єктів освітнього процесу [55].

Серед технологій, ефективність застосування яких базується на здатності сприяти динамічності та інтерактивності освітнього процесу, можна назвати, до прикладу, технологію перевернутого навчання, яка останнім часом набула значної популярності [58].

Особливість навчання за цією технологією полягає в тому, щоб «привернути увагу учнів до практичної діяльності, тобто реалізовувати здобуті самостійно теоретичні знання на практиці. Так, учні самостійно опрацьовують теоретичний блок матеріалу вдома, а практичні завдання виконують в аудиторії разом з учителем» [55].

Варто відзначити, що така форма навчання, на наш погляд, виробляє важливі уміння, серед яких: критичний аналіз інформації, її креативне застосування для розв'язання поставлених завдань, самонавчання, а також усвідомлене розуміння навчання та власних потреб щодо останнього, бажання та розуміння потреби навчатись упродовж усього життя.

Як цілком слушно вказує Т. Черкасова [73], одним із загальноновизнаних сьогодні засобів активізації учнів у процесі навчання є проєктування (метод проєктів), коли учень самостійно планує, створює, захищає свій проєкт, тобто активно включається в процес комунікативної діяльності.

Навчальний проєкт являє собою комплекс пошукових, дослідницьких, розрахункових, графічних та інших видів роботи, що виконуються здобувачами освіти самостійно, з метою практичного або теоретичного вирішення поставленої проблеми. У педагогічному сенсі навчальний проєкт – це інтегрований дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання, котрий дає змогу виробляти і розвивати специфічні вміння та навички: проблематизації, планування, самоаналізу і рефлексії, презентації, дослідницької роботи.

Виробленню і розвитку життєвих компетентностей учнів, що є актуальним у контексті нашого дослідження, сприяє упровадження у процес навчання англійської мови інформаційних технологій. Ця думка обґрунтовується, зокрема, в працях В. Бикова, Г. Головченко, Л. Карташової, В. Лапінського, Н. Сорокіної [5; 15; 28; 42; 64] та ін. Вони вказують, що використання інформаційних технологій перетворює світ на єдиний інформаційний простір, завдяки чому кожен має можливість отримати доступ до світової системи знань, формувати свій світогляд; розвивати власний творчий потенціал, дистанційно здобувати бажану освіту.

Важливими у контексті нашої дисертаційної роботи є мультимедійні технології, застосування яких у навчанні англійської мови створює умови для

ефективного засвоєння матеріалу, підвищення мотивації та розвитку комунікативних навичок.

У Всесвітній доповіді ЮНЕСКО це поняття визначають як здатність подавати текстуальні зображення та звук користувачеві [14]. П. Бретт (P. Brett) трактує його як полісередовище, єдиний простір, який у синкретичному вигляді представляє різні види і способи надання інформації (текст, графіку, звук тощо) [87; 64]. Мультимедійні технології визначаються як інтегрована система, що забезпечує комплексну взаємодію компонентів візуальних та аудіо ефектів під керуванням програмного забезпечення. Ця система базується на застосуванні сучасних технічних та програмних засобів, що дозволяють об'єднати різноманітні формати даних, включаючи текст, аудіо, графіку, фотографії та відео, в єдиному цифровому відтворенні. З точки зору педагогіки, мультимедійні технології цінні, насамперед, тим, що, завдяки згаданим вище технічним характеристикам, дозволяють зануритися в мовне середовище, покращити вимову та граматику, а також мотивують здобувачів освіти до активного вивчення мови.

Водночас, варто зазначити, що практика застосування одних і тих самих педагогічних технологій різними викладачами може зумовлювати отримання не однакових за своєю якістю результатів. Саме в цих випадках мова йде про педагогічну майстерність, педагогічну техніку виконання технологічних приписів, що має бути визнана вагомим чинником результативності технології.

На нашу думку, для реалізації ефективного навчально-виховного процесу важливо розмежовувати такі дотичні загалом поняття, як «педагогічна система», «педагогічна технологія» та «педагогічна техніка».

В «Енциклопедії освіти» [17] зазначено, що «педагогічна система – це полісистемне утворення, що складається з багатьох взаємодіючих і взаємодоповнюючих частин» [17].

Педагогічна технологія також має системний характер, проте ототожнювати її з педагогічною системою як такою не можна, це вужче поняття, що окреслює коло явищ, пов'язаних своєю зорієнтованістю на досягнення досить конкретної педагогічної мети, тобто, є «системою в системі».

До педагогічних технологій висуваються певні специфічні вимоги: мати попит у педагогічній практиці; відповідати системі «педагог, який навчається» та бути готовою для тиражування; бути універсальною щодо застосування у різних предметних методичних системах [2].

Водночас, педагогічна технологія буде успішною, насамперед, виступаючи компонентом тієї педагогічної системи, яка не тільки не суперечить її концептуальним положенням, а містить низку вагомих чинників, які посилюють дієвість цих положень на практиці.

Отже, технологізацію освітнього процесу визнають сьогодні одним із найперспективніших шляхів підвищення його якості, яка водночас потребує подальшого ретельного вивчення, по-перше, тому, що саме явище технології в освіті постає дуже багатоаспектним і мінливим, а по-друге, різні контексти їхнього застосування вимагають адаптації, адекватної щодо умов і цілей впровадження певної технології. Останнє положення розглянемо в наступному підрозділі нашої роботи, аналізуючи особливості використання технологій навчання учнів англійської мови.

1.2. Особливості використання технологій навчання учнів англійської мови

Окрім того, що іноземні мови загалом відіграють у житті освіченої людини важливу роль як засіб розширення світогляду, спілкування з мешканцями інших країн, долучення до іншої культури, тощо, нині у світі володіння англійською мовою стало ключовою навичкою для освіти, кар'єри та міжнародної комунікації.

Англійська мова є мовою міжнародного спілкування, що відкриває доступ до глобальних освітніх ресурсів, наукових досліджень та культурних надбань.

Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024) встановлює, що «англійська мова належить до мов міжнародного спілкування в Україні; держава сприяє вивченню англійської мови громадянами України» [22].

Варто відзначити, що володіння англійською мовою значно підвищує конкурентоспроможність на ринку праці, адже багато компаній, особливо міжнародних, вимагають знання цієї мови. Учні, які володіють англійською мовою, можуть долучатися до міжнародних проєктів, стажувань, грантів, програм міжнародного обміну тощо. Крім того, володіння англійською мовою надає можливість розширити культурний обмін, здобути освіту в зарубіжних закладах освіти.

Саме в мові зберігається та реалізується специфічна форма передачі соціального досвіду. «В результаті прямого зв'язку мови з різними аспектами суспільного життя у словнику, як у дзеркалі, відображається життя кожного народу, його історія, зв'язок з іншими народами. Історія кожної окремої мови невід'ємна від історії народу, що ним володіє» [77].

Учитель іноземної мови не тільки навчає основам іншомовної граматики та забезпечує засвоєння учнями лексики, а й формує їхні

комунікативні навички, міжкультурну компетентність, стимулює мотивацію до навчання. Тож викладання іноземної мови – це не просто передача знань, а складний педагогічний процес, що вимагає особливих методичних підходів, психологічних знань та інтеграції сучасних технологій.

Першим теоретиком у царині викладання мови, який філософськи осмислив зв'язок мови та культури, був Вільгельм фон Гумбольдт (Фрідріх Вільгельм Крістіан Карл Фердинанд Фрайхер фон Гумбольдт (Friedrich Wilhelm Christian Karl Ferdinand Freiherr von Humboldt) [90]. Учений на багато років випередив наукову думку свого часу, вказавши на важливість вивчення культури народу.

Вчені вказують, що «провідною думкою в концепції Гумбольдта є антропологічний підхід до мови, за якого вивчення мови повинно здійснюватися у зв'язку зі свідомістю та мисленням людини, її культурою та духовним життям» [36].

Як стверджують дослідники, саме Гумбольдт, шляхом порівняння структури й етапів розвитку мов, «створив підвалини для подальшого розуміння вивчення та викладання мови і культури» [12]. Значною мірою завдяки його здобуткам ми можемо говорити про взаємодію культур, труднощі вивчення іноземної мови, накладання культурних картин світу власних і іноземних під час входження у інше лінгвокультурне середовище.

У працях Гумбольдта знаходиться витoki ідей про вивчення іноземних мов, зв'язок мови народу та мислення, про різні картини світу, про відмінність у мовних кодах тощо. Гумбольдт пропонує два абсолютно різні способи вивчення мов: один – для розвитку навичок розуміння, мовлення, письма; другий, загальний – для проникнення в суть мов та їхнього взаємозв'язку, а також їхнього впливу на людський дух загалом [12]. Із другого способу, на нашу думку, починається вивчення мов у контексті взаємодії культур.

Спираючись на висновки Гумбольдта, можемо стверджувати, що потрібно не просто вчити іноземну мову, зокрема англійську, а готуватись увійти в інше лінгвокультурне середовище, зрозуміти його особливості і подолати комунікативні перешкоди.

Відповідно, одним з важливих підходів щодо опанування англійської мови є комунікативний підхід.

Аналіз наукових праць сучасних дослідників підтверджує, що комунікативний підхід до навчання іноземної мови, зокрема англійської, є одним з найефективніших в умовах глобалізації суспільства. До подібних висновків схиляються такі науковці, як Ф. Бацевич, Л. Волкова, Т. Зубенко та інші [3; 13; 24].

Зокрема Т. Зубенко зазначає: «Суть даного підходу в тому, що правила, слова і вирази не вивчаються через спеціальні вправи, а засвоюються в процесі комунікативної діяльності. Тут одночасно розвивається швидкість мовлення і відпрацьовуються мовленнєві зразки і структури. Комунікативний метод, в першу чергу, потрібен для того, щоб зняти страх перед живим спілкуванням. Сутність комунікативного підходу при навчанні іноземних мов постає в результаті осмислення наукових досягнень в галузі лінгвістики, зокрема комунікативної лінгвістики, психології та теорії діяльності, що знайшло відображення в роботах з психології та методики навчання іноземних мов. Відтак, комунікативний підхід передбачає оволодіння засобами спілкування через їх практичне застосування в усіх видах мовленнєвої діяльності» [24].

Л. Волкова стверджує, що комунікативний підхід до навчання іноземних мов розглядає процес навчання як модель спілкування і, відповідно, базується на принципах мовленнєво-розумової активності, індивідуалізації, функціональності, ситуативності та новизни [13].

Л. Волкова звертає увагу, що важливо створити таку модель процесу навчання, яка б включала основні параметри спілкування, а саме:

міжособистісний характер комунікації; розгорнутість змістовної основи процесу спілкування; використання системи мовленнєвих засобів, що забезпечують функціональний характер засвоєння складових елементів мовлення [13].

Також виходячи з наведених вище міркувань, погоджуємось з думкою Н. Макклелланд (N. McClelland), який підкреслив важливість поп-культури, наприклад англomовних фільмів, для спілкування учнів із зовнішнім світом. Це вікно в цінності та спосіб життя інших країн не можна недооцінювати, і воно дуже тісно пов'язане з «релевантністю» та «інтересом» у вимірі мотивації.

На думку Г. Моттерема (G. Motteram) [97] важливим є міжкультурний аспект телекомунікаційної співпраці у вивченні іноземної мови. Розуміння культури певного народу є визначальним аспектом у здатності зрозуміти особливості тієї чи іншої мови. Використання Інтернету надає широкі можливості для автентичного використання мови.

У ході вивчення англійської мови тісно переплітаються і взаємодіють закони загальної культури, традицій, мовно-культурної специфіки, галузевого спрямування. «Доцільно враховувати власне мовну складову, вербальні виявлення ментальності народу, що закладені в мові» [77].

При цьому інноваційний процес опанування іноземної мови трансформує суспільно-культурне середовище. «Філософія вивчення іноземної мови дозволяє розірвати шаблон, як потрібно вчити мову, а саме – не вчити, а засвоювати, і найпершим етапом на шляху засвоєння іноземної мови є мотивація, осмислення якої виникає в найрізноманітніших ракурсах» [11].

Вище, у першій частині нашої роботи, ми показали, що одним із найперспективніших напрямів оновлення системи освіти України є впровадження в освітній процес сучасних педагогічних технологій. Вивчення англійської мови чи не в першу чергу потребує, аби його торкнулися відповідні зміни.

Аналіз та узагальнення досліджень особливостей сучасного молодого покоління дають підстави констатувати, що у пошуках справжнього та значущого досвіду воно є більш незалежним, ніж їхні попередники – джерелом пошуку відповіді на власні питання для них є інтернет, водночас вони готові до особистісного спілкування для здобуття нового досвіду, але зрештою – і більше ніж попередні покоління – схильні приймати власні рішення [102]. Це покоління також відрізняється в інших аспектах. Вони більш практичні та фінансово орієнтовані, ніж їхні попередники, мають сильнішу жагу до навчання і більшу здатність до самоосвіти.

Саме тому ми можемо стверджувати, що, зважаючи на особливості нового покоління учнів, нині змінюються підходи і методи навчання, зокрема викладання англійської мови. Вік цифровізації робить сучасних учнів високотехнологічно розвиненими, активно залученими до соціальних медіа, готовими до самоосвіти і самовдосконалення [96]. Вони спрямовані на незалежне навчання і розвиток власних умінь за допомогою різноманітних мультимедійних засобів.

Так, можемо стверджувати, що великий потік інформації вимагає застосування таких технологій навчання учнів англійської мови, які дозволяють надати знання, забезпечити високий рівень опанування мовленнєвих навичок та закріплення навчального матеріалу на практиці. Це потребує від педагогів вищого, ніж досі вважалося достатнім, рівня професіоналізму, обізнаності в методології комунікативної діяльності. Адже, як слушно стверджує А. Шайнер, «людина як субстрат соціальності відтворюється у процесі комунікації. Комунікативна діяльність становить рівень суспільства, фіксуючись у спільних ідеалах, уявленнях та цінностях» [77].

Отже, філософія мови – це один з ключових напрямків сучасної філософської думки.

Аналіз досліджень свідчить, що «однією з найпопулярніших сьогодні тем як в українській, так і зарубіжній науковій спільноті, безумовно, постає проблема інновацій, осмислення якої виникає в найрізноманітніших ракурсах. Крім пануючого раніше тлумачення в руслі економіко-політичних взаємодій, усе більший ступінь актуалізації одержує соціокультурний аспект цього явища» [11]. Філософія вивчення англійської мови за таких умов полягає в майже цілковитій «відсутності вчителя» (мовчазний вчитель). Унаслідок цього учень отримує простір для самостійного занурення у процес опанування англійської мови, і, якщо у нього достатньо розвинена внутрішня мотивація, може результативно досягати своєї мети й вдосконалювати власні навички іншомовного спілкування.

У науковій літературі ідея щодо застосування нових технологій у навчанні англійської мови актуалізується дедалі більше. Ця тенденція підтверджується українською педагогічною громадськістю на сторінках педагогічних періодичних видань та у змісті нормативних урядових документів, що регламентують розвиток освіти [47; 55].

За визначенням Ю. Руднік [55], у цьому (локальному, пов'язаному з вивченням іноземної мови сенсі) під інноваційними технологіями розуміємо такі методи, що сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності на якісно новому рівні в контексті сучасних вимог.

Велика кількість досліджень і практика доводять, що учні отримують велике задоволення від використання комп'ютерних технологій під час вивчення іноземних мов і надають їм перевагу перед більш традиційними методами і матеріалами. Завдяки комп'ютерним технологіям учні більше залучені в освітній процес і ставляться до нього більш позитивно, демонструючи кращі досягнення в мовленні, читанні, розумінні, поповненні словникового запасу, граматиці та пришвидшенні цих процесів. Окрім того, можна стверджувати, що комп'ютерні навчальні програми забезпечують кращий контроль та оцінювання роботи учнів.

Відзначимо, що зазвичай серед засобів організації процесу вивчення англійської мови ми застосовуємо поняття «методика», і цим словом називають дуже різні речі (підходи – методи – прийоми). Проте підходи – це поняття рівня філософії. Спілкування вчителя з учнем, який опановує англійську мову, зводиться до звичних речей: слухай, дивися, вгадуй значення з контексту, запам'ятовуй, намагайся говорити, не бійся помилятися. «Усе це є сукупністю певних принципів, філософією (не методом) вивчення мови. Філософія вивчення мови... фокусується і на системі цінностей, і на психології людини, вбираючи в себе поняття соціокультурного простору країни. Тим часом світова спільнота існує в системі міжнародних зв'язків, і важливим (навіть вирішальним) чинником в об'єктивуванні цього процесу, на нашу думку, виступило утворення глобальної інфраструктури, викликані сучасними інформаційно-комунікативними інноваціями, зокрема Інтернетом», – вважає О. Векуа [11].

Варто відзначити, що інформаційні технології є невід'ємною складовою освітнього процесу завдяки широкому вибору засобів та технік, які можуть бути використані у різноманітних стилях навчання та навчальних ситуаціях. Починаючи з перших днів застосування комп'ютера у навчанні, інформаційні технології постійно формували та покращували якість освітнього процесу і продовжують робити це зараз за допомогою мультимедійних засобів, зокрема мобільних додатків та онлайн платформ. Ефективна інтеграція цих засобів в освітній процес вимагає зваженого вибору педагогічних підходів та оцінки конкретних потреб учнів. Вчителі, які вміють застосовувати новітні стратегії та слідкують за останніми трендами, здатні робити навчання більш захоплюючим, доступним та ефективним [92].

У Державному стандарті початкової загальної освіти визначено здатність спілкуватися іноземними мовами як одну з ключових компетенцій, що передбачає можливість розуміти прості висловлювання іноземною

мовою, вживати у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування; метою іншомовної освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб здобувача освіти [54; 55].

Спираючись на погляди дослідників (О. Бігич, Т. Зубенко, Н. Сорокіної та ін.) [7; 24; 64], вважаємо, що «ефективність навчання іншомовного спілкування залежить від багатьох чинників, головними серед яких є: 1) вмотивованість процесу навчання; 2) створення іншомовного комунікативного середовища; 3) активне залучення самого студента до цього процесу; 4) раціональний вибір засобів навчання; 5) ефективний добір змісту навчального матеріалу; 6) професіоналізм викладача» [64].

Нам близька думка О. Буяновської про те, що реформування освіти в Україні передбачає її перебудову з метою впровадження в освітню практику таких технологій, які б створили максимально сприятливі умови для розвитку й саморозвитку особистості, виявлення та активного використання індивідуальних особливостей учнів у навчальній діяльності. «Сучасна освіта має на меті зробити освітній процес більш якісним шляхом забезпечення широких можливостей для розвитку, навчання та виховання творчої, конкурентоспроможної особистості, у результаті яких вона буде готова до активного, самостійного життя у суспільстві» [10].

Складні завдання, які постають нині у сфері навчання англійської мови, можна вирішити зокрема шляхом використання сучасних технологій навчання, які відкривають нові можливості вдосконалення освітнього процесу.

О. Ланських зазначає, що «цифрове навчання визначається як процес застосування цифрових, інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних платформ, які можуть дозволити здобувачам освіти швидше й

повніше сприйняти навчальні концепції, більш вправно пов'язувати теорію та застосовувати її, а також удосконалювати методи навчання, використовуючи ефективно час викладача та сприяючи широкому обміну знаннями» [41]. Вирішення цих завдань неможливе без досягнення самим педагогом достатнього рівня оволодіння цифровими технологіями і його постійного професійного розвитку на цій основі.

Сучасному вчителю англійської мови необхідно змінити вербальний стиль введення навчального заняття та стати новатором, щоб зацікавити своїх учнів [63; 73].

У сучасному навчанні англійської мови з використанням інформаційних технологій значне місце належить мультимедійним технологіям, оскільки в інтерактивному режимі роботи текст, графіка, відео, фото, анімація, звук створюють інтегроване інформаційне середовище, в якому користувач знаходить якісно нові можливості, спроможне відігравати роль вагомого засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів [15; 64]. Утім, аби проілюструвати можливості вказаних технологій в освітньому процесі, необхідно, насамперед, звернутися до їх дефініцій.

Впровадження мультимедійних технологій у процес навчання англійської мови дозволяє підвищити мотивацію учнів, якість їх знань, а також загальний пізнавальний інтерес до навчання та саморозвитку. Застосування у навчальному процесі засобів мультимедіа спрямований на вдосконалення навчання і сприяє поліпшенню якості освіти. Мультимедійні засоби навчання – надійний інструмент для розвитку образного мислення, мовлення та творчого вирішення поставлених задач. Впровадження мультимедійних технологій в освітній простір гарантує гармонійне поєднання та засвоєння різних видів інформації [10].

Завдяки застосуванню в мультимедійних продуктах і послугах одночасної дії графічної, аудіо- і візуальної інформації, ці засоби володіють великим емоційним зарядом й активізують увагу учнів під час навчальної

діяльності. «Експериментально встановлено, що під час усного викладу матеріалу за хвилину слухач сприймає і здатний обробити близько тисячі одиниць інформації, а під час «підключення» органів зору – близько 100 тисяч таких одиниць. Висока ефективність використання в навчанні мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття матеріалу, очевидна» [10].

На основі аналізу та узагальнення наукової розробок сучасних дослідників інноваційних технологій, нами було встановлено, що однією з найновітніших тенденцій у вивченні іноземних мов є так звана гейміфікація, яка базується на застосуванні мультимедійних засобів, в першу чергу комп'ютерних ігор, проте охоплює набагато ширший зміст. Поняття гейміфікація передбачає використання ігрової механіки, компонентів комп'ютерних ігор, ігрової естетики та ігрового мислення в неігрових середовищах, зокрема у навчальному процесі, що спонукає до виконання завдань, підвищенню мотивації навчання [84; 88].

У сучасному розумінні методики навчання англійської мови гейміфікація вважається одним з яскравих прикладів впровадження комунікативного підходу у процес навчання.

Можемо відзначити у проведених дослідженнях значний інтерес до комп'ютерних ігор серед різних вікових груп учнів та їх батьків.

Наголосимо, що гра «відбувається за певними “правилами”. Мета будь-якої гри полягає у виконанні поставлених завдань шляхом подолання різноманітних труднощів та перешкод» [49]. Формування мовленнєвих вмінь та навичок відбувається в результаті успішного проходження кожного з етапів гри.

Розвиток гейміфікації можна розглядати як приклад постійного оновлення освітньої практики. Хоча це перспективна технологія, потрібно провести багато роботи, перш ніж гейміфікацію можна буде вважати зрілою педагогічною технікою.

У процесі роботи над дисертаційним дослідженням робимо висновок, що гейміфікація в освітньому контексті являє собою динамічний процес, який передбачає інтеграцію елементів ігрової механіки з метою стимулювання мотивації та залучення учнів до навчальної діяльності. Цей підхід спрямований на створення захопливого та інтерактивного навчального середовища, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу.

Розглянемо феномен гейміфікації більш докладно. Виходячи з визначень у науковій літературі, гейміфікація – це використання ігрової механіки, естетики та ігрового мислення для залучення людей, мотивації до дій, сприяння навчанню та вирішення проблем [88].

Ігрова механіка – це група тактик, а не просто одна тактика. Ігрова механіка може включати використання значків, балів, таблиць лідерів, індикаторів прогресу, цілей або завдань, сюжетної лінії та негайного зворотного зв'язку. Ці складові ігрової механіки не є єдиними елементами, що беруть участь у процесі гейміфікації, але вони важливі для загального процесу.

Естетика гри відноситься до добре розробленого досвіду, необхідного для того, щоб вплинути на готовність учня сприйняти гейміфікацію. Якщо учням не сподобається досвід, то їх загальне задоволення та залучення до гри може зменшитися.

Останнім елементом гейміфікації на думку дослідників є ігрове мислення. Ігрове мислення – це концепція, яка широко не обговорюється в області гейміфікації в онлайн-навчанні. Цей елемент складається з накопиченого повсякденного досвіду, і перетворення його на діяльність, яка має елементи конкуренції, співпраці, дослідження та розповіді. Цей елемент передбачає зміну підходу до навчання та навчальної програми [86].

Однак гейміфікація повинна включати не тільки елементи ігрової механіки, естетики та ігрового мислення, але також повинна прагнути залучати, мотивувати, сприяти навчанню та вирішувати проблеми.

Вважаємо ґрунтовною класифікацію типів ігрової механіки, яку запропонували К. Бевінз (K. Bevins) та С. Говард (C. Howard) [86]: таблиці лідерів, значки, бали, цілі, миттєвий зворотний зв'язок, індикатори прогресу та сюжетна лінія. Розглянемо більш детально.

Так, таблиці лідерів – це публічна система рейтингу, яка дозволяє учням бачити, як вони оцінюються в порівнянні зі своїми однолітками. Таблиці лідерів також можуть сприяти конкуренції та почуттю колективізму. Більшість досліджень показують, що таблиці лідерів у гейміфікації підтримують мотивацію учнів та академічну успішність.

Наступним є значки. Варто відзначити, що значки – це призи, які стимулюють успішність у навчанні в гейміфікованій системі. Значки, як правило, використовуються як винагороди, не за відкриття нових рівнів або інших захоплюючих аспектів гри, а за досягнення мети, виклику або навіть бажаної поведінки в рамках гейміфікованої діяльності. Більшість спостережень показують, що значки, у випадку відокремлення їх від інших ігрових механік, не підтримують мотивацію учнів, а сприймаються як заохочувальний елемент.

Окрему увагу варто приділити балам. При цьому використовуються як бали досвіду (бали, які учні отримують під час виконання завдань, відвідування та участь у заняттях), так і призові бали (бали, які заробляються в результаті високих балів досвіду і можуть бути використані для придбання завдань, розширень та підказок для виконання деяких вправ).

Слід звернути увагу і на миттєвий зворотний зв'язок. Варто відзначити, що негайний зворотний зв'язок дає учням майже миттєво знати, як вони просуваються в навчальній діяльності або в курсі. Можна застосувати інші ігрові механіки, тобто бали, значки та нагороди, як форму негайного зворотного зв'язку.

Наступним є цілі / виклики. Цілі, які спонукають учнів до виконання завдань, можуть бути простими, як завершення завдання, або складними, як

оволодіння кількома цілями шляхом успішного завершення кількох різних наборів навчальних заходів.

Окрему увагу слід приділити індикаторам прогресу. Індикатор прогресу – це інструмент, який використовується для відстежування учасниками свого прогресу або орієнтування на своє місце в навчальному завданні.

Варто відзначити нагороди. Саме нагороди використовуються для позначення прогресу учня разом зі значками, балами та таблицями лідерів.

Необхідним є сюжетні лінії. Це обумовлено тим, що сюжетна лінія контекстуалізує вивчення матеріалу, створює ілюзію реалістичності ігрової ситуації і дає учням більш емоційно насичений досвід проходження гри [86].

Невдача розглядається не як кінцевий результат, а як крок на шляху до майстерності. Що найбільше відрізняє застосування комп'ютерних ігор у процесі навчання іноземних мов від традиційніших підходів, це явне використання конкуренції як мотиваційного інструменту. Елемент змагання є джерелом мотивації [98].

Комп'ютерні ігри, зокрема, стають популярними, оскільки їх можна успішно використовувати для полегшення складних навчальних завдань.

Одним із важливих доводів на користь застосування гейміфікації та комп'ютерних ігор у процесі навчання учнів англійської мови слід зазначити той факт, що «сфера застосування ігрових технологій фактично є необмеженою на сьогоднішній день. Гейміфікувати можна будь-яку сферу, складну та рутинну діяльність, неігровий контент, яким зазвичай притаманна низька мотивація. Цей процес спрямований на те, щоб не лише зацікавити індивіда та зробити захопливою рутинну діяльність» [49], але й при цьому залишити людину в реальному світі, дозволяючи вдосконалювати саме їй необхідні уміння і навички. Спираючись на вищезазначене, доходимо висновку, що використання гейміфікованих середовищ має значний потенціал впливу на підвищення іншомовної компетенції.

Зважаючи на всі переваги, які має застосування комп'ютерних ігор, не можемо не враховувати те, що захоплюючий характер цих ігор може іноді також бути і недоліком їх використання у процесі навчання учнів, зокрема й англійської мови, оскільки може відволікати увагу від загальної мети навчання, тому що учні більше націлені на розв'язання проблеми або перемогу подій в грі. Тому іноді вчителям необхідно накладати конкретні обмеження, щоб максимізувати потенціал використання цифрових ігор для вивчення мови, однак при цьому важливо не втратити елемент задоволення від гри [97].

Аналіз наукових досліджень, здійснених в останні роки, доводить, що соціальні мережі як один з мультимедійних засобів навчання можуть стати інноваційним інструментом як безпосередньо на занятті англійської мови, так і під час виконання домашніх та самостійних робіт: зокрема, можна писати пости англійською мовою за визначеною тематикою, створювати і розміщувати розмовні та відеосторіз іноземною мовою, розробляти групові проєкти тощо.

Однією з важливих педагогічних умов впровадження соціальних мереж у процес навчання учнів англійської мови є трансформація мислення сучасних учителів, рівень сформованості цифрової компетентності, який часто потребує вдосконалення.

За даними дослідження А. Соломахи та О. Лободи, більшість опитаних студентів «є користувачами Instagram (92,1%), Facebook (50,3%), Tik Tok (64,2%). Метою використання соціальних мереж у більшості опитаних є спілкування (92,7%); перегляд, читання та коментування контенту інших користувачів (80,8%); проте лише третина створює власний контент та публікує його в соціальних мережа (30,5%)» [62]. За свідченням дослідників, «результати анкетування встановили, що для навчання взагалі соціальні мережі використовують лише менше половини студентів (41,7%), а для опанування іноземної мови лише третина опитаних (30,5%). Проте

контентом іноземною мовою цікавиться більшість, але коментарі іноземною мовою наважуються зробити небагато опитаних» [62].

На думку сучасних учнів, соціальні мережі необхідно використовувати в процесі навчання англійської мови, під час виконання самостійної роботи тощо.

Враховуючи високу зацікавленість учнів у використанні соціальних мереж, підвищувати їхню мотивацію до навчання і урізноманітнювати види навчальної діяльності у процесі навчання англійської мови можна через різні форми активності:

- написання постів англійською мовою за тематикою, що вивчається;
- створення контенту різного виду (аудіо, відео, фото) англійською мовою, написання до нього коментарів одногрупниками або ж обговорення на занятті;
- ведення обговорень-переписок англійською мовою на задану тему;
- виконання самостійної роботи, а саме: вести блог, у якому щодня розповідати, що вивчено; ділитися своїми лайфхаками, успіхами у процесі опанування англійської мови;
- створення індивідуальних та мережових проєктів; створення портфоліо особистісних досягнень учня в опануванні англійської мови.

У результаті аналізу наукових джерел варто акцентувати на шляхах застосування технологій навчання у ракурсі способу комунікації між педагогом та учнем. Відповідно у сучасних умовах актуальність дистанційних технологій навчання є незаперечною.

Використання дистанційних технологій навчання із залученням сучасних цифрових технологій спонукає учнів до творчого пошуку інформації, самостійного опанування необхідними знаннями і застосування своїх вмінь на практиці.

До того ж, використання дистанційних технологій передбачає поєднання й інших згаданих вище технологій навчання. «Завдяки комп'ютерним

технологіям, зокрема хмарним, Google-сервісам, соціальним мережам, різноманітним інтернет-додаткам, можливостям створення класу на інших мережевих ресурсах застосування дистанційних технологій стає доступним, швидким і допомагає формувати навички самонавчання, індивідуальну освітню траєкторію, сприяє реалізації навчання протягом життя» [55].

Як цілком слушно вказує В. Белан [4], до технологій дистанційного навчання належать:

- голосові – аудіоінструменти (інтерактивні технології телефонного зв'язку, аудіоконференції, короткохвильове радіо; пасивні (односпрямовані) аудіоінструменти – записи та радіо);

- відео – слайди, фільми, відеозаписи; відеотрансляції в режимі реального часу й аудіоконференції,

- дані (електронні системи) – надсилання й отримання інформації через електронні системи (комп'ютери);

- навчання, що підтримується комп'ютерами, Computer assisted instruction (CAI)

- навчання, що управляється комп'ютерами, Computer managed instruction (CMI) – комп'ютер використовується, щоб організувати навчання та відстежувати записи учнів;

- використання комп'ютерних програм, що полегшують передачу навчальних матеріалів. Зокрема: електронна пошта, факс, комп'ютерні конференції в реальному часі, інтернет-програми тощо;

- друковані інструменти – основний елемент програм дистанційного навчання, який є підґрунтям розвитку усіх інших систем постачання знань. Серед друкованих інструментів: підручники, посібники, кейси тощо.

Не можна заперечити очевидне: майбутнє – за системою навчання, яке виглядає як схема «учень-технологія-вчитель», за якої учень стає активним учасником процесу навчання. Проте слід враховувати таку умову успішного

оволодіння навчальним матеріалом, як майстерність педагога, його здатність обирати оптимальні засоби організації освітнього процесу.

Українська науковиця Т. Черкасова [73] наголошує, що успішність процесу та результати використання комп'ютерних технологій залежать від того, як саме вони застосовуються в навчанні. Можна виділити два типи комп'ютерного навчання іноземних мов. Перший тип передбачає, що комп'ютерні технології доповнюють традиційні форми навчання (включаючи оцінювання), пришвидшуючи, полегшуючи, роблячи їх більш ефективними. Якщо ж притримуватись другого типу, варто взяти за основу інноваційні технології навчання, що мають покращити компетенції здобувачів освіти більшою мірою, ніж це в змозі зробити традиційні методи.

Не заперечуючи значення цифрових технологій, водночас вважаємо, що роль у навчанні іноземної мови інтерактивних технологій є і залишатиметься надалі дуже ваговою, оскільки вони зорієнтовані на безпосередню комунікацію, сприяють підвищенню мотивації учнів, активній взаємодії та зануренню у мовне середовище.

Інтерактивне навчання виступає як особлива форма організації освітнього процесу, при якій відбувається постійна, активна взаємодія всіх учнів. Воно виключає домінування одного учасника освітнього процесу над іншими, однієї думки над іншою. Під час діалогу учні вчаться спілкуватися, дотримуючись демократичних позицій у взаємодії, критично мислити, приймати продумані рішення. «Інтерактивне навчання сприяє формуванню навичок і вмінь, оцінної діяльності, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії. Воно дає змогу вчителю стати справжнім лідером, бо особа вчителя в інтерактивному навчанні представлена як виразник цінностей» [50].

Тут, по суті, відображено бажаний професіоналізм педагога, наявність у нього позитивних особистісних якостей, розвиненої гуманістичної позиції.

Саме у професіоналізмі вчителя найповніше виявляється така його ознака, як готовність до співпраці з учнем, оточенням, батьками.

Інтерактивна технологія як інструмент компетентнісно-орієнтовного навчання не лише активізує діяльність учнів і викликає пізнавальний інтерес, але і тренує пам'ять; допомагає виробити мовленнєві вміння та навички; стимулює розумову діяльність, творчий потенціал; розвиває увагу та навчальний інтерес; формує здатність командно вирішувати поставлені завдання, складні проблеми на основі аналізу обставин та відповідної інформації; зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, рефлексувати. В учнів формуються суттєві особистісні якості: самостійність, креативність, толерантність, ініціативність та відповідальність [74]. Також ця форма навчання дозволяє учням використовувати всі рівні засвоєння знань, активізуючи творчо-пошукову діяльність, що сприяє інтенсивному формуванню та розвитку ключових компетентностей особистості. Широке застосування інтерактивних технологій здатне значно підвищити якість підготовки учнів у процесі навчання англійської мови.

Ще однією актуальною технологією навчання англійської мови є проєктне навчання. Незважаючи на те, що ця технологія є досить відомою і поширеною, вона має потужний освітній потенціал, оскільки, за умови правильної організації, дає змогу суб'єктам навчання здійснювати самостійний пошук, здобувати знання під час розв'язання низки завдань, що змушують звертатись до різноманітних наукових джерел, активізуючи таким чином того, хто навчається.

На відміну від таких репродуктивних форм, як, скажімо, доповідь, проєктна діяльність створює сприятливі умови для розвитку творчості, самостійності, відповідальності, міжособистісної комунікації та спільної діяльності. Проте слід пам'ятати, що «для досягнення ефективності обов'язковим компонентом застосування зазначеної технології є формуюче

оцінювання, тобто оцінювання протягом усього часу роботи над проектом» [55]. Це сукупність різних видів оцінювання – вхідного (попереднього), поточного та підсумкового.

Погоджуємось також з думкою Т. Черкасової про те, що «проектний метод допомагає розвинути мовні та інтелектуальні здібності, стійкий інтерес до вивчення мови, потребу в самоосвіті. У підсумку передбачається досягнення комунікативної компетенції, тобто певного рівня мовних, краєзнавчих, соціокультурних знань, комунікативних умінь і мовних навичок, що робить можливим іншомовне спілкування» [73]. Реалізація проектного і дослідницького методів на практиці зумовлюють зміну позиції викладача. З носія готових знань він перетворюється на організатора пізнавальної діяльності, стає не виключно авторитетним джерелом інформації, а учасником спільного дослідницького, творчого, пізнавального процесу, наставником, консультантом, організатором самостійної діяльності учнів.

Аналізуючи застосування методу проєктів у сучасних закладах освіти, робимо висновок, що це один із найпотужніших стимулів мотивації вивчення іноземних мов, найбільш творчий вид діяльності, оскільки в роботу над проектом залучені всі учні, незалежно від здібностей та рівня мовної підготовки. Вони використовують на практиці набуті знання і сформовані мовні навички та вміння, творчо переосмислюючи і примножуючи їх.

Проектна методика потребує від вчителя ретельної підготовки, професійної майстерності, ерудиції. Водночас, однією з головних умов ефективності навчальної діяльності з використанням проектної технології є досягнення доброзичливої атмосфери, взаєморозуміння, довіри, творчості, заохочення пізнавальної активності учнів.

Проведене дослідження показало, що учня, який вивчає англійську мову, цікавить насамперед сам процес творчості, саморозвиток, особистий внесок у засвоєння мови через спілкування, коли обмін доступними

знаннями супроводжує набуття мовних навичок, а використання вчителем мови-посередника зведене до мінімуму, бо нова інформація (граматика та лексика) подається циклічно з використанням уже засвоєного матеріалу. Вчитель оптимізує процес засвоєння англійської мови, роблячи його зручним і наголошуючи на особливості застосування лексики і вияву граматичних закономірностей. А «інноваційний підхід дозволяє переконатися в тому, що матеріал, який творять учні, глибший за більшість книжного матеріалу (підручників), оскільки в підручниках міститься багато кліше і культурно нав'язаних стереотипів» [11].

Так увага фокусується на учневі, а не на стандартизованому змістовому наповненні уроку. Звісно, вчитель послуговується підручниками та навчальним матеріалом (аудіо, відео, тексти, теми обговорення), проте учні самі вирішують, як цим матеріалом скористатися. Такий підхід може бути цікавим, коли в підсумку потрібне не академічне досягнення, а практичне виконання завдань.

Отже, в сучасних умовах напрацьовано значний арсенал різних технологій навчання, серед яких особливе місце у дослідженні навчання учнів англійської мови займає педагогічна технологія, що базується на використанні мультимедійних засобів.

Підсумовуючи вищезазначене, в подальшому спиратимемось на такі ключові категорії нашого дослідження: «педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти», «мультимедійні засоби у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти».

Дослідженням встановлено, що педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти – це сукупність послідовних дій, що включає концептуальну, змістову і операційну складову та забезпечує навчальні досягнення учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Відповідно, важливим постає дидактичне обґрунтування педагогічної технології технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Висновки

до розділу I

У рамках дослідження опрацьовано теоретичні основи і практику навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Аналіз наукових джерел дозволив розкрити його категоріально-поняттєвий апарат, що включає такі поняття і терміни, як: «технологія», «класифікація технологій», «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «мультимедійні засоби» та ін.

Уточнено базові поняття дослідження, як «педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти», «мультимедійні засоби у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти».

Розглянуто теоретичні положення, де обґрунтовано істотні ознаки педагогічної технології, окреслено її структурні аспекти.

Встановлено, що педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти – це сукупність послідовних дій, що включає концептуальну, змістову і операційну складову та забезпечує навчальні досягнення учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Розкрито можливості використання педагогічних технологій, що вже довели свою ефективність та доцільність їх використання, зокрема для навчання учнів англійської мови. Серед них особистісно-орієнтовані, проєктні, ігрові, діалогові, комунікативні, тренінгові, модульні, розвивальні, технології розвитку творчості та технології проблемного навчання та ін.

З'ясовано, що важливою ознакою сучасності стало використання новітніх мультимедійних засобів, які створюють умови для ефективного засвоєння матеріалу, підвищення мотивації та розвитку комунікативних навичок учнів.

Це завдання вирішується завдяки удосконаленню змісту навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти з урахуванням комунікативного підходу, а також використанню мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Список використаних джерел
до розділу I

1. Атаманчук П. С., Сосницька Н.Л. Основи впровадження технологій навчання фізиці: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. 200 с.
2. Барладим В. М. Педагогічні технології: аналіз та перспективи їх використання. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. №5 (37). С. 116-126.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
4. Белан В. Ю. Підготовка майбутніх учителів професійних технічних предметів із використанням технологій дистанційного навчання в університетах Республіки Польща: дис. ...д-р. філос. : 015. Київ, 2021. 365 с.
5. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К. : Атіка, 2009. 684 с.
6. Биковський Т. В. Методика навчання інформаційних технологій у позашкільних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2011. 198 с.
7. Бігич О. Б. Особистісно-діяльнісний розвиток молодшого школяра на уроці іноземної мови : монографія / О. Б. Бігич. - К. : Вид. центр КНЛУ, 2010. 138 с.
8. Богданова І. М. Педагогічні інновації в системі підготовки вчителя: кінець ХХ – початок ХХІ століття: моногр. Одеса: М.П. Черкасов, 2009. 157 с.
9. Буркова Л. В. Педагогічні інновації та їх діагностична експертиза: Теоретичний аспект. Київ: Науковий світ, 1999. 37 с.

10. Буяновська О. А. Використання мультимедійних технологій під час навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 44, т. 2. С.162-167.
11. Векуа О. В. Інноваційний ракурс філософії вивчення іноземної мови. *Наукові записки Міжнародного Гуманітарного Університету*. 2019. Вип. 31. С. 44-46.
12. Верещагіна Т. О. Рецепція філософії В. фон Гумбольдта в теорії міжкультурного навчання. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2009. № 6(8). С.448-457. URL <https://ap.uu.edu.ua/article/194>
13. Волкова Л. В. Realization of a communicative approach in the process of learning a foreign language = Реалізація комунікативного підходу в процесі вивчення іноземної мови. *Вісник науки та освіти* : науковий журнал. 2022. № 5(5) 2022. Київ : Видавнича група «Наукові перспективи», Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України». С.140-150.
14. Всесвітня доповідь ЮНЕСКО «Про комунікацію та інформацію в 1999-2000 лідерами у своїй галузі, в освіті»/ URL <http://www.polpred.com/free/>unesco/2.htm>
15. Головченко Г. О. Дидактичний інформаційний простір як нова педагогічна технологія: Навчальний посібник / За ред. Г. О. Головченко, І. М. Старикова. Миколаїв : Тетра, 2004. 36 с.
16. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с. (Альма-матер)
17. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; голов. ред. В.Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
18. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 176 с.

19. Єгорова О.І. Розвиток позашкільної освіти у Сполучених Штатах Америки : дис. ... канд. педаг. наук : 13.00.01. Київ, 2016. 198 с.
20. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал компютерно-орієнтованих систем навчання математики. *Зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини [спец.випуск] / За ред. М.Т. Мартинюк. К.: Міленіум, 2005. С. 129-141.*
21. Жевакіна Н. В. Педагогічні умови організації дистанційного навчання студентів гуманітарних спеціальностей у педагогічному університеті: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луганський нац. ун-т. Луганськ, 2009. 20 с.
22. Закон України «Про застосування англійської мови в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text>
23. Зерна педагогічної інновації: Хрестоматія / Укладачі: Л.В. Буркова, Н.Ф. Федорова. Київ: Вид. «Київська правда», 2001. 120 с.
24. Зубенко Т. В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови учнів початкової школи. *Миколаїв: МДУ імені ВО Сухомлинського, 2006. 120 с.*
25. Івашньова С.В. Організаційно-педагогічні засади вдосконалення методичної компетентності вчителів іноземної мови початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2010. 20 с.
26. Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: методологічні, змістові та методичні засади: моногр./ За ред. проф. А.А. Сбруєвої. Суми: Видавництво «МакДен», 2011. 432 с.
27. Карпова О. О. Дидактичні умови навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. К., 2015. 24 с.
28. Карташова Л. А., Гуржій А.М. Інформатизація професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов. *Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія* : монографія / За ред. В. Кременя, Т. Левовицького,

В. Огнев'юка, С. Сисоєвої. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2013. С. 308–326.

29. Кіяшко О.О. Інноваційні педагогічні технології підготовки молодших спеціалістів у вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луганськ, 2001. 262 с.

30. Козак Л.В. Застосування педагогічних інновацій в технологізації навчального процесу у вищій школі. *Вища освіта України*. 2011. Додаток 2 до № 3, т. IV (29). С. 148–155.

31. Козак Л.В. Педагогічна інноватика у розвитку нових напрямів освіти. *Освітологічний дискурс*, 2014. № 2 (6). С. 74–85.

32. Корець М. С., Підгорна Т. В., Симоненко К. П., Використання веб-орієнтованих середовищ під час вивчення комп'ютерного дизайну учнями старшої школи інформатичного профілю. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр.* Вип. 1. Бердянськ : БДПУ, 2022. С. 139–149.

33. Корець М. С., Симоненко К. П. Розробка факультативного курсу з основ комп'ютерного дизайну для учнів профільної школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. №2(106). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. С. 103–111.

34. Король С. В. Комунікативний підхід у навчанні іноземних мов. *Педагогічний дискурс*. Вип. 11. 2012. С. 133-136.

35. Короткий термінологічний словник з інноваційних педагогічних технологій. URL: slavmtc.at.ua/Starovojtova/slovník_terminiv_iinovac.doc

36. Кочерган М. Загальне мовознавство: підручник. Київ: Вид. центр «Академія», 2003. 464 с.

37. Крамаренко Т. В. Сучасний стан застосування інформаційних та комунікаційних технологій при викладанні іноземних мов у ВУЗі. URL: <http://intkonf.org/kramarenko-tv-suchasniy-stan-zastosuvannya-informatsiynih-tehnologiy-pri-vikladanni-inozemnih-mov-u-vuzi>

38. Крупський Я. В. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій: словник. Вінниця: ВНТУ, 2010. 72 с.
39. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Спротенко Н. Г. Дистанційне навчання: умови застосування. *Дистанційний курс: навч. посібник* / за ред. В. М. Кухаренко. 3-є вид. Харків: НТУ «ХП»; Торсінг, 2002. 320 с.
40. Кучай О. В. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів у вищих навчальних закладах Польщі засобами мультимедійних технологій: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. К., 2016. 42 с.
41. Ланських О.Б., Дернова Т.А., Рябцева І.А. Роль інтерактивних платформ у вивченні іноземних мов. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 44. Т. 2. 2022. С. 18-23.
42. Лапінський В. В. Навчальне середовище нового покоління та його складові. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова* Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: [Зб. наукових праць] / Редрада. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. № 6 (13) С. 26–32.
43. Лузан П. Г. Суть і дефініція поняття «Педагогічна технологія». *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2013. № 6. С. 12–18. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvipto_2013_6_4
44. Мараховський Л. Ф. Інформаційні технології та парадигма сучасної освіти. *Наука та наукознавство*. 2004. № 1. С. 111–113.
45. Маркусь І.С. Формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій мультимедійними засобами: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2022. 26 с.
46. Мельничук О.С. Словник іншомовних слів. URL: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=18&t=15797>
47. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2008. 256 с.

48. Освітні технології : навч.-метод. посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. К. : А.С.К., 2001. 256 с.
49. Пасічник О. Гейміфікація процесу навчання іноземної мови студентів закладів вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. Вип.24 (1-2018). Ч.2. Кам'янець-Подільський, 2018. С. 344–349
50. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навчальний посібник / кол. авторів ; за ред. І. Ф. Прокопенка. 3-є вид., допов. і переробл. Харків : ХНПУ, 2018. 457 с.
51. Педагогічний словник / Редкол.: М.Д. Ярмаченко, І.А. Зязюн, В.М. Мадзігон, Н.Г. Ничкало, О.Я. Савченко, О.В. Сухомлинська та ін.; за ред. М.Д. Ярмаченка; робоча група: Ю.С. Ковтанюк, Н.Б. Копиленко (кер.), А.В. Лопухівська та ін.; літ. ред. К.М. Лашко. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
52. Петриченко Л.О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі: дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Х., 2007. 240 с.
53. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. *Інтерактивні технології навчання*: наук.-метод. посіб. Київ: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
54. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти. Кабінет Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
55. Руднік Ю. В. Підготовка вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2018. 338 с.

56. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ: ВД «ЕКМО», 2011. 320 с.

57. Скалій Л. І. Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов. *Іноземні мови*. 2003. № 4. 2003. С. 5–9.

58. Скубашевська О.С. Сучасні тенденції інновативних форм навчання у другому десятиріччі ХХІ ст.. *Науковий вісник*. Харків: ХНПУ, 2015. Вип. 44. С. 197–209.

59. Слабко В.М. Інноваційні підходи до процесу формування іншомовної міжкультурної компетентності майбутніх філологів у системі неперервної освіти. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи* : збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск 102. 120 с.

60. Слабко В. М., Стешенко В. В., Стешенко Б. В. Обґрунтування та визначення педагогічних умов функціонування педагогічних явищ (на прикладі формування організаційної культури майбутніх учителів технологій). *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи* : збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск 100. С.75–79.

61. Слабко В. М., Шпильовий Ю. В. Цифрова компетентність педагогічних працівників як тренд сучасної системи освіти. *Наукові записки* : збірн. наук. ст. / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Випуск CLVI (156). С. 134-141.

62. Соломаха А.В., Лобода О.В. Передумови використання соціальних мереж як інструменту навчання іноземних мов студентів

нефілологічних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Випуск 42. С. 173–177.

63. Соломаха А.В. Підготовка майбутніх педагогів до діджиталізації в ранньому навчанні іноземних мов. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету* : електронне наукове фахове видання. 2021. № 10. С. 203–215.

64. Сорокіна Н. В. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 219 с.

65. Стрілець С.І. Інновації у вищій педагогічній освіті: теорія і практика. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Чернігів: ФОП Лозовий В.М. 2013. 508 с.

66. Тарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. О.Б. Тарнопольський, М.Р. Кабанова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

67. Титаренко І. О. Підвищення професійної компетентності педагога в системі методичної роботи професійного навчального закладу: Навч.-метод. посіб. К. : П/П «ЕКМО», 2004. 154 с.

68. Ткаченко О. М. Мультимедійні технології як ефективний засіб засвоєння іншомовного матеріалу. *Освіта і наука – 2023* : зб. матеріалів Звітно-наукової конференції студентів та аспірантів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (3-7 квітня 2023 р.). К. : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 686–688.

69. Ткаченко О. М. Технології у педагогічній практиці. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Луцьк : Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2024. Випуск 4. С. 99–104.

70. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: моногр.; за ред. В.Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка. 2008. 472 с.

71. Філософія освіти : навчальний посібник / за наук. ред. академіка В. П. Андрущенко [та ін.]. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 342 с.
72. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. для студ. ВНЗ. 3-тє вид., стер. К. : Академвидав, 2009. 560 с.
73. Черкасова Т. А., Курінний О. В. Інноваційні методи вивчення іноземних мов: комп'ютерні та мультимедійні технології. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21(3). С. 44–49.
74. Чернищук Ю.І. Використання ігрових технологій при вивченні іноземних мов як інструмент компетентісно-орієнтованого навчання у ВНЗ. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 44(2). С. 47–50.
75. Чечотка А. О. Педагогічна технологія етнокультурної діяльності майбутніх фахівців гуманітарної галузі у процесі навчальних практик: дис. ...д-р. філос. : 0115. Київ, 2023. 206 с.
76. Чупріна О. В. Методика розвитку мовлення учнів початкових класів із застосуванням мультимедійних засобів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 2019. 26 с.
77. Шайнер А.І. Іноземна мова як предмет філософської рефлексії у підготовці студентів у ВНЗ. *Науковий огляд*. 2016. № 8 (29). С.1-11. URL: <https://oaji.net/articles/2016/797-1478105076.pdf>
78. Шмалей С. В. Впровадження інформаційних технологій на змістовно-методичне наповнення навчального процесу. *Впровадження нових інформаційних технологій навчання*: мат-ли міжнар. науков.-метод. конф. Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського. Х. : ХАІ, 2004. С. 179–186.
79. Янкович О. І. Освітні технології в історії вищої педагогічної освіти України (1957–2008) : монографія. Тернопіль : Підручники та посібники, 2008. С. 13–14.

80. Янкович О. І. Розвиток освітніх технологій у теорії та практиці вищої педагогічної освіти України (1957 – 2005) : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Т., 2009. 40 с.

81. Янкович О. І., Беднарк Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. 212 с.

82. Яременко-Гасюк О.О. Інноваційне інформаційно-освітнє середовище у формуванні «м'яких» навичок майбутніх педагогів професійного навчання. *Moderní aspekty vědy: XLVIII mezinárodní kolektivní monografie*. Česká republika: 2024. P.214–233.

83. Allen I. E., Seaman J. G. The Distance: Online Education in the U.S. Babson Survey Research Group and Quahog Research Group, 2011. 40 p.

84. Alsawaier R. The Effect of Gamification on Motivation and Engagement. *The International Journal of Information and Learning Technology*. 2018. № 35. P. 65-79.

85. Andrzejewska M., Machinko-Nagrabecka M., Mikołajczyk P., Rusztecka M. Technologie informacyjne w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych. Doświadczenia z warsztatów dla nauczycieli i doradców przedmiotowo-metodycznych. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej, Zeszyt*, 1(15) 2007. 69-74 pp.

86. Bevins K., Howard C. Game mechanics and why they are employed: What we know about gamification so far. *Issues and Trends in Educational Technology* 6(1). 2008. P. 1-21.

87. Brett P. The rationale for the usefulness of multimedia for language learning. *A Journal for English Language Teacher Education*. Dec., 1998. P. 11-15.

88. Buckley Patrick & Doyle Elaine. Gamification and Student Motivation. *Interactive Learning Environments*. 2014. P. 1162-1175.
URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10494820.2014.964263>

89. Vykovska O., Vykovskiy T. Implementation of modern approaches in out-of-school education. *Наукові записки* : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск CLVIII (158). С. 191–197.
90. Humboldt Wilhelm. Briefe...an eine Freundin [Текст] Т. 1-2 / W. Humboldt. Leipzig : Brockhaus, 1849. XXIV, 381, XXII, 312 s.
91. ICT in Primary Education [electronic resource]. Analytical survey. Volume 1. Exploring the origins, settings and initiatives. URL: <http://iite.unesco.org/pics/publications/-en/files/3214707.pdf>.
92. Kakembo Aisha Annet. The Role of Technology in Language Learning: Tools and Techniques. *Eurasian Experiment Journal of Scientific and Applied Research*, 2024. 5(2). P. 26-30
93. Korets M. The Essence Of Pedagogical Technologies In Modern Education = Сутність педагогічних технологій у сучасній освіті / Mykola Korets, Alla Popova, Oksana Sinenko, Olga Trynko, Olena Karolop, Serhii Krasovsky. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. VOL. 21. No. 5 (May). P. 48–51.
94. Korets M. Organization of an integrated education-research-production system of target training for vocational teachers. *Interdisciplinary Studies of Complex Systems = Організація інтегрованої освітньо-науково-виробничої системи цільової підготовки педагогів професійного навчання* / Mykola Korets, Nataliia Tytova. *Міждисциплінарні дослідження складних систем: збір. наук. пр. № 19*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. С. 80–94.
95. Makarenko L. Axiological concept of informatization of education in the age of globalization challenges / Makarenko L., Tytova N., Bogoliubov V., Yefymenko V., Mova L., Kalientsova N. *Journal of Management Information and Decision Science*. 2021. 24 (2). P. 1-9.

96. Misiura Ya. Yu. Teaching english to generation Z = Особливості викладання англійської мови для покоління Z / Ya. Yu. Misiura // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 61. С. 184-187.

97. Motteram G. Innovations in learning technology for English language teaching British Council. London, 2013. 197 p. URL : http://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/C607%20Information%20and%20Communication_WEB%20ONLY_FINAL.pdf

98. Nicholson S. A user-centered theoretical framework for meaningful gamification. 2012., June. Paper presented at Games+Learning+Society 8.0, Madison, WI. URL : <chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://scottnicholson.com/pubs/meaningfulframework.pdf>

99. Regmi Kapil. Learning technology beyond positivism and criticism: Reconnecting learning with society through online teaching. *Research in Education*. June 8, 2023. P. 1-16. URL : <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/00345237231183342>

100. Sailer Michael & Maier Rebecca & Berger Sonja & Kastorff Tamara & Stegmann Karsten. Learning activities in technology-enhanced learning: A systematic review of meta-analyses and second-order meta-analysis in higher education. *Learning and Individual Differences*. 2024. 112 p.

101. Yaremenko-Gasiuk O. Information and Communication Technology Development in the Higher Education Institutions of The United Kingdom = Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах Сполученого Королівства / Smolnikova O., Ivanenko S., Kukhar L., Nikolayenko V., Panov S. *Universal Journal of Educational Research*. 2020. 8(11D). Pp.101-108.

102. Zimmer C. Getting to Know Gen Z: Exploring Middle and High Schoolers' for Higher Education. Barnes & Nobles College Journal. 2015. 10 p.

РОЗДІЛ II.

ДИДАКТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Структура і дидактичні основи навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти в умовах реалізації педагогічної технології

Значущість володіння іноземними мовами, зокрема англійською, у наш час щоденно зростає, що сприяє інтеграції українського суспільства у світовий освітній і культурний простір.

Переваги володіння іноземними мовами полягають у впливі на життя кожної людини, зокрема соціальне, особисте, професійне. Тому вкрай важливим постає навчання учнів англійської мови з раннього віку, що сприятиме освіченості особистості.

У результаті дослідження технологій навчання було встановлено, що педагогічна технологія є сукупністю послідовних дій, що забезпечують освітній процес.

Важливим постало питання визначення структури і дидактичних основ навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти на основі педагогічної технології [6; 8].

У результаті проведеного аналізу структури педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти нами встановлено, що вона включає концептуальну, змістову й операційну складові частини.

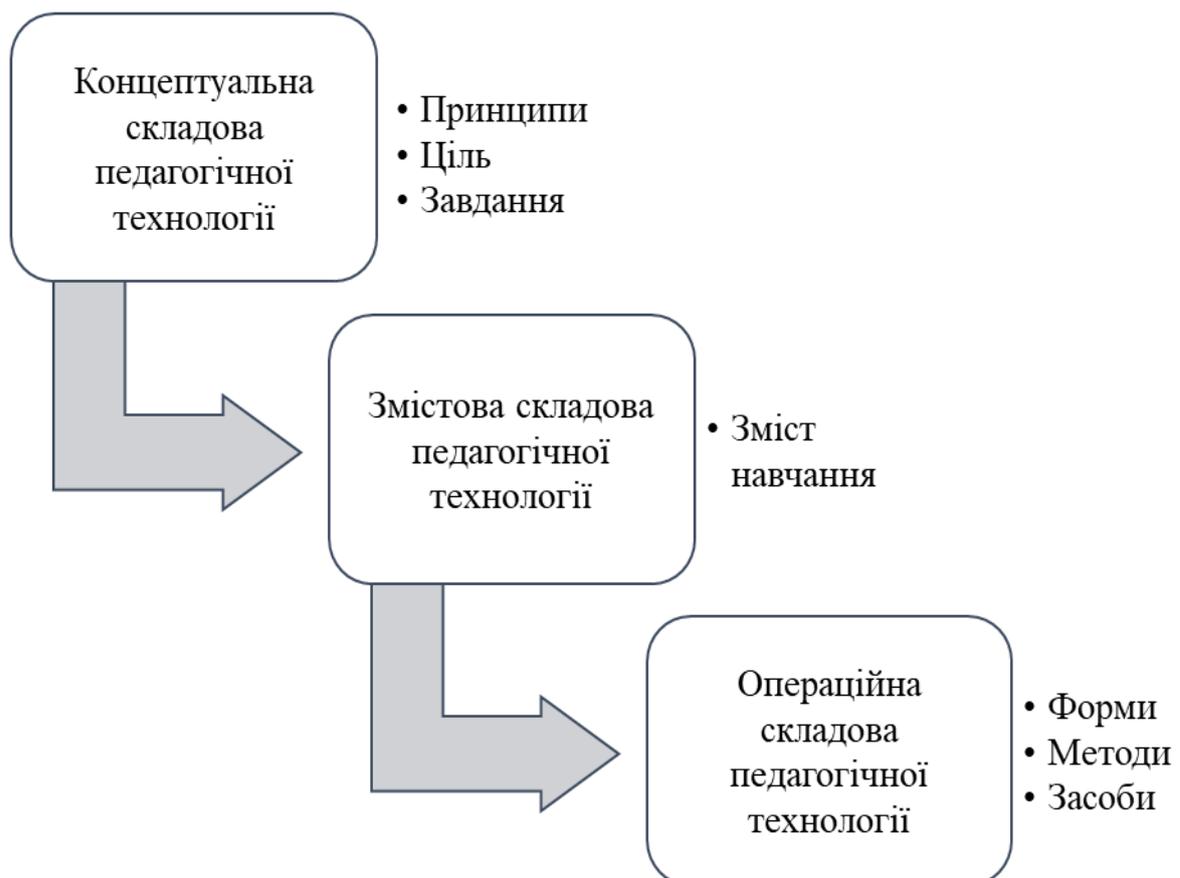
У процесі дослідження з'ясовано, що до концептуальної складової частини педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти належать принципи, ціль, завдання.

Встановлено, що змістова складова частина педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти включає зміст навчання.

До операційної складової частини педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти належать форми, методи та засоби.

Отже, педагогічна технологія навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти – це сукупність послідовних дій, що включає концептуальну, змістову і операційну складову та забезпечує навчальні досягнення учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Структура педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти представлена на рис. 2.1.

2.1. Структура педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти

Більш детально розкриємо кожен складову частину педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти.

Варто відзначити, що концептуальний складник педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти базується на комунікативному підході із застосуванням мультимедійних засобів і включає принципи, ціль, завдання.

Визначено принципи як частину концептуальної складової частини педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти та встановлено, що серед них особливу увагу необхідно приділити науковості, гуманізації, урахуванню рівня знань рідної мови, анатомо-фізіологічних і психологічних особливостей учнів.

У процесі дослідження встановлено, що використання педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти передбачає дотримання таких принципів:

1. Комунікативна спрямованість: навчання має бути орієнтоване на формування навичок реального спілкування англійською мовою в різних контекстах; використання автентичних матеріалів, інтерактивних симуляцій і віртуального оточення для створення ситуацій реального спілкування.

2. Індивідуалізація та диференціація: використання адаптивних технологій для створення персоналізованих навчальних траєкторій; застосування диференційованих завдань та інтерактивних матеріалів для врахування індивідуальних потреб і особливостей учнів.

3. Інтерактивність та активність: створення інтерактивного навчального середовища з використанням цифрових інструментів і мультимедійних матеріалів; застосування активних методів навчання, як: проєктна діяльність, рольові ігри та дискусії в онлайн-форматі.

4. Використання мультимедійних засобів: інтеграція цифрових інструментів, а саме: онлайн-платформи, мобільні застосунки та віртуальна реальність, в освітній процес; використання мультимедійних матеріалів, а

саме: відео, аудіо, інтерактивні презентації, для збагачення навчального контенту [10; 26; 27; 30; 31; 34].

5. Міжкультурна спрямованість: формування навичок міжкультурної комунікації з використанням онлайн-ресурсів і соціальних мереж; знайомство з культурою та традиціями англомовних країн через віртуальні екскурсії та інтерактивні симуляції.

6. Мотивація та залучення: використання гейміфікації та ігрових елементів для підвищення мотивації учнів; залучення учнів до створення власних навчальних продуктів із використанням цифрових інструментів і мультимедійних матеріалів [9; 13; 19].

У результаті проведеного аналізу цілі як елементу концептуальної складової частини педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти нами встановлено, що вона спрямована на формування компетентностей особистості у процесі опанування англійської мови. Це зумовлено тим, що нині важливим постає формування компетентностей особистості, серед іншого, у процесі навчання англійської мови.

Крім того, важливо окреслити завдання як частину концептуальної складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти.

З'ясовано, що до основних завдань як частини концептуального складника педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти належить формування пізнавальної, практичної, творчої та соціальної компетентностей, що базується на комунікативному підході.

Варто відзначити, що пізнавальна компетентність у навчанні учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти передбачає опанування знань із фонетики, лексики та граматики англійської мови.

У процесі дослідження з'ясовано, що практична компетентність у навчанні англійської мови в закладах позашкільної освіти передбачає

здатність учня здійснювати усне спілкування, читання й розуміння текстів англійською мовою. Водночас важливим є набуття комунікативних навичок учнів під час вивчення англійської мови в закладах позашкільної освіти, можливостей їхнього застосування в реальних життєвих ситуаціях.

Варто зауважити, що практична компетентність у навчанні учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти передбачає також уміння використовувати мультимедійні засоби в опануванні англійської мови, здатність застосовувати свої знання англійської мови для міжкультурного спілкування.

Дослідження питання творчої компетентності в навчанні учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти дає підстави зазначити, що важливим є підвищення пізнавальної активності, розвиток ініціативи, творчої уяви, фантазії, збагачення творчого досвіду учнів, формування позитивного ставлення та готовності до подальшого вивчення англійської мови.

З огляду на основні засади щодо соціальної компетентності в навчанні учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти необхідним є формування культури спілкування англійською мовою.

Крім цього, особливого значення набуває розвиток доброзичливого сприйняття людей з іншого середовища, внутрішньої мотивації учнів до опанування англійської мови [21; 28; 33].

Важливим у формуванні соціальної компетентності у навчанні учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти постає розвиток емоційно-вольової сфери учнів у соціально-мережевій комунікації.

У процесі дослідження з'ясовано, що важливою складовою педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є змістова складова, яка включає зміст навчання.

Слід зауважити, що саме зміст навчання представляє обсяг, структуру і змістове наповнення знань, умінь, навичок і цінностей учнів у процесі навчання англійської мови у закладах позашкільної освіти з урахуванням педагогічної технології, що базується на комунікативному підході.

Розроблений нами зміст навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти представлено у навчальній програмі «Англійська мова», яка пройшла апробацію, отримала гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» згідно рішення Експертної комісії з позашкільної освіти Міністерства освіти і науки України від 11.03.2024 р., протокол № 1 і зареєстрована у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 8.0010-2024.

Варто відзначити, що навчально-тематичний план навчальної програми «Англійська мова» розрахований на 144 години на рік, 4 години на тиждень, відображає розподіл годин за темами та видами занять (теоретичні, практичні) та загальну кількість годин у розрізі тем і розділів.

Навчально-тематичний план навчальної програми «Англійська мова» представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Навчально-тематичний план
«Англійська мова»
початковий рівень

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичні	практичні	всього
Вступне заняття / Introduction	1	1	2
Розділ I. Навчання та інтереси / Learning and interests	4	32	36
1.1. Дні тижня / Days of the week	1	5	6
1.2. Щоденні дії / Everyday routine	1	5	6
1.3. Навчальне приладдя. Ігровий майданчик / Learners' supplies. Playground	1	11	12
1.4. Спорт. Хоббі / Sport. Hobby	1	11	12

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичні	практичні	всього
Розділ II. Моє повсякденне життя/ My everyday life	4	38	42
2.1. Одяг / Clothes	1	11	12
2.2. Розпорядок дня/ My schedule	1	11	12
2.3. Частини тіла / Parts of the body	1	11	12
2.4. Їжа та напої / Food and drinks	1	5	6
Розділ III. Світ навколо нас/ World around us	4	26	30
3.1. Пори року / Seasons	1	5	6
3.2. Погода / Weather	1	5	6
3.3. Емоції / Emotions	1	5	6
3.4. Тварини / Animals	1	11	12
Розділ IV. Відпочинок / Time off	3	29	32
4.1. Канікули. Подорож на море / Holidays. Sea trip	1	11	12
4.2. Пригоди у джунглях / In the jungle	1	9	10
4.3. Вечірка. Страви / Party. Meals	1	9	10
Підсумкове заняття / Summary	-	2	2
Разом	16	128	144

Відзначимо, що зміст навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі педагогічної технології, що базується на комунікативному підході розкрито описами кожного розділу і теми навчальної програми «Англійська мова» з метою формування загального розуміння структурно-логічної послідовності та наповненості.

У структурі кожного розділу та теми навчальної програми «Англійська мова» передбачено теоретичну й практичну частини, розкрито

короткий зміст інформаційного наповнення теоретичної складової, запропоновано мультимедійні засоби, що за своїм призначенням та функціональністю відповідають темі, навчальні вправи й приклади завдань відповідно до теми, які можна застосовувати у процесі виконання програми навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти. Розглянемо більш детально.

З огляду на зміст навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі педагогічної технології варто відзначити, що важливим є вступне заняття, яке складається з двох частин: теоретичної та практичної.

Зокрема, у теоретичній частині висвітлюються мета, завдання, зміст роботи гуртка «Англійська мова», надаються основні роз'яснення щодо організаційних питань, відбувається ознайомлення з основами безпеки життєдіяльності та поведінки під час занять.

З метою встановлення світоглядних позицій учнів проводиться ознайомлювальна бесіда «Я і суспільство».

Практична частина призначена для створення невимушеної атмосфери та відкритості спілкування, налагодження комунікації та дружніх стосунків. Такий результат досягається за допомогою гри-знайомства «Дружнє коло», інтерактивної мимічної гри «Вгадай, що це» та ін.

Перший розділ навчальної програми «Англійська мова» – «Навчання та інтереси / Learning and interests», містить чотири теми, які охоплюють основні види життєдіяльності кожного учня, а саме: «Дні тижня / Days of the week», «Щоденні дії / Everyday routine», «Навчальне приладдя. Ігровий майданчик / Learners' supplies. Playground», «Спорт. Хоббі / Sport. Hobby».

Зазначений розділ особистісно орієнтований, акцентує увагу на персональних інтересах й захопленнях учня, охоплює повсякденне життя та процеси, що добре зрозумілі кожному, тому легше засвоюються на

асоціативних відповідностях. Такий підхід, як пропедевтичний крок, створює підґрунтя для засвоєння наступного більш складного матеріалу.

Першою є тема «Дні тижня / Days of the week», в якій вивчаються дні тижня з використанням інтерактивної гри «Запитай мене» та опрацюванням заздалегідь підготовлених відеороликів з використанням мультимедійних інтернет-ресурсів (www.bbc.co.uk/learningenglish та ін.)

Наступна тема «Щоденні дії / Everyday routine» спрямована на опрацювання лексики, пов'язаної зі щоденними діями.

Під час реалізації практичної частини з учнями проводиться інтерактивна гра «Словникова скарбничка» та опрацьовуються лексичні онлайн ігри мультимедійних інтернет-ресурсів (www.educandy.com та ін.).

Тема «Навчальне приладдя. Ігровий майданчик / Learners' supplies. Playground» передбачає вивчення нових слів, виконання фонетичних вправ, тренування звуку /aɪ/ для покращення вимови, проведення рецептивних, репродуктивних та продуктивних ігор, що створює позитивну навчальну атмосферу та підвищує мотивацію учнів.

Заплановано практикування учнями вживання лексико-граматичних структур «Can you...?», «What is this/that?», «What are these/those?».

Для закріплення навчального матеріалу пропонується завдання, в якому учні самостійно створюють відеоблог на ігровому майданчику, що надає учням змогу виявити творчість і самостійність, сприяє розвитку їхньої самооцінки та мотивації і дозволяє інтегрувати мовні навички з мультимедійними технологіями.

Значний дидактичний потенціал цієї теми зумовлений її безпосереднім зв'язком з повсякденним життям учнів, звичними об'єктами оточення в закладах позашкільної освіти та ігровому майданчику, предметами навчального приладдя, що сприяє кращому засвоєнню лексичного матеріалу та формуванню практичних навичок спілкування.

Отже, тема «Навчальне приладдя. Ігровий майданчик / Learners' supplies. Playground» є актуальною та мотивуючою для учнів, оскільки забезпечує можливість розвитку комунікативних, фонетичних та цифрових знань і вмінь, а також сприяє творчій самореалізації й практичному застосуванню.

У темі «Спорт. Хобі / Sport. Hobby» заплановано вивчення нової лексики за темою «Спорт», опрацювання фонетичних вправ, тренування розпізнавання та вимови звуку /u:/.

Крім того, передбачено практику вживання лексико-граматичних структур «I / You / We / They like; He / She / It likes...».

Окрему увагу приділено проведенню лексичних онлайн ігор з використанням мультимедійних інтернет-ресурсів (www.educandy.com та ін.).

Для закріплення навчального матеріалу планується виконання учнями творчого проекту «A gift for mum».

Наступний, другий, розділ навчальної програми «Англійська мова» – «Моє повсякденне життя / My everyday life», що включає чотири теми, а саме: «Одяг / Clothes», «Розпорядок дня / My schedule», «Частини тіла / Parts of the body», «Їжа та напої / Food and drinks».

Тема «Одяг / Clothes» передбачає вивчення нової лексики стосовно назв предметів одягу.

Варто відзначити, що для зацікавлення темою учням пропонується в теоретичній частині матеріал з історії одягу, розглядаються сучасні тенденції моди з елементами ретроспективного аналізу тощо.

Практична частина заняття передбачає виконання фонетичних вправ, застосування сполучення звуків /gl/, /fl/, /bl/, /kl/, /pl/.

Варто зауважити, що в цій темі напрацьовується практика вживання лексико-граматичних структур «Does he / She like...?; Do they like...?». Відбувається закріплення матеріалу під час медіаосвітньої ігри «Dress Janny up».

Друга тема «Розпорядок дня / My schedule», у процесі реалізації комунікативного підходу з метою формування пізнавального інтересу, в теоретичній частині передбачає ознайомлення з важливістю правил планування й таймінгу власного часу, розвиток навичок упорядкування своєї діяльності впродовж робочого та вихідного дня, що створює ситуацію зацікавленості й пізнавального інтересу до персональних звичок.

Водночас здійснюється вивчення нових англомовних слів за темою; виконання фонетичних вправ, засвоєння сполучення звуків /br/, /gr/, /kr/, /tr/.

Практична частина заняття включає рецептивні, репродуктивні та продуктивні ігри. Здійснюється засвоєння практики вживання лексико-граматичних структур Present Simple. Як технологічний прийом учням пропонується завдання з планування свого дня у планері та календарі.

Третя тема «Частини тіла / Parts of the body» присвячується вивченню нової лексики щодо назв частин тіла.

У практичній частині проводяться фонетичні вправи, спрямовані на засвоєння сполучення звуків /st/, //sp/, /sm/, /sn/, /sl/.

Окрема увага приділяється реалізації в усному та писемному мовленні практики вживання лексико-граматичних структур «My, your, his, her, its, our, their».

На занятті створюються ігрові ситуації, проводяться лексичні онлайн ігри з використанням мультимедійних інтернет-ресурсів (www.educandy.com та ін.), що логічно завершуються вивченням матеріалу.

Четверта тема «Їжа та напої / Food and drinks» передбачає вивчення нових слів за темою їжи, напоїв тощо.

Проводяться фонетичні вправи, закріплюється вживання сполучення звуків /br/, /gr/, /kr/, /tr/. Окрема увага приділяється рецептивним, репродуктивним, продуктивним іграм.

Відпрацьовується практика вживання лексико-граматичних структур «There is / There are...».

Важливим є опрацювання відеороликів з мультимедійних інтернет-ресурсів (www.bbc.co.uk/learningenglish та ін.), що допоможе закріпити розглянутий матеріал.

Наступні два розділи – «Світ навколо нас / World around us» та «Відпочинок / Time off» мають загальнопізнавальний характер, які на базі здобутих мовленнєвих навичок надають можливість їх подальшого закріплення та розширення.

Варто відзначити, що розділ «Світ навколо нас / World around us» поділяється на чотири теми, а саме: «Пори року / Seasons», «Погода / Weather», «Емоції / Emotions», «Тварини / Animals». Ці теми охоплюють емоційно насичений матеріал, що сприяє формуванню пізнавального інтересу шляхом наведення цікавих прикладів, дослідів, фактів, порівняння наукових та життєвих тлумачень окремих природних явищ.

Так, перша тема «Пори року / Seasons» розділу «Світ навколо нас / World around us» сприяє застосуванню порівняльних характеристик різних природних процесів, аналізу виникнення тих чи інших планетарних змін, аномальних природних явищ. Це стає підґрунтям вивчення нових слів, пов'язаних на основі порівняльних асоціацій (назви місяців, явища природи, різнобарв'я кольорів, рослинний світ тощо).

Закріпленню англomовного мовленнєвого матеріалу сприяє виконання фонетичних вправ, засвоєння сполучення звуків /nd/, /nk/, /nt/, застосування інтерактивних ігор за переглянутими мультфільмами.

Тема «Погода / Weather» викликає значну зацікавленість, сприяє продуктивному засвоєнню нових лексичних одиниць, полегшує набуття практики вживання лексико-граматичних структур Past Simple дієслова «to be».

Ефективним технологічним прийомом в цій темі є опрацювання захоплюючих відеороликів мультимедійних інтернет-ресурсів (www.bbc.co.uk/learningenglish та ін.).

Тема «Емоції / Emotions» на основі емоційно-моральних прикладів дозволяє моделювати різноманітні життєві ситуації, створювати атмосферу активної комунікації, розігрувати діалоги, що сприяє вивченню нової лексики за даною темою.

Закріплення англомовного матеріалу відбувається за допомогою фонетичних вправ, засвоєння сполучення звуків /ld/, //lk/, /lp/, /lt/ та застосування лексичних комп'ютерних ігор мультимедійних інтернет-ресурсів (www.educandy.com та ін.).

Вивчення теми «Тварини / Animals» передбачає створення ситуацій емоційних переживань, розповіді про домашніх улюбленців, їхню поведінку, звички та кумедні випадки, наведення прикладів окремих життєвих ситуацій з тваринами.

Новизна інформації активізує увагу, прискорює запам'ятовування нової лексики за темою, посилює практику вживання лексико-граматичних структур «There was / There were...» та структур з «in front of, behind, next to, between», а також полегшує виконання фонетичних вправ.

Варто відзначити, що дана тема сприяє застосуванню практики діалогічного мовлення, вивчення чисел, засвоєння звуку /i:/.

Для закріплення навчального матеріалу пропонується написання електронного листа другу, батькам тощо.

Останній розділ навчальної програми «Англійська мова» – «Відпочинок / Time off» складається з трьох тем: «Канікули. Відпочинок на морі / Holidays. Sea trip», «Пригоди у джунглях / In the jungle», «Вечірка. Страви / Party. Meals».

Варто відзначити, що цей розділ завершує курс навчання учнів англійської мови, дає відчуття вдало виконаної роботи і передчуття приємного відпочинку.

Перша тема «Канікули. Відпочинок на морі / Holidays. Sea trip» розділу «Відпочинок / Time off» створює позитивний настрій, стимулює й мотивує до вивчення нової лексики за цією темою.

Варто зауважити, що знання англійської мови є необхідною умовою для успішної комунікації під час подорожей та відпочинку, це активує засвоєння лексико-граматичних структур «me, you, him, her, it, us, them» в усному та писемному мовленні.

Вивчення лексики, пов'язаної з відпочинком (море, пляж, сонце, розваги тощо), сприяє розширенню активного та пасивного словникового запасу учнів.

Онлайн ігри мультимедійних інтернет-ресурсів (www.educandy.com та ін.) сприяють формуванню пізнавального інтересу. Водночас використання мультимедійних засобів підвищує мотивацію учнів до вивчення мови та сприяє розвитку їхньої цифрової грамотності.

Тема «Пригоди у джунглях / In the jungle» є фантазійною, тут доцільно застосувати прийом створення ситуації зацікавленості, обговорення незвичайних пригод, побудову поведінкових моделей в уявних критичних обставинах, що веде до активного діалогу та полегшує процес вивчення нової лексики за темою.

Дидактична цінність теми «Пригоди у джунглях / In the jungle» полягає у моделюванні реалістичних ситуацій, що потребують активного застосування мовленнєвих навичок для вирішення проблем та досягнення мети.

Важливим елементом є засвоєння практики вживання лексико-граматичних структур «first, next, last, then» в усному та писемному мовленні.

Для закріплення теми пропонується технологічний прийом підготовки власного цифрового відео про фантазійну пригоду із застосуванням мультимедійних інтернет-ресурсів.

Третя тема «Вечірка. Страви / Party. Meals» розділу «Відпочинок / Time off» також має дозвіллевий характер, передбачає створення піднесеного настрою та сприяє вивченню назв прийомів їжі, часу вживання їжі (breakfast, lunch, dinner, supper), найменування різних страв та рецептів їх приготування.

Варто відзначити, що дидактична цінність даної теми полягає в можливості інтегрувати лінгвістичні та культурологічні аспекти, сприяючи формуванню цілісного уявлення про соціокультурний контекст використання мови.

Важливо закріпити тему «Вечірка. Страви / Party. Meals» розділу «Відпочинок / Time off», підготувавши проєкт відеоблогу «Birthday cake».

Завершується навчання у гуртку «Англійська мова» підсумковим заняттям. Учні готують творчий звіт, щоб продемонструвати свої навчальні досягнення.

У процесі опанування змісту навчання у гуртку «Англійська мова» в учнів формуються пізнавальна, практична, творча та соціальна компетентність.

У межах пізнавальної компетентності в гуртку «Англійська мова» учні:

- знають значення вивчених лексичних одиниць (слів, словосполучень);
- знають написання літер англійського алфавіту, слів та речень в межах програмного матеріалу;
- знають назви числівників;
- знають будову граматичної структури Present Continuous;
- знають форми особових та присвійних займенників;
- знають форми Past Simple правильних дієслів та дієслова to be.

Варто відзначити, що практична компетентність навчання учнів у гуртку «Англійська мова» передбачає набуття навичок в чотирьох видах мовленнєвої діяльності, а саме:

1) аудіювання:

- вміють розуміти усне мовлення;
- вміють виділяти ключову інформацію;
- вміють використовувати стратегії слухання.

2) говоріння:

- вміють правильно вимовляти звуки англійської мови;
- вміють розпізнавати нескладні лексичні одиниці;
- вміють використовувати вивчені граматичні структури;
- вміють розповідати про себе, свою родину, свої інтереси та своє повсякденне життя;
- вміють ставити запитання, відповідати на запитання, вести коротку бесіду (у межах вивчених тем);
- вміють робити короткі описи.

3) читання:

- вміють читати та розуміти нескладні тексти;
- вміють використовувати різні прийоми смислової переробки тексту (мовну здогадку, аналіз, вибірковий переклад).

4) письмо:

- вміють письмово розпитувати адресата про його життя і справи;
- вміють письмово повідомляти інформацію про себе;
- вміють як самостійно так і в команді створювати засобами інтернет-застосунків відеоматеріали.

Творча компетентність навчання учнів у гуртку «Англійська мова» передбачає, що учні:

- мають пізнавальну активність, ініціативу, творчу уяву, фантазію;
- мають творчий підхід до встановлення комунікації у віртуальному середовищі;
- мають образне, просторове мислення;
- мають творчий досвід;

– мають позитивне ставлення та готовність до подальшого вивчення англійської мови.

Соціальна компетентність навчання учнів у гуртку «Англійська мова» полягає в тому, що учні:

- мають культуру спілкування англійською мовою;
- мають пошану до звичаїв свого народу, рідної країни, її природи і людей;
- мають пошану до звичаїв народів інших країн;
- мають позитивне ставлення до однолітків;
- можуть як самостійно так і в команді виконувати завдання керівника гуртка;
- мають внутрішню мотивацію до володіння англійською мовою,
- мають емоційно-вольову сферу у соціально-мережевій комунікації.

Наступною складовою педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є операційна, до якої належать форми, методи та засоби.

У процесі дослідження встановлено, що в навчанні учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти доцільно використовувати активні форми роботи.

Особливу увагу варто приділити ігровій комунікативній діяльності, яка забезпечує мимовільне запам'ятовування мовного та мовленнєвого матеріалу, виховання, навчання, розвиток і соціалізацію учнів закладів позашкільної освіти.

З-поміж методів як частини операційної складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти ефективними є традиційні діалоги, рольові ігри, виконання групових проєктів, інсценізація, перегляд відеоматеріалів та мультфільмів, конкурси, вікторини, ігри (пізнавальні, навчальні, логічні, дидактичні, рухливі,

комунікативні, лінгвістичні, рольові), віртуальні подорожі та екскурсії, відеоблоги, мережеве спілкування тощо.

Зауважимо, що засоби як частина операційної складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти – це один з основних інструментів, що забезпечує навчальні досягнення учнів у сучасних умовах. Це обумовлено тим, що у процесі проведення занять гуртка акцентовано застосування різноманітних мультимедійних засобів, зокрема аудіо- та відеоматеріалів, дидактичних матеріалів, електронних посібників, електронних словників, інтернет-застосунків, комп'ютерних ігор, комп'ютерних програм, мобільних додатків, мультимедійної техніки, презентацій, соціальних мереж тощо.

Також варто відзначити, що у сучасних умовах є багатий вибір технічних ресурсів для використання мультимедійних засобів – комп'ютер, планшет, смартфон тощо.

Отже, структура та дидактичні основи змісту навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі педагогічної технології надзвичайно важливі у педагогічній технології. Крім того, необхідно приділяти значну увагу мультимедійним засобам як складовій педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти.

2.2. Мультимедійні засоби як складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти

Встановлено, що в сучасних умовах педагогічні технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти набувають великого значення.

Однією з операційних складових педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є засоби навчання. Саме засоби навчання є об'єктами, що використовуються спільно педагогом та учнем для засвоєння навчальної інформації, формування знань, умінь, навичок та цінностей.

Варто відзначити, що пріоритетним напрямом в умовах інформаційного суспільства стають мультимедійні засоби як складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Мультимедійні засоби у педагогічній технології навчання учнів у закладах позашкільної освіти дають нові можливості організації освітнього процесу, сприяють розвитку іншомовного мовлення на якісно новому рівні, підвищують мотивацію учнів та розвивають їхнє критичне мислення.

Питання мультимедійних засобів, а також дослідження щодо ефективності мультимедійних засобів на різних етапах вивчення іноземних мов актуалізовано в працях таких науковців, як: О. Буяновська, Л. Гречок, О. Ланських, І. Максак, О. Пасічник, Ю. Руднік, Т. Черкасова, Р. Алзаваєр (R. Alsawaier), К. Бевінз (K. Bevins), П. Баклі (P. Buckley), К. Цізер (K. Csizér), І. Гонтаренко (I. Hontarenko), А. Майда (A. Mayda), Н. Макклелланд (N. McClelland), Я. Місюра (Ya. Misiura), Г. Моттерем (G. Motteram) та інші [1; 2; 3; 4; 5; 7; 11; 12; 14; 16; 17; 20; 22; 23; 24; 25].

Аналізуючи застосування мультимедійних засобів у процесі вивчення англійської мови, зауважимо, що це є широкою, динамічно розвиненою та диверсифікованою діяльністю, яка дає змогу педагогічним працівникам ефективно забезпечити інтерактивну взаємодію учнів з іншомовним середовищем. Зі свого боку, це сприяє вдосконаленню мовленнєвих навичок учнів таким способом, який раніше вважали складним [25].

Використання мультимедійних засобів сприяє задоволенню учнів у традиційно демотивуючих сферах, таких як практика граматики [29], оскільки вони можуть надати новий спосіб досягнення тієї ж мети.

У процесі нашого дослідження була підтверджена думка, яку висловив Б. Томлінсон (B. Tomlinson) [32], пропонуючи в пошуку можливостей надання учням привабливого досвіду автентичного використання мови такий варіант завдань з використанням мультимедійних засобів, як «завдання без завдань», тобто використання уривків із віртуальних книг, журналів, коміксів, Інтернету, YouTube, телебачення, реклами, фільмів, радіо тощо, які можна переглянути поза уроком [15; 18; 32; 49].

Варто підкреслити важливість поп-культури, зокрема англомовних фільмів, для спілкування учнів із зовнішнім світом [23]. Це «вікно» в цінності та спосіб життя інших країн не можна недооцінювати, і воно дуже тісно пов'язане з релевантністю та інтересом у вимірі мотивації.

Слід відзначити, що диджиталізація всіх сфер нашого життя стрімко зростає. Безперечно, цей процес не оминув і освітню сферу України. Водночас у сучасному цифровому суспільстві для досягнення високої якості освітнього процесу необхідно врахувати вікові й типологічні особливості теперішнього покоління дітей, а саме всебічне вивчення їхніх можливостей, прогнозування їхніх потреб у найближчому майбутньому на основі реального знання індивідуальних особливостей кожного учня, що є обов'язковою ознакою сучасного підходу до організації освітнього процесу [64].

Важливе завдання, яке постало нині перед системою освіти України, полягає у підвищенні рівня ефективності навчання учнів. Упроваджуючи нові знання, вчителі потребують наявності та використання сучасних технологій. При цьому вже є загально визнаним, що у будь-якій сфері нашого життя неможливо обійтись без вміння користуватися мультимедійними технологіями [10].

У процесі дослідження встановлено, що використання мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти сприяє розвитку комунікативних, лексичних, граматичних, когнітивних та цифрових здібностей, а саме:

1. Розвиток комунікативних здібностей. Це формування навичок усного та писемного мовлення, здатності до ефективної міжкультурної комунікації в різноманітних контекстах, аудіювання та читання з використанням автентичних матеріалів та мультимедійних засобів.

2. Розвиток лексичних та граматичних здібностей. Це формування навичок правильного використання граматичних структур у контексті реального спілкування, систематичне розширення словникового запасу та граматичного самовдосконалення з використанням мультимедійних засобів.

3. Розвиток когнітивних здібностей. Це формування навичок критичного мислення, аналізу та синтезу інформації, здатності до творчого використання мови, навичок самостійної роботи та самооцінювання з використанням мультимедійних засобів.

4. Розвиток цифрових здібностей. Це оволодіння навичками ефективного використання мультимедійних засобів для вивчення англійської мови, формування навичок створення власних цифрових продуктів з використанням англійської мови, здатності до використання мультимедійних засобів для спілкування англійською мовою.

Встановлено, що мультимедійні засоби у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти – це сукупність мультимедійних програм, технічних пристроїв і дидактичних матеріалів, що використовуються в освітньому процесі.

Структуру мультимедійних засобів у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти представимо на рис. 2.2.

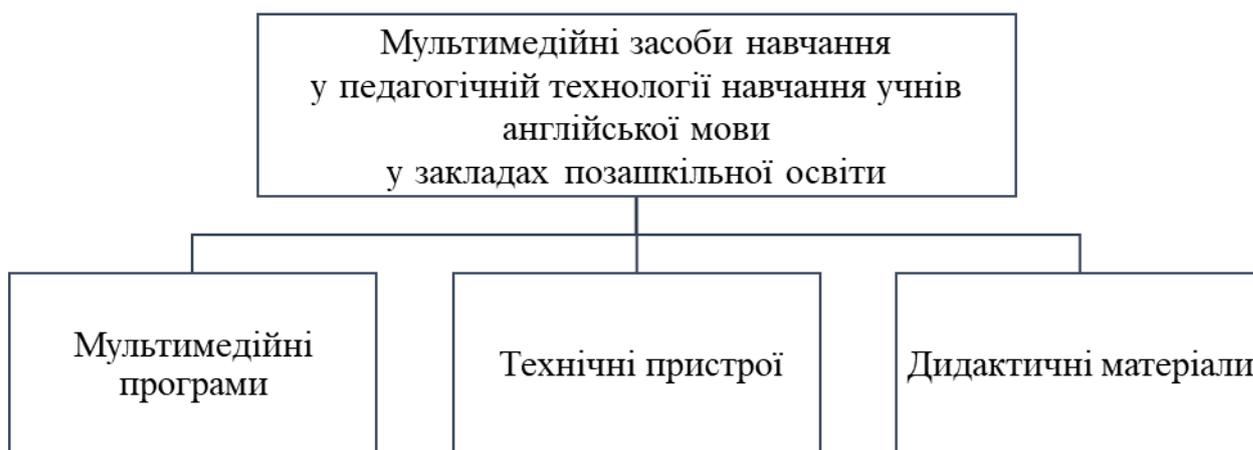

Рис. 2.2. Структура мультимедійних засобів у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти

Варто відзначити, що використання мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти сприяє підвищенню мотивації до навчання, насамперед залученню учнів до проєктної діяльності та створення власних навчальних продуктів з використанням цифрових інструментів.

У процесі дослідження з'ясовано, що кожен мультимедійний засіб може використовуватися у різних видах діяльності, зокрема для навчання іншомовного спілкування (аудіювання, читання, говоріння, письмо), а також для навчання іншомовного матеріалу (граматичний, лексичний, фонетичний).

З урахуванням комунікативного підходу проведемо класифікацію мультимедійних засобів у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, що представлено на рис. 2.3.

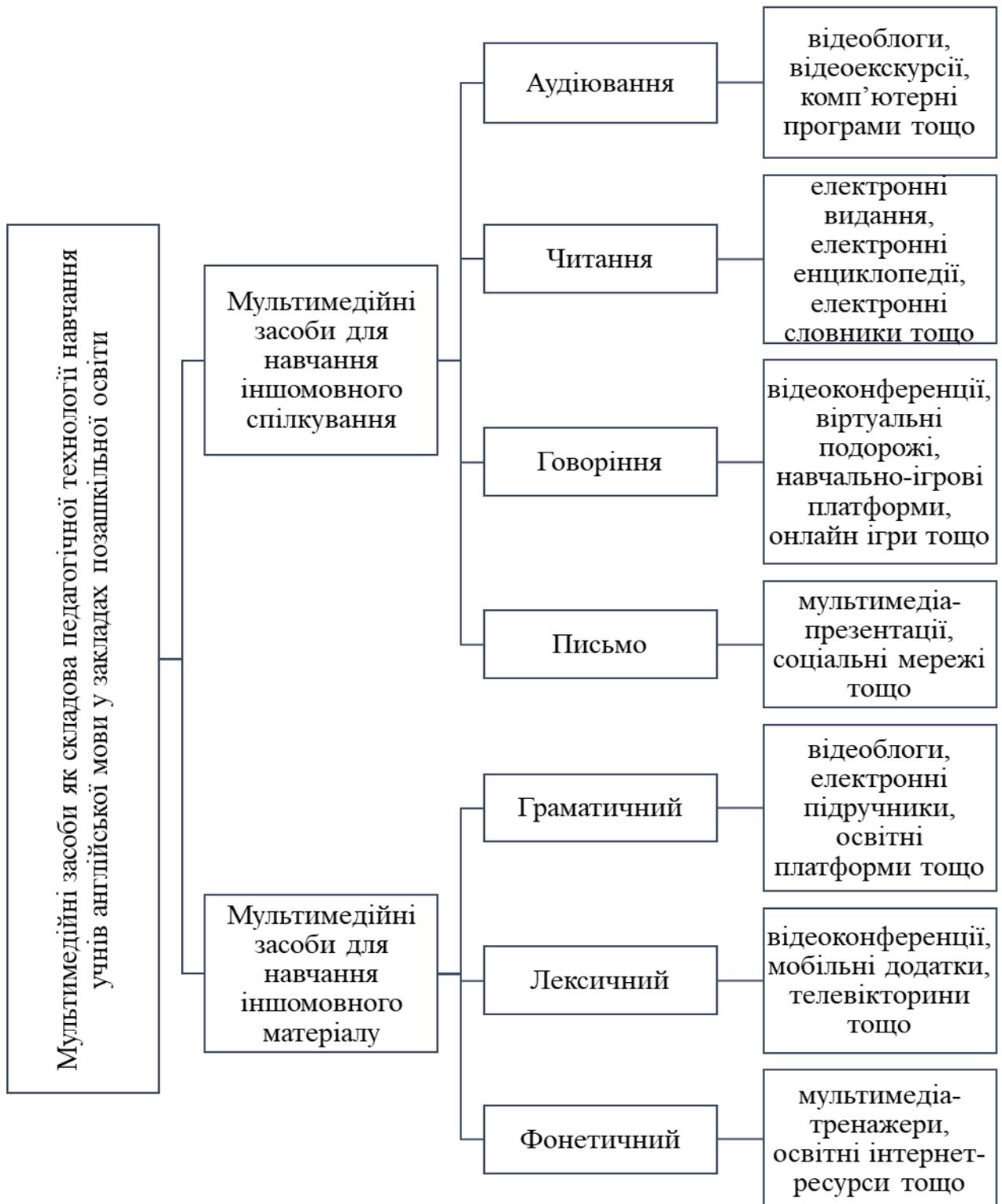

Рис. 2.3. Класифікація мультимедійних засобів у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу

Отже, класифікуємо мультимедійні засоби як складову педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу за такими сімома видами:

I вид – мультимедійні засоби для навчання аудіювання.

II вид – мультимедійні засоби для навчання читання.

III вид – мультимедійні засоби для навчання говоріння.

IV вид – мультимедійні засоби для навчання письма.

V вид – мультимедійні засоби для навчання граматичного матеріалу.

VI вид – мультимедійні засоби для навчання лексичного матеріалу.

VII вид – мультимедійні засоби для навчання фонетичного матеріалу.

Розглянемо використання мультимедійних засобів для кожного виду більш детально.

У процесі дослідження встановлено, що I видом мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу є мультимедійні засоби для навчання аудіювання як розуміння усного мовлення, сприйнятого на слух.

До них належать відеоблоги, відеоекскурсії, відеоролики, відеофільми, комп'ютерні програми, медіаекскурсії, мультимедіатренажери, мультимедійна техніка, мультимедійні інтернет-ресурси, мультимедійні програми, мультимедійні системи, мультфільми, освітні платформи, подкасти, цифрове аудіо, цифрове відео тощо.

З'ясовано, що можливості для вправлення в аудіюванні надає, зокрема мультимедійний інтернет-ресурс ELLLO [40].

Так, під час вивчення теми «Розпорядок дня / My schedule» розділу «Моє повсякденне життя / My everyday life», учні мали змогу прослухати діалог-обговорення справ у різні дні тижня, а також обговорити з друзями свій розпорядок дня (рис. 2.4).

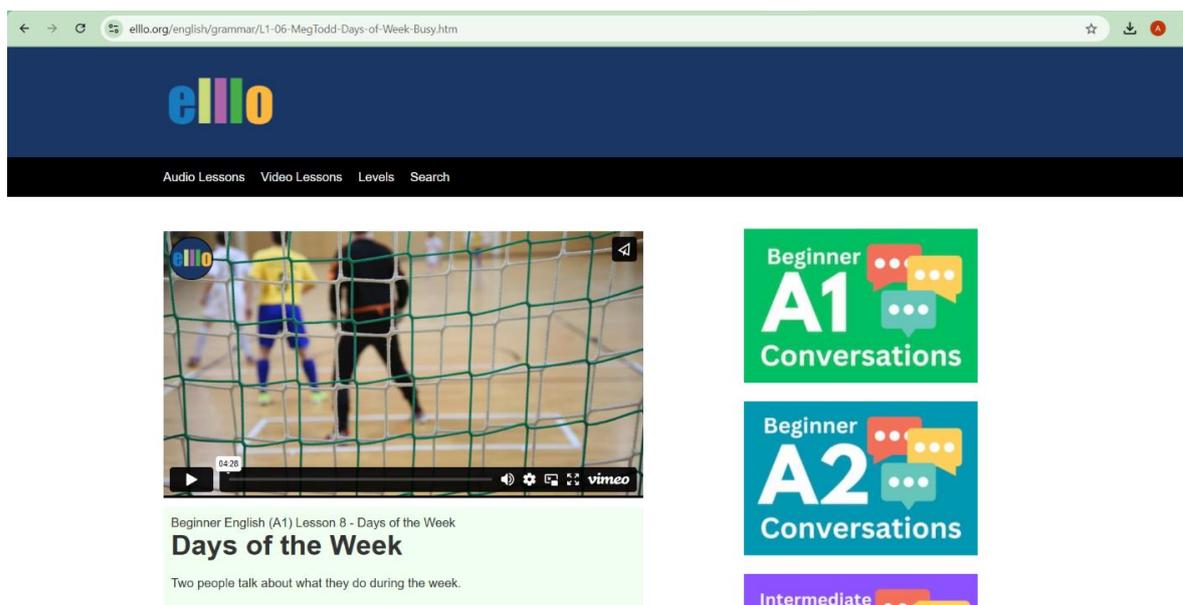

Рис. 2.4. Фрагмент мультимедійного інтернет-ресурсу ELLLO [40]

Встановлено, що в ролі мультимедійного засобу педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти доцільно також використовувати різноманітні мультимедійні інтернет-ресурси, у тому числі Listen A Minute [44].

Варто відзначити, що під час опанування теми «Одяг / Clothes» розвиток навичок аудіювання відпрацьовувався за допомогою мультимедійного інтернет-ресурсу Listen A Minute (рис. 2.5).

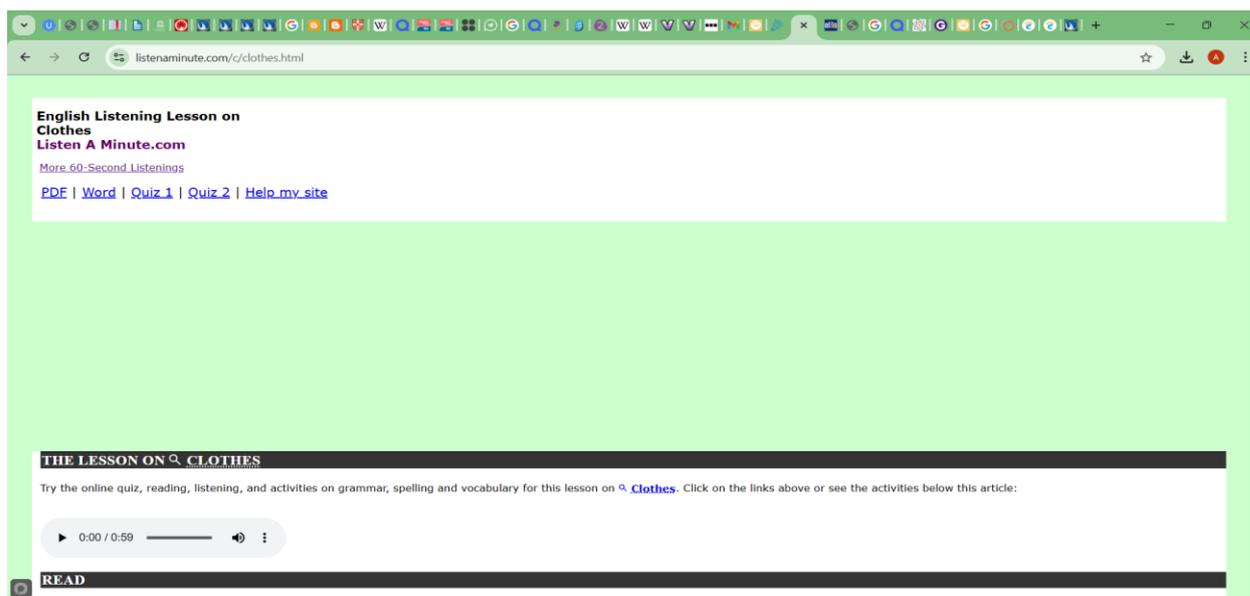

Рис. 2.5. Фрагмент мультимедійного інтернет-ресурсу Listen A Minute [44]

У процесі дослідження встановлено, що наступним, II видом мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу є мультимедійні засоби для навчання читання як здатності сприймати, розуміти та відтворювати навчальну інформацію.

До них належать віртуальні книжки, електронні видання, електронні енциклопедії, електронні журнали, електронні підручники, електронні посібники, електронні словники, інтерактивна література, мобільні додатки, мультимедіавидання, освітні інтернет-ресурси тощо.

Дослідженням встановлено, що у процесі навчання учнів англійської мови як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти доцільно використовувати, наприклад, електронні енциклопедії.

До електронних енциклопедій входять різного виду довідки, статті-огляди, статті-тлумачення тощо, які доцільно використовувати для читання та письма.

Робота з електронною енциклопедією розширює знання учня, сприяє розвитку критичного мислення, дає змогу відчувати самостійність та відповідальність за свій розвиток, посилює впевненість у власних силах.

Серед електронних енциклопедій як мультимедійних засобів педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти можемо назвати електронну енциклопедію, призначену для дітей від 8 до 13 років – Vikidia [48].

Крім того, доцільне використання електронної енциклопедії як мультимедійного засобу педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти під час вивчення теми «Тварини / Animals», що представлено на рис. 2.6.

The screenshot shows the Wikipedia page for 'Asian elephant'. At the top, there is a green banner that says 'Join Wikidia: create your account now and improve it!'. Below this, the title 'Asian elephant' is displayed. The main text describes the species, its scientific name (*Elephas maximus*), and its distribution. A small image of an Indian male elephant is shown on the right. Below the main text, there are sections for 'Subspecies', 'Description', and 'Range'. The 'Subspecies' section lists three recognized subspecies: *Elephas maximus maximus*, *Elephas maximus indicus*, and *Elephas maximus sumatranus*. The 'Description' section notes that Asian elephants are smaller than African elephants and have a fourth toenail on each back foot. The 'Range' section lists countries and regions where they are found, including Bangladesh, Bhutan, India, Nepal, Sri Lanka, Cambodia, China, and Sumatra. A second image of an elephant is shown on the right side of the page.

Рис. 2.6. Фрагмент електронної енциклопедії Wikidia [48]

Так, після опрацювання лексичних одиниць за темою «Тварини / Animals» учні отримують завдання для самостійної роботи: «Знайдіть в електронній енциклопедії Wikidia статті про тварин «Слон (Elefant)», «Тигр (Tiger)», «Ягуар (Jaguar)» (рис. 2.7).

The screenshot shows the Wikipedia page for 'Jaguar'. At the top, there is a green banner that says 'Wikidia currently has 5,428 articles. Improve it!'. Below this, the title 'Jaguar' is displayed. The main text describes the jaguar as a mammal with 4 legs, a great predator, and its scientific name (*panther onca*). A large image of a jaguar resting on a tree branch is shown on the right. Below the main text, there is a 'Contents' section with a list of topics: Scientific denomination and classification, Behaviour, Habitat, Evolution, Its presence in the fables and stories, and Its in art (images).

Рис. 2.7. Фрагмент електронної енциклопедії Wikidia [48]

Відповідно завдання для закріплення мовленнєвих навичок може бути таким: «Як виглядають ці тварини? Опишіть їхню зовнішність, використовуючи слова, які ви вже вивчили на попередніх заняттях / Open the Wikidia and find information about an elephant, a tiger, a jaguar. What do these animals look like?» (рис. 2.8).

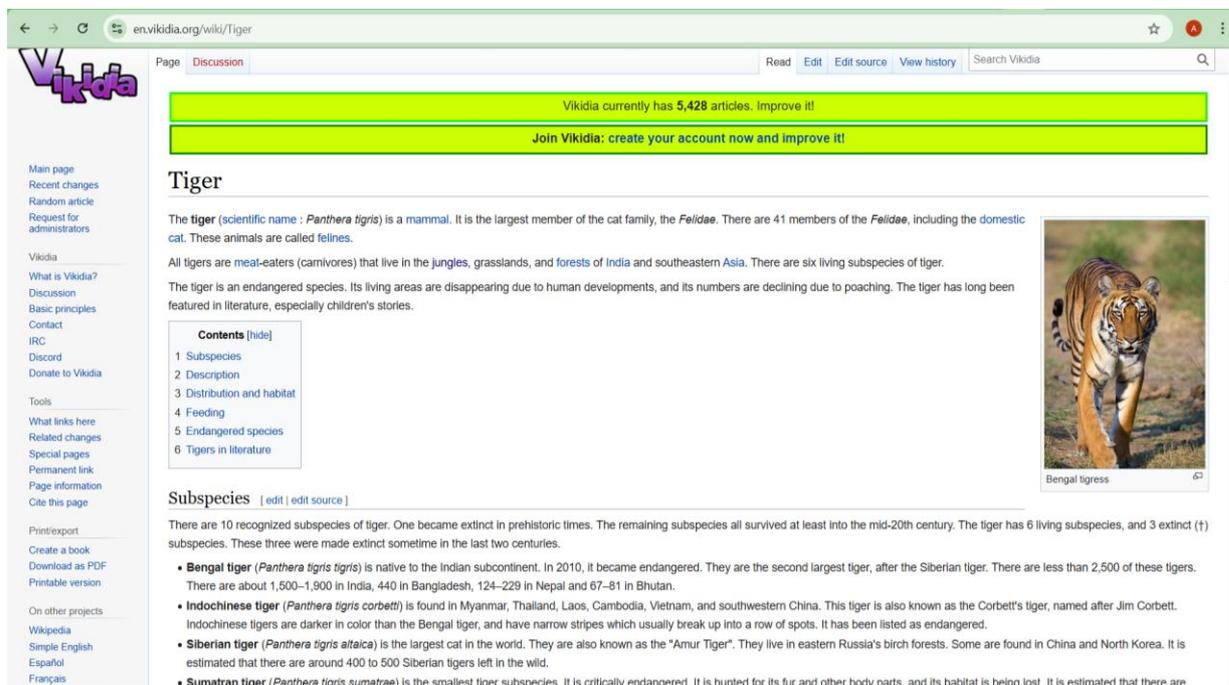

Рис. 2.8. Фрагмент електронної енциклопедії Wikidia [48]

Варто відзначити, що сучасні електронні підручники та посібники для вивчення англійської мови є важливими мультимедійними засобами педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти. Це зумовлено тим, що до них зазвичай також надаються супроводжувальні аудіо- та відео- матеріали в електронному вигляді, якими можна користуватись безпосередньо на занятті.

Встановлено, що у процесі навчання учнів англійської мови доцільно приділяти більше уваги роботі з такими мультимедійними засобами для навчання читання, як словники, якими зараз можна користуватись в електронному вигляді.

Електронні словники як мультимедійний засіб педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти дають можливість не лише ознайомитись з кількома значеннями окремого слова, а й проаналізувати приклади вживання цього слова в різних контекстах.

Крім того, електронні словники надають можливість почути правильну вимову слова, а деякі словники також пропонують прослухати речення з ним, що дуже важливо для розвитку вміння сприймати англійську мову на слух.

Серед електронних словників як мультимедійних засобів педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти можна використовувати, зокрема Cambridge Dictionary [38] та інші (рис. 2.9).

Рис. 2.9. Фрагмент електронного словника Cambridge Dictionary [38]

Дослідженням встановлено, що наступним, III видом мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу є мультимедійні засоби для навчання говоріння як виду мовленнєвої діяльності, що виражається у здатності усного продукування власних висловлювань.

До них належать веб-квест, відеоконференції, віртуальні подорожі, електронні словники, комп'ютерні ігри, лінгвістичні мультимедіасистеми, медіаосвітні ігри, навчально-ігрові платформи, онлайн ігри, телевікторини тощо.

Важливими як мультимедійний засіб педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є телевікторини, представлені на навчально-ігрових платформах, зокрема JeopardyLabs [41].

Варто відзначити, що учні, відповідаючи на запитання телевікторини за запропонованою темою, можуть вдосконалити передовсім навички командної роботи, що урізноманітнює процес навчання. Крім того, елемент змагання та прагнення до перемоги виступають мотиваційним засобом під час проходження гри (рис. 2.10).

The screenshot shows the JeopardyLabs website interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'Build', 'Browse', 'About', and 'Login / Join'. The main content area features a dark blue background with a grid of game categories and values. The categories are 'Water Cycle', 'Clouds', 'Weather Vocabulary', 'Stormy Weather', and 'Tornado Safety and Trivia'. The values range from 100 to 500. Below the grid, there are two main buttons: 'Create a Jeopardy Game' and 'Find a Jeopardy Game'. The 'Find a Jeopardy Game' button is highlighted with a yellow background. Below the buttons, there is a quote: '"JeopardyLabs is the simplest way to build Jeopardy-like games online."' followed by a small attribution: '- You (after using JeopardyLabs)'. At the bottom, there is a section titled 'Find a Jeopardy Game on Any Subject' with a search bar.

Рис. 2.10. Фрагмент телевікторини на навчально-ігровій платформі JeopardyLabs [41]

Встановлено, що серед мультимедійних засобів на заняттях з англійської мови для навчання говоріння доцільно також використовувати навчально-ігрові платформи, які містять елементи гейміфікованого середовища.

Зокрема, учням пропонується пограти у гру «Рибалка» на навчально-ігровій платформі Gimkit [42], де поєднано елементи розважальної комп'ютерної гри з елементами навчання, оскільки для отримання бонусів у грі необхідно відповідати на запитання про місяці року.

Учасник керує кумедним персонажем, який за обмежений час повинен наловити рибки; в кінці гри підбиваються підсумки в таблиці балів, у грі можна отримати нагороди, є ціль гри та сюжетна лінія, які сприяють навчання говоріння як виду мовленнєвої діяльності (рис. 2.11, 2.12).

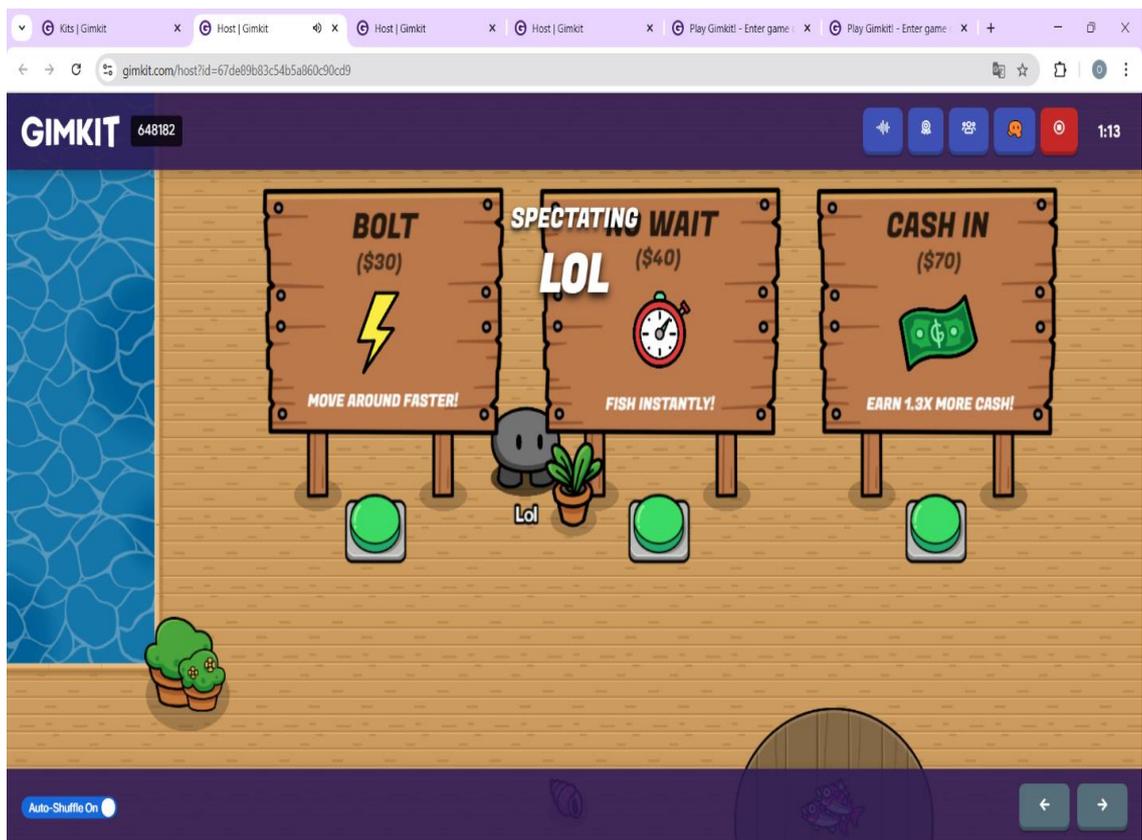

Рис. 2.11. Фрагмент навчально-ігрової платформи Gimkit [42]

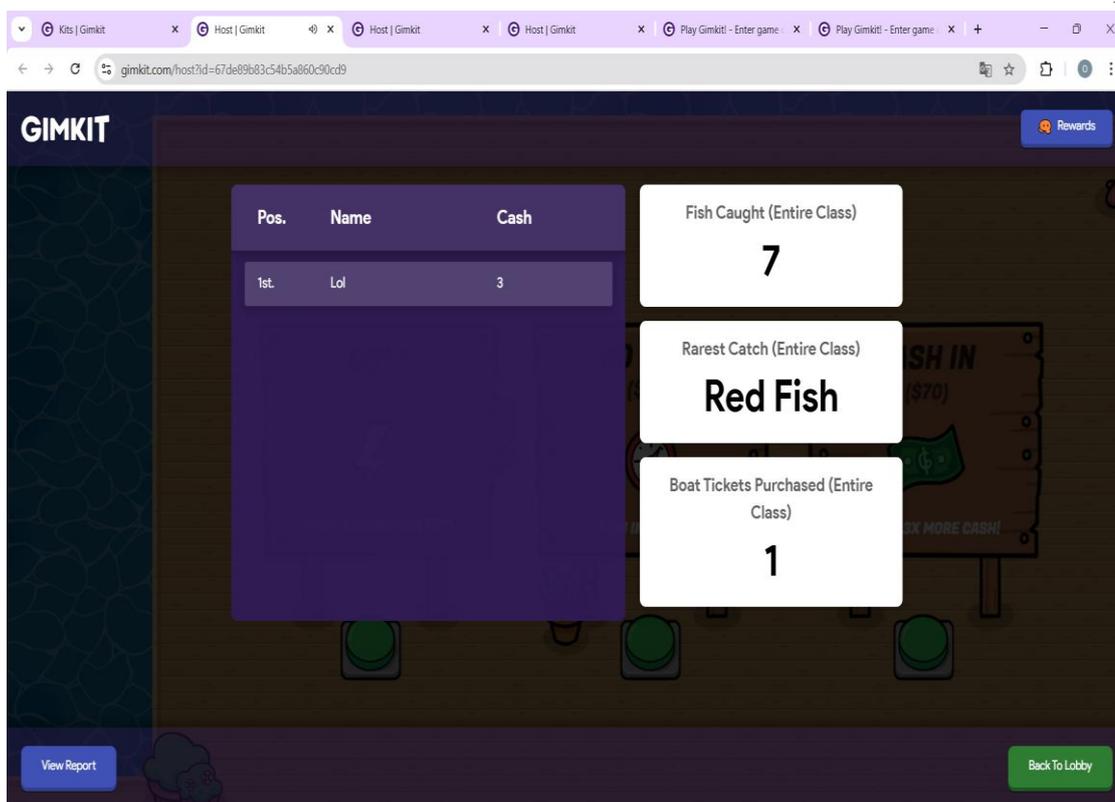

Рис. 2.12. Фрагмент навчально-ігрової платформи Gimkit [42]

У процесі дослідження встановлено, що IV видом мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу є мультимедійні засоби для навчання письма як способу продукування графічної форми мови.

До таких засобів належать електронні проекти, електронні листи, інтерактивні дидактичні матеріали, медіаплатформи, медіапрезентації, месенджери, мультимедіапрезентації, мультимедійні програми, соціальні мережі тощо.

З'ясовано, що для розвитку та вдосконалення навичок письма можна використовувати соціальну мережу Blogger [37].

Варто відзначити, що ця соціальна мережа як мультимедійний засіб педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти дозволить учням створювати власні блоги різноманітної тематики.

Так, під час вивчення теми «Їжа та напої / Food and drinks» учні отримують завдання створити власний кулінарний блог англійською мовою, в якому вони можуть викласти фото, відео та письмовий опис власного кулінарного рецепта, переглянути рецепти своїх друзів, залишити коментарі під їхніми рецептами, отримати реакції та коментарі щодо свого рецепта.

У процесі дослідження встановлено, що, зокрема у процесі використання соціальної мережі Blogger [37] таке завдання мотивує учнів до вивчення додаткових слів та виразів, практикування навичок монологічного мовлення тощо (рис. 2.13).

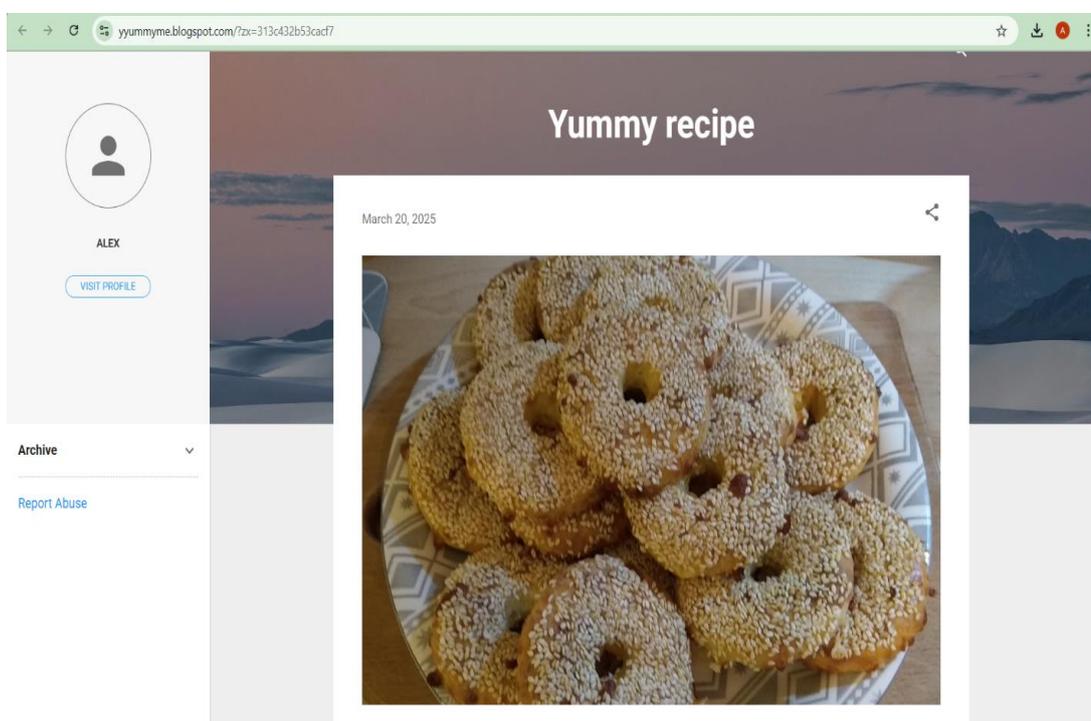

Рис. 2.13. Фрагмент соціальної мережі Blogger [37]

Поширення соціальних мереж значно спрощує організацію групової роботи учнів у контексті навчальних проєктів. Учні мають можливість здійснювати комунікацію та співпрацю дистанційно, за допомогою месенджерів і відеоконференцій.

Важливими мультимедійними засобами педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти також є мультимедіа презентації, зокрема на PowerPoint [45].

Варто відзначити, що робота над мультимедіа презентаціями PowerPoint [45] пропонує широкі можливості для удосконалення навичок писемного мовлення, спонукає учнів творчого підходити до виконання навчальних завдань (рис. 2.14).

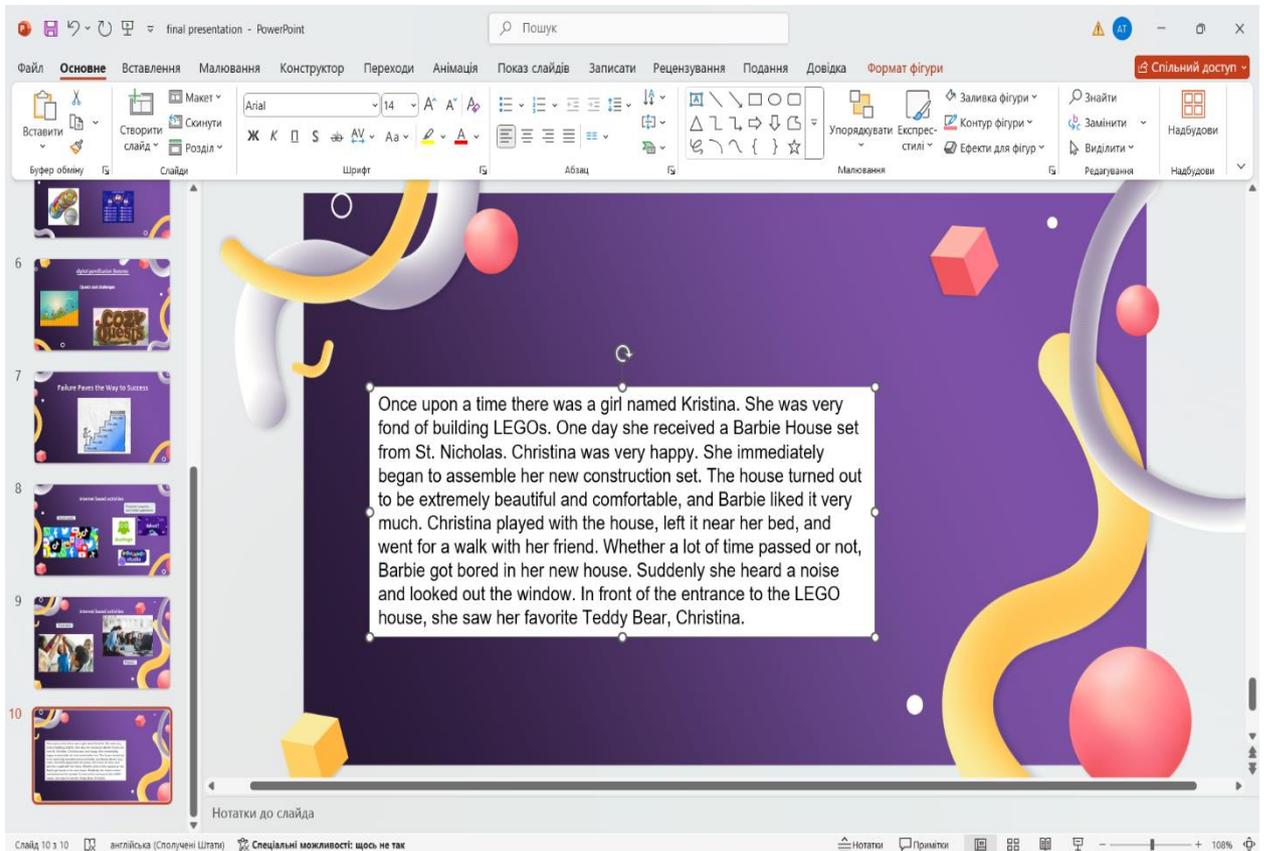

Рис. 2.14. Фрагмент мультимедіапрезентації PowerPoint [45]

Дослідженням встановлено, що наступним, V видом мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу є мультимедійні засоби для навчання граматичного матеріалу як граматичної будови мови.

До них належать веб-квест, відеоблоги, електронний проєкт, електронні листи, електронні підручники, електронні посібники, інтерактивні дидактичні матеріали, комп'ютерні програми, медіаплатформи, медіапрезентації, мультимедіапрезентації, мультимедійні програми, освітні платформи тощо.

Яскравим прикладом застосування мультимедійних засобів педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти може слугувати виконання завдань на медіаплатформі Kahoot! [43].

Це зумовлено тим, що під час проходження завдання учні, крім засвоєння граматичного матеріалу, зокрема форм дієслова to be у поєднанні з повторенням назв погодних явищ, вправлятимуться також у вдосконаленні ігрового мислення з використанням всіх зазначених раніше типів та ознак ігрової механіки (рис. 2.15).

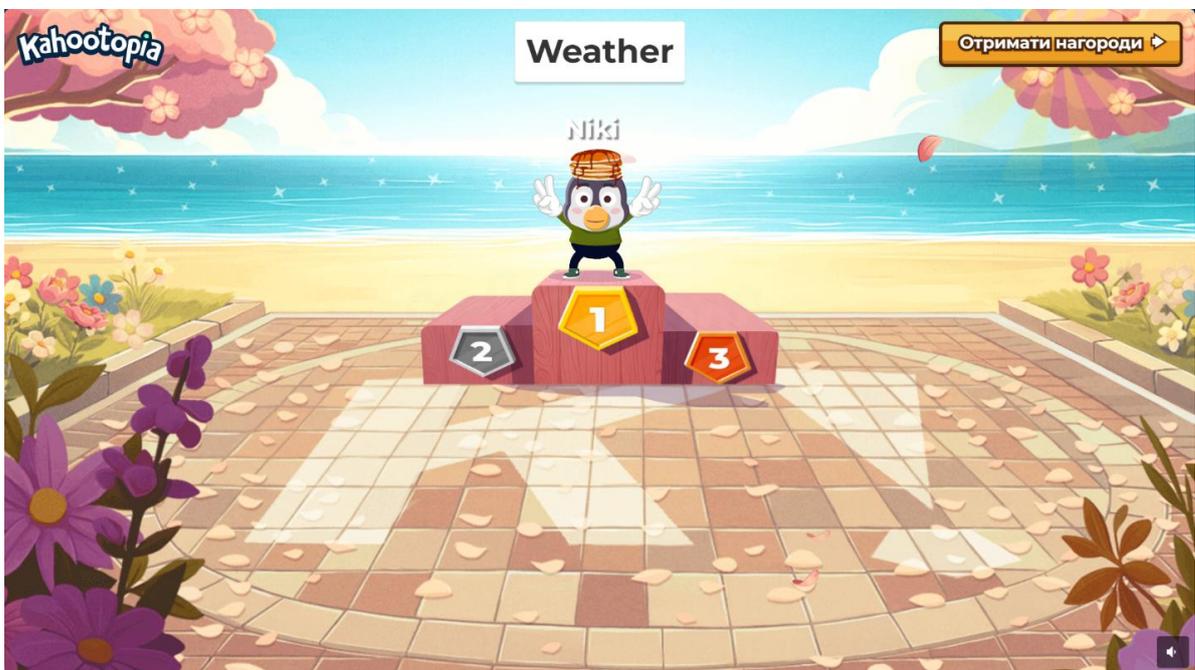

Рис. 2.15. Фрагмент медіаплатформи Kahoot! [43]

Дослідженням встановлено, що використання медіаплатформ як мультимедійного засобу педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти значно посилює ефективність процесу навчання учнів мовного граматичного матеріалу, крім того, слугує одним з елементів досягнення позитивної та невимушеної атмосфери під час заняття.

Варто відзначити, що ще одним прикладом використання медіаплатформ може бути завдання на повторення форм неправильних дієслів на Quizlet [46] (рис. 2.16).

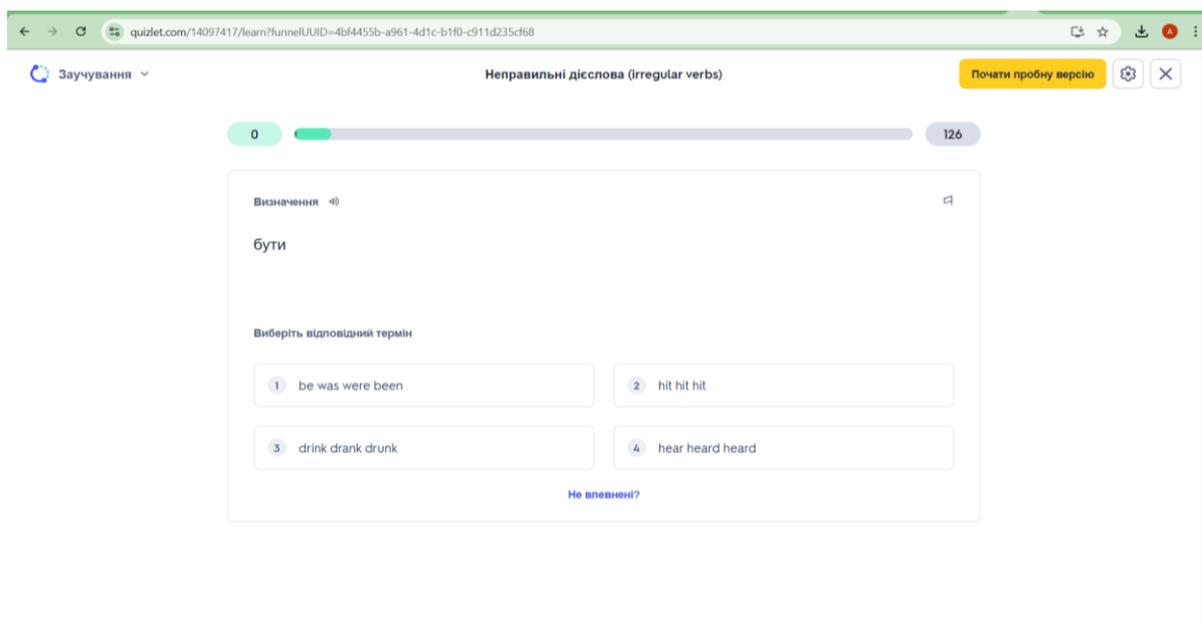

Рис. 2.16. Фрагмент медіаплатформи Quizlet [46]

Дослідження встановлено, що VI видом мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу є мультимедійні засоби для навчання лексичного матеріалу як словникового складу мови.

До них належать відеоекскурсії, відеоконференції, віртуальні книжки, віртуальні подорожі, електронні видання, електронні енциклопедії, електронні журнали, електронні словники, інтерактивна література, комп'ютерні ігри, лінгвістичні мультимедіасистеми, месенджери, мобільні додатки, мультимедіа видання, мультимедійні інтернет-ресурси, мультимедійні системи, подкасти, соціальні мережі, телевікторини, цифрове відео тощо.

Серед них, важливим мультимедійним засобом педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є мобільні додатки, які дають можливість опрацювати навчальний матеріал, закріпити його та здійснити контроль над вмінням учнів вживати лексичні та граматичні одиниці за темою.

На нашу думку, доцільно використовувати мобільний додаток Educandy Studio [39], що дає можливість семантизувати лексичні мовні одиниці, які вивчаються, і опрацювати їх у цікавих іграх.

Грати учень може сам, в парі з іншим учнем або з комп'ютером. В іграх присутня яскрава анімація, музичний супровід, є таймер, привітання після завершення завдання та докладених зусиль.

Крім того, у мобільних додатках можна створити різноманітні ігри, як наприклад: «анаграми», «по буквах», «хрестики-нулики», «мемо», «кросворди» та інші (рис. 2.17, 2.18).

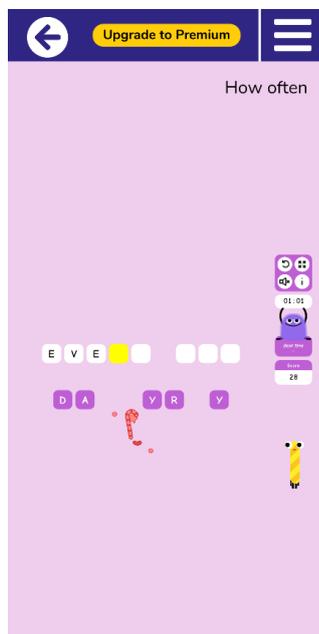

Рис. 2.17. Фрагмент гри «Анаграми»
мобільного додатку
Educandy Studio [39]

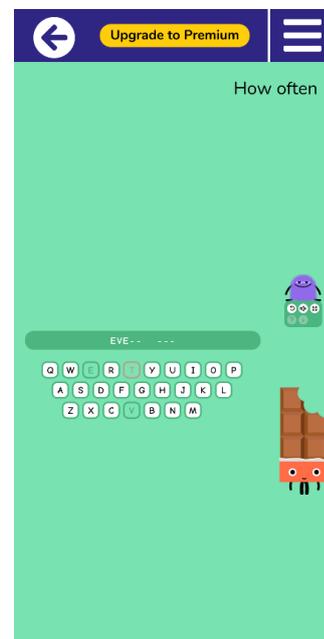

Рис. 2.18. Фрагмент гри «По буквах»
мобільного додатку
Educandy Studio [39]

Варто відзначити, що мобільні додатки можна використовувати для закріплення вивчених лексичних одиниць, зокрема на позначення часу: often, never, every day, always, every week, once a week, twice a week, three times a day за темою «Мій розпорядок дня / My schedule».

Неправильні дієслова теж легко запам'ятати за допомогою ігр «Поеднай», «Хрестики-нулики» та ін. (рис. 2.19, 2.20).

Рис. 2.19. Фрагмент гри «Поєднай» мобільного додатку Educandy Studio [39]

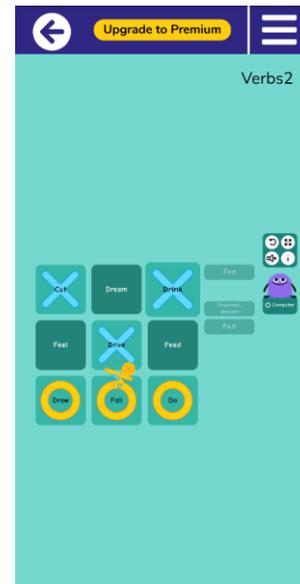

Рис. 2.20. Фрагмент гри «Хрестики-нулики» мобільного додатку Educandy Studio [39]

Окремо варто відзначити доцільність використання месенджерів, зокрема Viber [47] як мультимедійного засобу педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти для навчання лексичного матеріалу як словникового складу мови (рис. 2.21).

Рис. 2.21. Завдання у месенджері Viber [47]

Варто зауважити, що перенесення частини завдань у месенджери (наприклад, знайомство з новими лексичними одиницями, які пропонуються учням для вивчення малими групами) сприяє запам'ятовуванню нових слів, покращує увагу учнів, допомагає навчитись бачити свої помилки та працювати над ними.

У процесі дослідження встановлено, що наступним, VII видом мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу є мультимедійні засоби для навчання фонетичного матеріалу як звукового складу мови.

До них належать відеоролики, відеофільми, медіаосвітні ігри, мультимедіатренажери, мультимедійна техніка, навчально-ігрові платформи, освітні інтернет-ресурси тощо.

На навчально-ігровій платформі Bamboozle [35] учні можуть пограти в ігри на навчання, закріплення вивченого фонетичного матеріалу тощо (рис. 2.22).

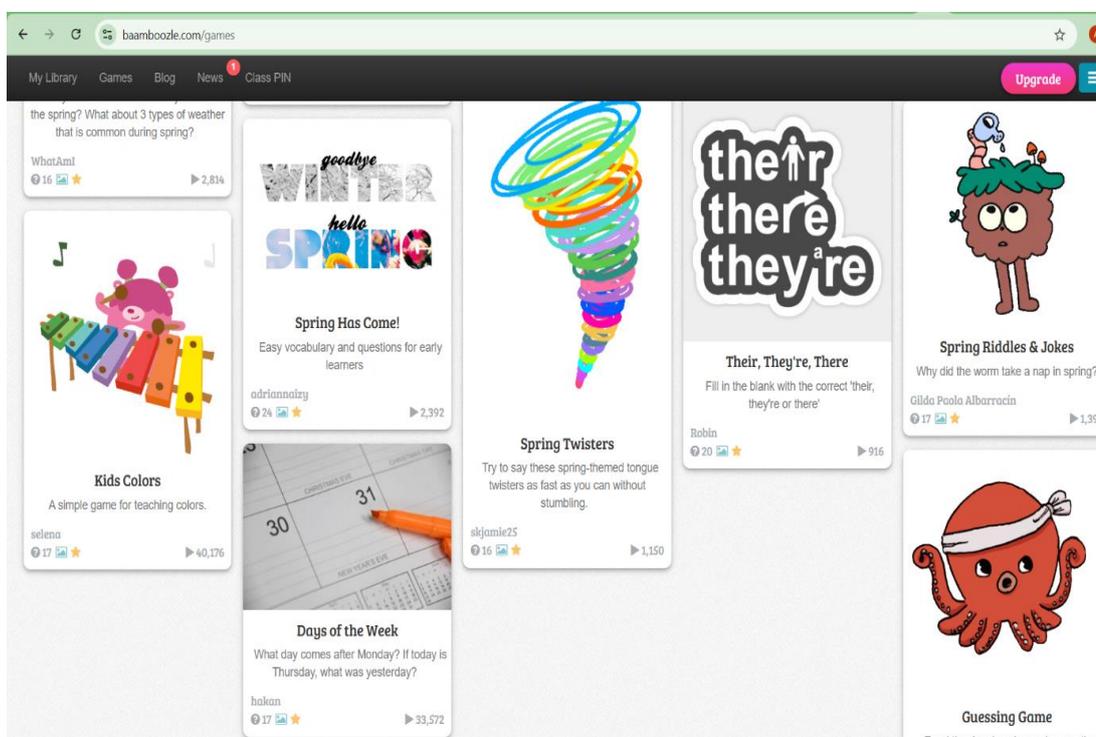

Рис. 2.22. Фрагмент навчально-ігрової платформи Bamboozle [35]

Варто відзначити, що також навчально-ігрові платформи серед іншого, урізноманітнюють форми навчання фонетичного матеріалу.

Так, освітній інтернет-ресурс BBC Learning English [36] як мультимедійний засіб педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти пропонує відеоролики з додатковими завданнями для засвоєння навчального матеріалу з англійської мови.

Також на ньому представлено завдання різних рівнів складності, де за допомогою відеопояснень вивчається вимова звуків та відбувається їх відпрацювання у фонетичних вправах (рис. 2.23).

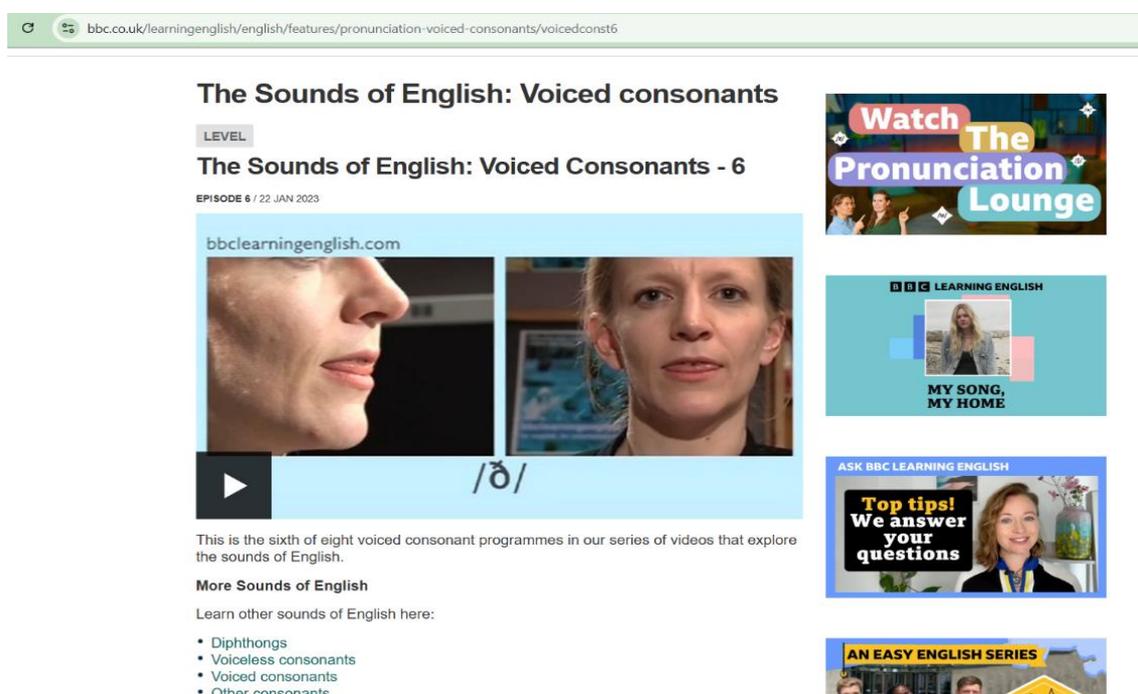

Рис. 2.23. Фрагмент відеоролику на освітньому інтернет-ресурсі BBC Learning English [36]

Слід зауважити, що під час вивчення теми «Навчання та інтереси / Learning and interests» як мультимедійний засіб педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти BBC Learning English [36] доцільно використовувати освітні інтернет-ресурси для розвитку навичок аудіювання та говоріння (рис. 2.24).

Рис. 2.24. Фрагмент освітнього інтернет-ресурсу BBC Learning English [36]

Невід’ємними технічними пристроями ефективного застосування мультимедійних засобів у педагогічній технології навчання учнів у закладах позашкільної освіти є проектори та інтерактивні дошки, які варто застосовувати на кожному занятті з англійської мови для роботи з різними видами мовленнєвої діяльності (рис. 2.25, 2.26).

Рис. 2.25. Проектор

Рис. 2.26. Інтерактивна дошка

На підставі результатів проведеного аналізу нами узагальнено різні види мультимедійних засобів як складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі комунікативного підходу, ступінь їх застосування, що представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Мультимедійні засоби
у педагогічній технології навчання учнів англійської мови
на основі комунікативного підходу

№	Назва	Навчання іншомовного спілкування				Навчання іншомовного матеріалу		
		Аудіювання	Читання	Говоріння	Письмо	Граматичний	Лексичний	Фонетичний
1.	веб-квест			+		+		

№	Назва	Навчання іншомовного спілкування				Навчання іншомовного матеріалу		
		Аудіювання	Читання	Говоріння	Письмо	Граматичний	Лексичний	Фонетичний
2.	відеоблоги	+				+		
3.	відеоекскурсії	+					+	
4.	відеоконференції			+			+	
5.	відеоролики	+						+
6.	відеофільми	+						+
7.	віртуальні книжки		+				+	
8.	віртуальні подорожі			+			+	
9.	електронний проєкт				+	+		
10.	електронні видання		+				+	
11.	електронні енциклопедії		+				+	
12.	електронні журнали		+				+	
13.	електронні листи				+	+		
14.	електронні підручники		+			+		
15.	електронні посібники		+			+		
16.	електронні словники		+				+	
17.	інтерактивна література		+				+	
18.	інтерактивні				+	+		

№	Назва	Навчання іншомовного спілкування				Навчання іншомовного матеріалу		
		Аудіювання	Читання	Говоріння	Письмо	Граматичний	Лексичний	Фонетичний
	дидактичні матеріали							
19.	комп'ютерні ігри			+			+	
20.	комп'ютерні програми	+				+		
21.	лінгвістичні мультимедіасистеми			+			+	
22.	медіаекскурсії	+					+	
23.	медіаосвітні ігри			+				+
24.	медіаплатформи				+	+		
25.	медіапрезентації				+	+		
26.	месенджери				+		+	
27.	мобільні додатки		+				+	
28.	Мобільні засоби зв'язку			+			+	
29.	мультимедіа видання		+				+	
30.	Мультимедіа-презентації				+	+		
31.	Мультимедіа-тренажери	+						+
32.	мультимедійна	+						+

№	Назва	Навчання іншомовного спілкування				Навчання іншомовного матеріалу		
		Аудіювання	Читання	Говоріння	Письмо	Граматичний	Лексичний	Фонетичний
	техніка							
33.	мультимедійні інтернет-ресурси	+					+	
34.	мультимедійні програми	+						+
35.	мультимедійні системи	+					+	
36.	мультфільми	+		+		+	+	+
37.	навчально-ігрові платформи			+				+
38.	онлайн ігри			+				+
39.	освітні інтернет-ресурси		+					+
40.	освітні платформи	+				+		
41.	подкасти	+					+	
42.	соціальні мережі				+		+	
43.	телевікторини			+			+	
44.	цифрове аудіо	+						+
45.	цифрове відео	+					+	

Отже, усе зазначене вище дає підстави стверджувати, що представлені мультимедійні засоби в педагогічній технології навчання учнів англійської мови на основі комунікативного підходу є важливими і обумовлюють підвищення навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Висновки

до розділу II

Проведено дидактичне обґрунтування структури і змісту педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

У процесі дослідження встановлено, що педагогічна технологія навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти базується на комунікативному підході із застосуванням мультимедійних засобів.

Визначено, що структура педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти включає концептуальну, змістову й операційну складові частини.

Варто відзначити, що до концептуальної складової частини педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти належать принципи, ціль, завдання; змістова складова включає зміст навчання; до операційної складової частини належать форми, методи та засоби.

Зміст навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на основі педагогічної технології розроблено і представлено у навчальній програмі «Англійська мова» з позашкільної освіти для гуртків закладів позашкільної освіти, яка отримала гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» згідно рішення Експертної комісії з позашкільної освіти Міністерства освіти і науки України від 11.03.2024 р., протокол № 1 і зареєстрована у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 8.0010-2024.

Встановлено, що мультимедійні засоби як складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти відіграють ключову роль у сучасній педагогічній технології навчання англійської мови в закладах позашкільної освіти.

Їх використання не лише розширює можливості організації освітнього процесу, але й сприяє якісному розвитку мовленнєвої культури, підвищенню мотивації учнів та стимулюванню їхнього критичного мислення.

Розроблена на основі комунікативного підходу класифікація мультимедійних засобів як складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти демонструє, що кожен мультимедійний засіб може використовуватися у різних видах діяльності, зокрема для навчання іншомовного спілкування (аудіювання, читання, говоріння, письмо), а також для навчання іншомовного матеріалу (граматичний, лексичний, фонетичний).

Список використаних джерел
до розділу II

1. Буяновська О. А. Використання мультимедійних технологій під час навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 44, т. 2. С. 162-167.
2. Гречок Л. М. Тенденції у навчанні англійської мови на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства *Інноваційна педагогіка*. Видавничий дім «Гельветика», Випуск 44, т. 2. 2022. С. 174-176.
3. Ланських О. Б. Роль інтерактивних платформ у вивченні іноземних мов. Ланських О.Б., Дернова Т.А., Рябцева І.А., *Інноваційна педагогіка*. Видавничий дім «Гельветика», Випуск 44, т. 2. 2022. С. 18-24.
4. Максак І. В. «Blended learning» як інноваційний підхід у формуванні професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 110. С. 247–249.
5. Пасічник О. Гейміфікація процесу навчання іноземної мови студентів закладів вищої освіти / О. Пасічник. Педагогічна освіта: теорія і практика : Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. Вип.24 (1-2018). Ч.2. Кам'янець-Подільський, 2018. С. 344-349.
6. Закон України «Про позашкільну освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#>
7. Руднік Ю. В. Підготовка вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 338 с.
8. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с.

9. Ткаченко О. М. Сучасне осмислення складових компонентів мотивації та можливостей її підвищення у процес навчання іноземних мов. *Інноваційна педагогіка*. Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск 75. С. 321–325.

10. Ткаченко О. Трансформація процесу навчання іноземних мов через застосування інноваційних технологій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. Випуск 1-2(135-136). С. 333–342.

11. Черкасова Т. А. Інноваційні методи вивчення іноземних мов: комп'ютерні та мультимедійні технології / Т. А. Черкасова, О. В. Курінний // *Інноваційна педагогіка*. Видавничий дім «Гельветика». Вип 21(3). 2020. С. 44-49.

12. Alsawaier R. The Effect of Gamification on Motivation and Engagement. *The International Journal of Information and Learning Technology*. 2018. № 35. P. 65-79.

13. Astuti Sri. Exploring motivational strategies of successful teachers. *TEFLIN Journal*. 2016. Vol. 27. № 1. URL : <https://journal.teflin.org/index.php/journal/article/view/288>

14. Bevins K., Howard C. Game mechanics and why they are employed: What we know about gamification so far. *Issues and Trends in Educational Technology*. 2008. 6(1). P. 1-21.

15. Bowen Mary, Hocking Liz. *English World 2*. Macmillan Education. 2009. 128 p.

16. Buckley Patrick, & Doyle Elaine. Gamification and Student Motivation. *Interactive Learning Environments*. 2014. P. 1162-1175. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10494820.2014.964263>

17. Csizér K., & Kálmán C. Language learning experience: The neglected element in L2 motivation research. *Studies in Second Language Learning and Teaching [Special Issue]*, 6(1), 2019. pp. 246.

18. Freiermuth M. R. and Huang H. Bringing Japan and Taiwan closer electronically: A look at an intercultural online synchronic chat task and its effect on motivation. *Language Teaching Research*, 16 (1), 2012. pp. 61–88.

19. French M. *Motivation in Language Learning and the Role of Teachers in Motivating Students and Promoting Learner Self-motivation*. 2022. №57. URL : [10.51095/kiyo.57.03](https://doi.org/10.51095/kiyo.57.03).

20. Hontarenko, I. S. Information technologies in foreign language teaching. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 11. Т. 2019. С. 108-112. URL : <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22293/1/INFORMATION%20TECHNOLOGIES%20IN%20FOREIGN%20LANGUAGE%20TEACHING.pdf>

21. Littlejohn A. The tip of the iceberg: factors affecting learner motivation. *RELC Journal*. 2008. 39 (22). P. 214–225.

22. Mayda A. Effective instructional strategies for English Language Learners. 2015. URL : <https://hdl.handle.net/1807/68786>

23. McClelland N. Goal orientations in Japanese college students learning EFL. *Individual differences in foreign language learning: Effects of aptitude, intelligence, and motivation*. Tokyo: Japanese Association for Language Teaching, 2000. P. 99–115. URL : https://www.researchgate.net/profile/Peter-Robinson-35/publication/259863904_Individual_differences_in_foreign_language_learning_Effects_of_apititude_intelligence_and_motivation/links/56a06aa708aee4d26ad3d43e/Individual-differences-in-foreign-language-learning-Effects-of-apititude-intelligence-and-motivation.pdf

24. Misiura Ya. Yu. Teaching english to generation Z. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 61. С. 184-187.

25. Motteram G. *Innovations in learning technology for English language teaching* British Council. London, 2013. 197 p.

URL : http://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/C607%20Information%20and%20Communication_WEB%20ONLY_FINAL.pdf

26. Nicholson S. A user-centered theoretical framework for meaningful gamification. 2012., June. Paper presented at Games+Learning+Society 8.0, Madison, WI. URL : <https://scottnicholson.com/pubs/meaningfulframework.pdf>

27. Nilson L. Teaching at Its Best: a Research-based Resource for College Instructors. San Francisco, CA: Jossey-Bass. 2010. 376 p. URL : <https://goo.gl/J4rj19>

28. Piggin G. The pedagogic application of the process-orientated model of L2 motivation. Polyglossia, 2012. P. 59–66.

29. Shimada K. Textbooks or E-learning? Learners' preferences and motivations in a Japanese EFL classroom. The Language Teacher, 41 (2), 2017. P. 3–8.

30. Study on the Impact of Information and Communications Technology (ICT) and New Media on Language Learning. EACEA 2007/09. URL : <https://www.ecml.at/Portals/1/resources/Articles%20and%20publications%20on%20the%20ECML/Koulouris.pdf>

31. Tkachenko O. Philosophical aspects of the innovative technologies applied to the foreign languages learning process. *Pedagogika Przed szkolna i Wczesnoszkolna*. Kraków Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie , 2023. Vol. 11. Numer Specjalny (23)/2023. S. 365–372.

32. Tomlinson, B. Looking out for English / B. Tomlinson // Studies in Self-Access Learning Journal. 2013. Vol. 4. Issue 4. P. 253-261.

33. Williams K., Williams C. Five Key Ingredients for Improving Motivation. Research in Higher Education Journal, 11. 2011. 23 p.

34. Zimmer C. Getting to Know Gen Z: Exploring Middle and High Schoolers' for Higher Education. Barnes & Nobles College Journal. 2015. 10 p. URL : <https://next.bncollege.com/wp-content/uploads/2015/10/Gen-Z-Research-Report-Final.pdf>

35. Baamboozle. URL: <https://www.baamboozle.com/games>
36. BBC Learning English. URL: <https://www.bbc.co.uk/learningenglish>
37. Blogger. URL: <https://www.blogger.com>
38. Cambridge. Dictionary URL:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english>
39. Educandy Studio. URL: <https://www.educandy.com>
40. ELLLO. URL: <https://elllo.org>
41. JeopardyLabs. URL: <https://jeopardylabs.com>
42. Gimkit. URL: <https://www.gimkit.com/>
43. Kahoot! URL: <https://kahoot.com/>
44. Listen A Minute. URL: <https://www.listenaminute.com>
45. Microsoft Powerpoint. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/powerpoint?legRedir=true>
46. Quizlet. URL: <https://quizlet.com>
47. Viber. URL: <https://www.viber.com/ua>
48. Wikidia. URL: <https://en.wikidia.org>
49. Youtube. URL: <https://www.youtube.com/>

РОЗДІЛ III.

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**3.1. Показники та критерії оцінювання
навчальних досягнень учнів з англійської мови
у закладах позашкільної освіти**

Вивчення англійської мови – визначальний компонент сучасної освіти, який відкриває широкі можливості для особистісного та професійного розвитку. Особливо актуальним це питання стає в контексті позашкільної освіти, де учні мають можливість поглибити свої знання й навички відповідно до власних інтересів та потреб.

Варто відзначити, що оцінка навчальних досягнень учнів з англійської мови надзвичайно важлива для забезпечення якісного освітнього процесу, мотивації учнів до подальшого навчання.

У сучасному світі, де англійська мова є мовою міжнародного спілкування, питання оцінювання навчальних досягнень учнів з цієї дисципліни, предмету, гуртка гуманітарного напрямку позашкільної освіти набуває особливої актуальності.

Встановлено, що чіткі та об'єктивні показники й критерії оцінювання дають підстави не лише визначити рівень володіння мовою, але й сприяють розвитку критичного мислення, самостійності та відповідальності учнів.

Традиційно основними етапами оцінювання навчальних досягнень учнів є формувальне та підсумкове оцінювання як інструменти підвищення якості навчання англійської мови.

Встановлено, що формувальне оцінювання – це поточне оцінювання, зворотний зв'язок щодо навчальних здобутків на поточний момент, а

підсумкове оцінювання – це оцінюванням результатів певного проміжку навчання.

Наразі науковці активну увагу приділяють дослідженню переваг та викликів упровадження обох видів оцінювання, а також пропонують практичні стратегії для їх ефективного застосування, акцентуючи й на показниках та критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів.

Серед основних аспектів оцінювання розглядаються такі поняття, як: навчальні досягнення, зворотний зв'язок, самооцінювання, показники та критерії оцінювання, формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання та ін.

Зокрема, у дослідженні Р. Блека (R. Black) та Д. Вільяма (D. Wiliam) підкреслено важливість формувального оцінювання для покращення освітнього процесу [55].

Водночас багато науковців наголошують на необхідності використання автентичних матеріалів та завдань, що відображають реальні комунікативні ситуації [8; 14; 26; 36; 49].

Крім того, у напрацюваннях учених акцентовано на необхідності диференційованого підходу до оцінювання з огляду на індивідуальні особливості учнів [25; 26; 37; 45].

Попри численні дослідження, існують суперечливі думки щодо оптимальних показників та критеріїв оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови, зокрема у закладах позашкільної освіти.

Одні науковці вважають, що необхідно зосередитися на оцінюванні комунікативної компетентності, тоді як інші наголошують на важливості граматичної та лексичної точності. Також дискусійним досі є питання питання про співвідношення формувального та підсумкового оцінювання [45; 46; 47].

Наступні наукові розвідки можуть бути присвячені розробці універсальних та адаптивних критеріїв оцінювання, що враховують особливості різних вікових груп та рівнів володіння мовою. Водночас

важливі дослідження ефективності використання сучасних технологій для оцінювання навчальних досягнень учнів.

Новизна обраної теми полягає в тому, що у зв'язку з реформою освіти в Україні виникає необхідність перегляду та адаптації наявних підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови.

Особливої уваги потребує розробка критеріїв оцінювання для закладів позашкільної освіти, де освітній процес має більш гнучкий та індивідуалізований характер.

Крім того, важливим постає аналіз та систематизація наявних підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти, а також розробка практичних рекомендацій щодо їх ефективного застосування.

У процесі опрацювання нормативно-правових актів, наукової літератури та інших інформаційних джерел встановлено відмінності у підходах до організації освітнього процесу та оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у різних закладах системи освіти.

Так, навчання в закладах загальної середньої освіти, зокрема й іноземних мов, здійснюється за державними стандартами та типовими освітніми програмами.

Зокрема, навчання учнів 1–4 класів здійснюється за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» від 21.02.2018 р. №87 [28].

Водночас навчання учнів 5–11 класів здійснюється за Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» від 23.11.2011 р. №1392 [29].

Крім цього, важливе значення в навчанні учнів мають Типові освітні програми. Установлено, що використовують Типову освітню програму, розроблену під керівництвом акад. О. Савченко, а також Типову освітню програму, розроблену під керівництвом доц. Р. Шияна. Пропонуємо перелік таких документів:

- Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Савченко (1-2 клас).
- Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Савченко (3-4 клас).
- Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Шияна (1-2 клас).
- Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Шияна (3-4 клас) [39; 40; 41; 42].

Варто відзначити, що система позашкільної освіти має свої особливості, які варто враховувати при оцінюванні навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти, серед яких:

- добровільність: учні відвідують заняття за власним бажанням, що зумовлює високу мотивацію;
- інтерес: навчання базується на інтересах та захопленнях учнів;
- практична спрямованість: велику увагу приділяють практичному застосуванню знань та навичок;
- творча атмосфера: навчання відбувається в більш невимушеній та творчій атмосфері;
- різноманітність напрямів: позашкільна освіта охоплює широкий спектр напрямів (мистецтво, спорт, технічна творчість, іноземні мови тощо).

З огляду на зазначене, що цілком закономірно, оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти має ґрунтуватись на таких принципах:

- системність: оцінювання має охоплювати всі види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письмо, говоріння) та всі аспекти мови (лексика, граматики, фонетика);
- об'єктивність: критерії оцінювання мають бути чіткими, зрозумілими та однаковими для всіх учнів;
- диференційованість: оцінювання має враховувати індивідуальні особливості учнів та їхній рівень підготовки;
- доброзичливість: оцінювання має бути спрямоване на підтримку та заохочення учнів, а не на їхнє покарання;
- прозорість: учні та їхні батьки повинні мати змогу ознайомитися з критеріями оцінювання та результатами;
- гнучкість: критерії оцінювання мають бути адаптовані до специфіки кожного напрямку позашкільної освіти;
- орієнтація на процес: оцінювання має враховувати не лише результат, але й процес навчання, зусилля та старання учнів;
- індивідуалізація: оцінювання має враховувати індивідуальні особливості, темп навчання та особисті досягнення кожного учня;
- конструктивізм: доцільність, конструктивний зворотний зв'язок, позитив, конкретика, спрямовані на подальший особистісний розвиток;
- співпраця: залучення учнів до процесу самооцінювання та взаємооцінювання.

Водночас важливо використовувати різноманітні інструменти оцінювання, які дозволяють оцінити не лише знання, але й практичні навички учнів.

Варто відзначити, що оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти повинно передбачати:

- 1) чітке визначення цілей навчання;
- 2) постійний моніторинг прогресу учнів;
- 3) надання якісного зворотного зв'язку;

4) залучення учнів до самооцінювання та взаємооцінювання.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови в закладах позашкільної освіти має такі функції:

- підвищення мотивації учнів: оцінювання допомагає учням усвідомити свій прогрес і побачити, як вони можуть покращити свої результати;
- розвиток самостійності: учні вчаться самостійно оцінювати свої досягнення та визначати напрями для подальшого розвитку;
- покращення якості навчання: педагоги отримують інформацію про те, які аспекти освітнього процесу потребують корекції;
- диференціація навчання: педагоги можуть адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб учнів.

Зазначимо, що під час оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти необхідно звертати увагу на такі ознаки:

- практикоорієнтованість: рівень володіння конкретними знаннями, вміннями та навичками, необхідними для спілкування англійською мовою в реальних життєвих ситуаціях;
- творчість: оригінальність, ініціативність, здатність до самовираження у виконанні поставлених навчальних завдань;
- участь та активність: залученість до освітнього процесу, активність на заняттях, готовність до співпраці;
- прогрес: динаміка розвитку навичок та вмінь, необхідних для спілкування англійською мовою, протягом періоду навчання;
- самостійність: здатність до самостійного виконання завдань, самоорганізація.

Особливого значення в оцінюванні навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти набули практичні стратегії та виклики впровадження.

Серед практичних стратегій оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти доцільно виокремити такі:

- використання технік зворотного зв'язку (надання учням конкретного, своєчасного та конструктивного зворотного зв'язку);
- застосування технік самооцінювання та взаємооцінювання: (залучення учнів до оцінювання своїх власних робіт та робіт інших гуртківців);
- використання різноманітних інструментів оцінювання (застосування усних опитувань, письмових робіт, проєктів, портфоліо тощо);
- використання онлайн-інструментів (Google Forms, Kahoot, Quizizz та ін.).

Водночас упровадження оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови в закладах позашкільної освіти має певні виклики:

- обмеженість часу (не завжди є можливість повноцінно оцінити всі аспекти володіння учнями англійською мовою);
- необхідність професійного розвитку педагогів (педагоги повинні володіти навичками ефективного застосування оцінювання);
- опір змінам (учні та батьки можуть бути не готові до змін у системі оцінювання);
- питання безпеки (з огляду на те, що підсумкове оцінювання в закладі позашкільної освіти переважно відбувається у формі звітних концертів, виставок, змагань, презентацій, необхідно дотримуватися питань безпеки, особливо в умовах сьогодення).

У закладах позашкільної освіти оцінювання має враховувати специфіку освітнього процесу, яка є більш гнучкою та орієнтованою на інтереси учнів.

Як свідчить опрацьована наукова література з досліджуваної теми, до характеристики оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови в закладах позашкільної освіти належать:

1. Об'єктивність (використання стандартизованих інструментів оцінювання та чітких критеріїв).
2. Системність (оцінювання охоплює всі види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо)).
3. Диференціація (використання завдань різного рівня складності для оцінювання учнів з різними навчальними можливостями).

Отже, ефективне оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти передбачає поєднання формувального та підсумкового оцінювання з урахуванням специфіки позашкільної освіти.

На нашу думку, важливим аспектом є те, що оцінювання має бути спрямоване на підтримку та заохочення учнів, а не на їхнє порівняння. Необхідно створити атмосферу довіри та відкритості, де учні не бояться помилок. Педагог має бути наставником і помічником, який підтримує та мотивує учнів.

У процесі дослідження проаналізовано різні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з навчання англійської мови у закладах позашкільної освіти, серед яких:

- Різноманітність використовуваної лексики.
- Вміння використовувати словники та інші довідкові матеріали.
- Використання вивченого матеріалу у практичних завданнях.
- Володіння активним і пасивним словниковим запасом.
- Правильне використання граматичних структур у мовленні.
- Здатність до самостійного поповнення словникового запасу.
- Зрозумілість мовлення (чіткість вимови, темп, інтонація).
- Відповідність мовлення комунікативній ситуації.
- Використання автентичних матеріалів (відео, аудіо, тексти).
- Здатність до спілкування англійською мовою в різних ситуаціях.
- Вміння вести діалог, висловлювати свої думки та розуміти співрозмовника.

- Знання культурних особливостей англомовних країн.
- Вміння використовувати мову в соціокультурному контексті.
- Розуміння та повага до культурних відмінностей.
- Вміння порівнювати культури.
- Участь у проєктах, що пов'язані з культурою англомовних країн.
- Оригінальність та креативність у використанні мови.
- Вміння висловлювати свої емоції та почуття англійською мовою.
- Здатність до самостійного створення мовних продуктів.
- Участь у мовних клубах, театральних гуртках, мовних іграх, конкурсах, квестах тощо.
- Використання англійської мови в творчих проєктах (пісні, вірші, п'єси та ін.).
- Здатність до імпровізації та спонтанного мовлення.

Аналіз показав, що показники і критерії оцінювання навчальних досягнень учнів із навчання англійської мови в закладах позашкільної освіти доцільно розподілити на пізнавально-знаннєвий, комунікативно-практичний, культурологічно-творчий та особистісно-мотиваційний показник з відповідними критеріями (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

Показники та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
з навчання англійської мови у закладах позашкільної освіти

Показник	Критерій
Пізнавально-знаннєвий	<ul style="list-style-type: none"> – Рівень засвоєння учнями теоретичних знань з англійської мови, пізнавальної активності. – Знання лексики, граматики, фонетики, а також соціокультурних аспектів, пов'язаних з англомовними країнами. – Здатність учнів відтворювати, пояснювати та

Показник	Критерій
	застосовувати отримані знання.
Комунікативно-практичний	<ul style="list-style-type: none"> – Здатність учнів використовувати англійську мову для спілкування в реальних життєвих ситуаціях. – Навички аудіювання, читання, письма та говоріння. – Здатність учнів розуміти усне та письмове мовлення, висловлювати свої думки та брати участь у діалозі.
Культурологічно-творчий	<ul style="list-style-type: none"> – Здатність учнів використовувати англійську мову для творчого самовираження. – Здатність до імпровізації, створення власних текстів, участі в творчих проєктах. – Здатність до самостійного створення мовних продуктів (вірші, пісні, оповідання), власних проєктів (відео, презентації, блоги). – Оригінальність та креативність.
Особистісно-мотиваційний	<ul style="list-style-type: none"> – Ставлення учнів до вивчення англійської мови, мотивація до навчання. – Інтерес до вивчення мови, активність на заняттях, готовність до самостійної роботи. – здатність учнів до самооцінювання, аналізу власних помилок та прагнення до самовдосконалення.

Дослідженням з урахуванням критеріїв та показників, зокрема пізнавально-знаннєвого, комунікативно-практичного, культурологічно-творчого та особистісно-мотиваційного були визначені високий, середній та низький рівні навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти.

Представимо у табл. 3.2 ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знаннєвим показником.

Таблиця 3.2

Ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знаннєвим показником

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
Високий	<p>– учні засвоюють лексичний матеріал (знають лексичні одиниці, в тому числі слова і словосполучення за темою; знають написання літер англійського алфавіту, слів та речень в межах програмного матеріалу; знають назви числівників) на високому рівні;</p> <p>– учні засвоюють граматичний матеріал (знають будову граматичної структури Present Continuous; знають форми особових та присвійних займенників; знають форми Past Simple від правильних дієслів та дієслова to be) на високому рівні;</p> <p>– учні засвоюють фонетичний матеріал (знають правила вимови звуків у межах програмного матеріалу) на високому рівні.</p>
Середній	<p>– учні засвоюють лексичний матеріал (знають лексичні одиниці, в тому числі слова і словосполучення за темою; знають написання літер англійського алфавіту, слів та речень в межах програмного матеріалу; знають назви числівників) на середньому рівні;</p> <p>– учні засвоюють граматичний матеріал (знають</p>

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
	<p>будову граматичної структури Present Continuous; знають форми особових та присвійних займенників; знають форми Past Simple від правильних дієслів та дієслова to be) на середньому рівні;</p> <p>– учні засвоюють фонетичний матеріал (знають правила вимови звуків у межах програмного матеріалу) на середньому рівні.</p>
Низький	<p>– учні засвоюють лексичний матеріал (знають лексичні одиниці, в тому числі слова і словосполучення за темою; знають написання літер англійського алфавіту, слів та речень в межах програмного матеріалу; знають назви числівників) на низькому рівні;</p> <p>– учні засвоюють граматичний матеріал (знають будову граматичної структури Present Continuous; знають форми особових та присвійних займенників; знають форми Past Simple від правильних дієслів та дієслова to be) на низькому рівні;</p> <p>– учні засвоюють фонетичний матеріал (знають правила вимови звуків у межах програмного матеріалу) на низькому рівні.</p>

Ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником представлені у табл. 3.3 .

Ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
Високий	<p>– учні володіють навичками аудіювання (розуміють зміст усного монологічного та діалогічного мовлення; вміють виділяти ключову інформацію; вміють використовувати стратегії слухання) на високому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками читання (вміють читати та розуміти нескладні тексти; вміють використовувати різні прийоми смислової переробки тексту (мовну здогадку, аналіз, вибіркового переклад) на високому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками говоріння (вміють розповідати про себе, свою родину, свої інтереси та своє повсякденне життя; вміють ставити запитання, відповідати на запитання, вести коротку бесіду у межах вивчених тем) на високому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками письма (вміють письмово розпитувати адресата про його життя і справи; повідомляти інформацію про себе; робити короткі письмові повідомлення за вивченими темами) на високому рівні.</p>
Середній	<p>– учні володіють навичками аудіювання (розуміють зміст усного монологічного та діалогічного мовлення; вміють виділяти ключову інформацію; вміють використовувати стратегії слухання) на</p>

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
	<p>середньому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками читання (вміють читати та розуміти нескладні тексти; вміють використовувати різні прийоми смислової переробки тексту (мовну здогадку, аналіз, вибірковий переклад) на середньому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками говоріння (вміють розповідати про себе, свою родину, свої інтереси та своє повсякденне життя; вміють ставити запитання, відповідати на запитання, вести коротку бесіду у межах вивчених тем) на середньому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками письма (вміють письмово розпитувати адресата про його життя і справи; повідомляти інформацію про себе; робити короткі письмові повідомлення за вивченими темами) на середньому рівні.</p>
Низький	<p>– учні володіють навичками аудіювання (розуміють зміст усного монологічного та діалогічного мовлення; вміють виділяти ключову інформацію; вміють використовувати стратегії слухання) на низькому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками читання (вміють читати та розуміти нескладні тексти; вміють використовувати різні прийоми смислової переробки тексту (мовну здогадку, аналіз, вибірковий переклад) на низькому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками говоріння (вміють</p>

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
	<p>розповідати про себе, свою родину, свої інтереси та своє повсякденне життя; вміють ставити запитання, відповідати на запитання, вести коротку бесіду у межах вивчених тем) на низькому рівні;</p> <p>– учні володіють навичками письма (вміють письмово розпитувати адресата про його життя і справи; повідомляти інформацію про себе; робити короткі письмові повідомлення за вивченими темами) на низькому рівні.</p>

Сформовано ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником, що представлені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
Високий	<p>– учні знають культурні аспекти, пов'язані з англійськими країнами (мають пошану до звичаїв свого народу, рідної країни, її природи і людей; мають пошану до звичаїв народів інших країн; мають позитивне ставлення до однолітків), на високому рівні;</p> <p>– учні вміють творчо підходити до виконання навчальних завдань з англійської мови (вміють творчо презентувати результати своєї роботи;</p>

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
	імпровізувати у використанні англійської мови в реальних життєвих ситуаціях) на високому рівні.
Середній	<p>– учні знають культурні аспекти, пов’язані з англійськими країнами (мають пошану до звичаїв свого народу, рідної країни, її природи і людей; мають пошану до звичаїв народів інших країн; мають позитивне ставлення до однолітків), на середньому рівні;</p> <p>– учні вміють творчо підходити до виконання навчальних завдань з англійської мови (вміють творчо презентувати результати своєї роботи; імпровізувати у використанні англійської мови в реальних життєвих ситуаціях) на середньому рівні.</p>
Низький	<p>– учні знають культурні аспекти, пов’язані з англійськими країнами (мають пошану до звичаїв свого народу, рідної країни, її природи і людей; мають пошану до звичаїв народів інших країн; мають позитивне ставлення до однолітків), на низькому рівні;</p> <p>– учні вміють творчо підходити до виконання навчальних завдань з англійської мови (вміють творчо презентувати результати своєї роботи; імпровізувати у використанні англійської мови в реальних життєвих ситуаціях) на низькому рівні..</p>

Визначені ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Ознаки рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
Високий	<p>– учні виявляють інтерес до вивчення англійської мови (беруть участь у дискусіях та проєктах; використовують додаткові способи вдосконалення власного рівня володіння англійською мовою) на високому рівні;</p> <p>– учні виявляють активність на заняттях (беруть активну участь у групових та індивідуальних видах роботи на занятті; задають додаткові запитання за темою заняття) на високому рівні;</p> <p>– учні виявляють готовність до самостійної роботи (вміють самостійно виконувати індивідуальні навчальні завдання; вміють знаходити потрібну інформацію для виконання завдання за темою) на високому рівні;</p> <p>– учні виявляють вмотивованість до вивчення англійської мови (у вивченні англійської мови керуються внутрішньою мотивацією, а не лише зовнішніми стимулами; вміють об’єктивно аналізувати помилки у своєму мовленні) на високому рівні.</p>
Середній	– учні виявляють інтерес до вивчення англійської

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
	<p>мови (беруть участь у дискусіях та проєктах; використовують додаткові способи вдосконалення власного рівня володіння англійською мовою) на середньому рівні;</p> <p>– учні виявляють активність на заняттях (беруть активну участь у групових та індивідуальних видах роботи на занятті; задають додаткові запитання за темою заняття) на середньому рівні;</p> <p>– учні виявляють готовність до самостійної роботи (вміють самостійно виконувати індивідуальні навчальні завдання; вміють знаходити потрібну інформацію для виконання завдання за темою) на середньому рівні;</p> <p>– учні виявляють вмотивованість до вивчення англійської мови (у вивченні англійської мови керуються внутрішньою мотивацією, а не лише зовнішніми стимулами; вміють об’єктивно аналізувати помилки у своєму мовленні) на середньому рівні.</p>
Низький	<p>– учні виявляють інтерес до вивчення англійської мови (беруть участь у дискусіях та проєктах; використовують додаткові способи вдосконалення власного рівня володіння англійською мовою) на низькому рівні;</p> <p>– учні виявляють активність на заняттях (беруть активну участь у групових та індивідуальних видах роботи на занятті; задають додаткові запитання за</p>

Рівень навчальних досягнень	Ознаки
	<p>темою заняття) на низькому рівні;</p> <p>– учні виявляють готовність до самостійної роботи (вміють самостійно виконувати індивідуальні навчальні завдання; вміють знаходити потрібну інформацію для виконання завдання за темою) на низькому рівні;</p> <p>– учні виявляють вмотивованість до вивчення англійської мови (у вивченні англійської мови керуються внутрішньою мотивацією, а не лише зовнішніми стимулами; вміють об’єктивно аналізувати помилки у своєму мовленні) на низькому рівні.</p>

Підсумовуючи наведені вище ознаки за критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за окремими показниками (пізнавально-знанським, комунікативно-практичним, культурологічно-творчим, особистісно-мотиваційним), представимо ознаки рівнів загальних навчальних досягнень.

Встановлено, що ознаками високого рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти з урахуванням наведених показників можна визначити розуміння основного змісту усних та письмових висловлювань, вміння сформулювати власне висловлювання усно та на письмі, розуміння прочитаного у повному обсязі, вміння застосовувати набуті знання та вміння у спілкуванні в реальних життєвих ситуаціях, здатність творчо презентувати результати своєї роботи, яскраво виражене прагнення до вдосконалення власного рівня володіння англійською мовою.

Середній рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти характеризується вмінням будувати невеликі висловлювання з потребою у допомозі вчителя чи додаткового навчального матеріалу, розумінням основного змісту висловлювання англійською мовою з невеликою кількістю незнайомих слів, вмінням починати та вести діалог англійською мовою з певними неточностями у використанні вивченого лексичного та граматичного матеріалу, готовність до виконання зацікавлюючих творчих завдань з англійської мови.

За наведеними показниками визначаємо низький рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти як спроможність розуміти лише невелику частину почутого чи прочитаного мовленнєвого матеріалу, побудова власних висловлювань з невеликою кількістю основних лексичних та граматичних структур, невпевненість та слабе бажання брати участь у спілкуванні англійською мовою через страх зробити помилку.

Отже, з огляду на зазначене вище важлива експериментальна перевірка ефективності педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

3.2. Експериментальна перевірка рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти

Важливий етап у дослідженні ефективності педагогічної технології навчання учнів англійської мови в закладах позашкільної освіти – експериментальна перевірка рівня навчальних досягнень учнів, що дасть змогу оцінити доцільність її застосовування.

Для експериментальної перевірки реалізації педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти було проведено експериментальне дослідження, здійснено обробку і аналіз одержаних результатів.

Метою педагогічного експерименту було встановлення ефективності реалізації запропонованої педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Згідно з цією метою було визначено такі завдання педагогічного експерименту:

- 1) розробити та обґрунтувати показники та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти;
- 2) визначити методику проведення педагогічного експерименту щодо перевірки рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти;
- 3) провести констатувальний етап експерименту, виявити початковий рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти;
- 4) провести формувальний етап експерименту, здійснити після запровадження педагогічної технології повторне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти;

5) здійснити статистичний аналіз та інтерпретацію одержаних даних щодо рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти.

Варто відзначити, що педагогічний експеримент було здійснено у два етапи – констатувальний та формувальний, кожен з яких мав визначені цілі та завдання.

Так, констатувальний етап експерименту передбачав визначення рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови до впровадження запропонованої педагогічної технології.

На формувальному етапі експерименту було здійснено реалізацію запропонованої педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, проведено аналіз та систематизацію одержаних даних, зроблено висновки щодо результатів дослідження.

У процесі дослідно-експериментальної роботи було охоплено заклади позашкільної освіти, серед яких Кіровоградський обласний центр дитячої та юнацької творчості, Обласний будинок художньої творчості Миколаївської обласної ради, Центр позашкільної освіти ім. О. Разумкова Управління освіти і науки Бердичівської міської ради, Центр науково-технічної творчості молоді «Сфера» Оболонського району міста Києва. Також до педагогічного експерименту було залучено Міжнародний ІТ ліцей м. Києва.

Обґрунтуємо вибір методів дослідження та представимо аналіз статистичних результатів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знаннєвим, комунікативно-практичним, культурологічно-творчим та особистісно-мотиваційним показниками.

У процесі аналізу рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знаннєвим та комунікативно-практичним показниками застосувалися такі методи

дослідження, як: тестування, аналіз індивідуальних проєктів учнів, аналіз власних монологічних та діалогічних висловлювань учнів та ін.

Для аналізу рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим та особистісно-мотиваційним показниками застосувалися спостереження, опитування, анкетування та ін.

Окрім зазначених методів, до уваги взято портфоліо (учні збирали свої кращі роботи, проєкти, презентації, що відображають їхні досягнення), результати творчих конкурсів та інших заходів, на яких учні демонстрували свої досягнення.

Варто відзначити, що у проведенні педагогічного експерименту були задіяні 258 учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти. Серед них 122 учня були включені до експериментальних груп, 136 учня – до контрольних груп.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснювалося за пізнавально-знаннєвим, комунікативно-практичним, культурологічно-творчим та особистісно-мотиваційним показниками з високим, середнім та низьким рівнями навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти.

Результати експериментального дослідження, які представляють оцінювання навчальних досягнень учнів, що здійснювалося за пізнавально-знаннєвим, комунікативно-практичним, культурологічно-творчим та особистісно-мотиваційним показниками, мають певні відмінності. Проаналізуємо їх більш детально.

Проведений аналіз пізнавально-знаннєвого показника навчальних досягнень учнів гуртків англійської мови в закладах позашкільної освіти демонструє статистично відмінності між констатувальним та формувальним етапами експерименту.

Узагальнені результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знанневим показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту показані у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знанневим показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Група	Чисельність групи, осіб, %	Констатувальний етап експерименту			Формувальний етап експерименту		
		Н	С	В	Н	С	В
Експериментальна група	122	40	61	21	11	68	43
	100%	32,8	50,0	17,2	9,0	55,7	35,3
Контрольна група	136	42	70	24	32	71	33
	100%	30,9	51,5	17,6	23,5	52,2	24,3

Варто відзначити, що на констатувальному етапі, що відображає початковий рівень знань, розподіл учнів за рівнями навчальних досягнень в експериментальній та контрольній групах був відносно однорідним. Зокрема, високий рівень показали 17,2% учнів експериментальної групи та 17,6% учнів контрольної групи, що свідчить про схожість початкового рівня знань в обох групах.

Однак на формувальному етапі, після впровадження педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, спостерігається суттєве покращення результатів в експериментальній групі.

Так, частка учнів з високим рівнем навчальних досягнень в експериментальній групі зросла до 35,3%, тоді як у контрольній групі цей показник становив лише 24,3%. Водночас частка учнів з низьким рівнем

знань в експериментальній групі знизилась до 9%, у порівнянні з 23,5% у контрольній групі.

Порівняння рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знанневим показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту представлено на рис. 3.1.

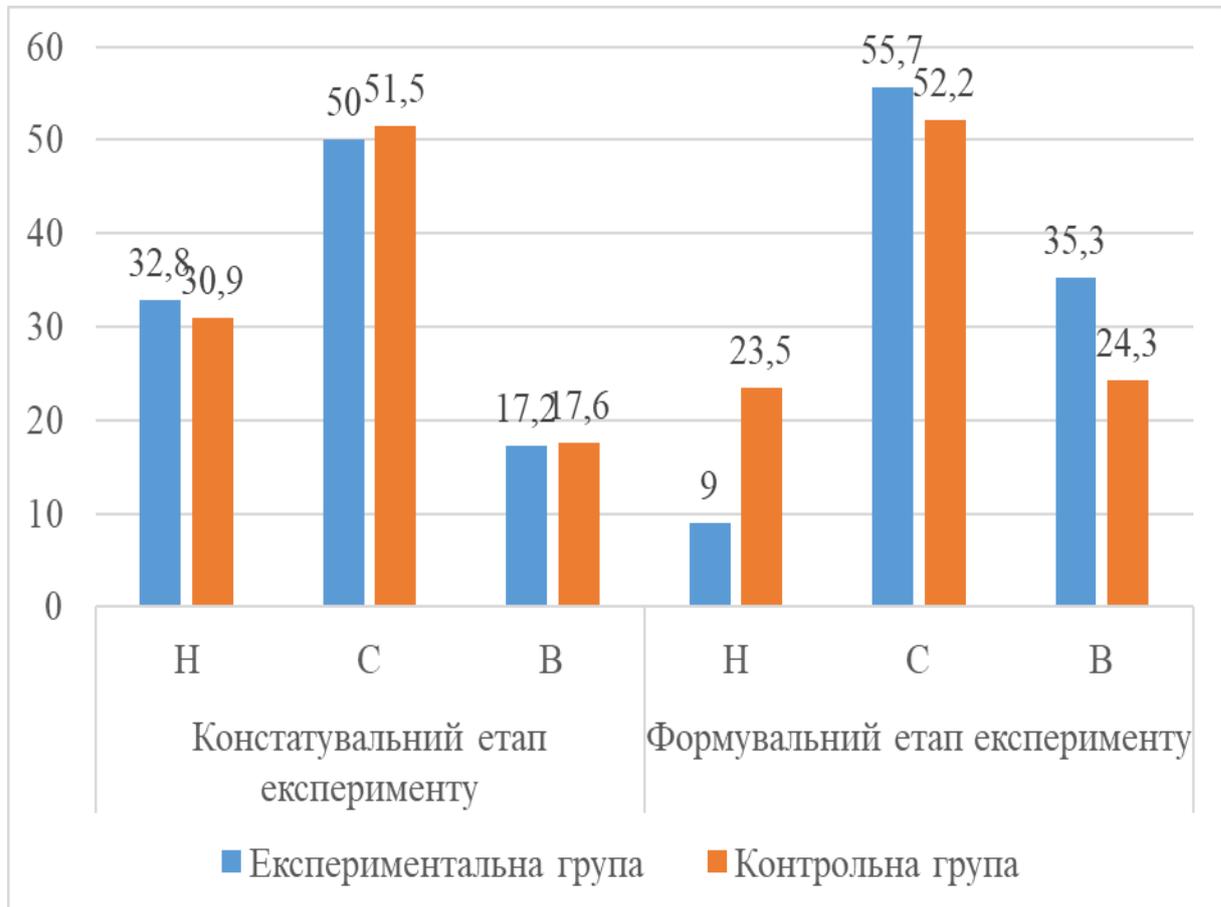

Рис. 3.1. Порівняння рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знанневим показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту, %

Варто відзначити, що ці дані свідчать про ефективність застосованої педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, яка сприяла значному покращенню пізнавально-знанневих показників навчальних досягнень учнів.

Аналіз комунікативно-практичного показника навчальних досягнень учнів гуртків англійської мови в закладах позашкільної освіти демонструє статистично істотні відмінності між констатувальним та формувальним етапами експерименту.

Варто відзначити, що узагальнені результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту відображено у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Група	Чисельність групи, осіб, %	Констатувальний етап експерименту			Формувальний етап експерименту		
		Н	С	В	Н	С	В
Експериментальна група	122	42	60	20	10	66	46
	100%	34,4	49,2	16,4	8,2	54,1	37,7
Контрольна група	136	43	71	22	31	73	32
	100%	31,6	52,2	16,2	22,8	53,7	23,5

Констатувальний етап, що відображає початковий рівень комунікативно-практичних навичок, виявив, що розподіл учнів за рівнями навчальних досягнень в експериментальній та контрольній групах був відносно однорідним.

Варто відзначити, що про схожість початкового рівня навичок в обох групах свідчить те, що високий рівень навчальних досягнень показали 16,4% учнів експериментальної групи та 16,2% учнів контрольної групи.

Однак після впровадження педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти на формувальному етапі спостерігається суттєве покращення результатів в експериментальній групі.

Встановлено, що частка учнів з високим рівнем комунікативно-практичних навичок зросла до 37,7%, тоді як у контрольній групі цей показник становив лише 23,5%. При цьому частка учнів з низьким рівнем навичок в експериментальній групі знизилась до 8,2%, у порівнянні з 22,8% у контрольній групі.

Показники рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту представлено на рис. 3.2.

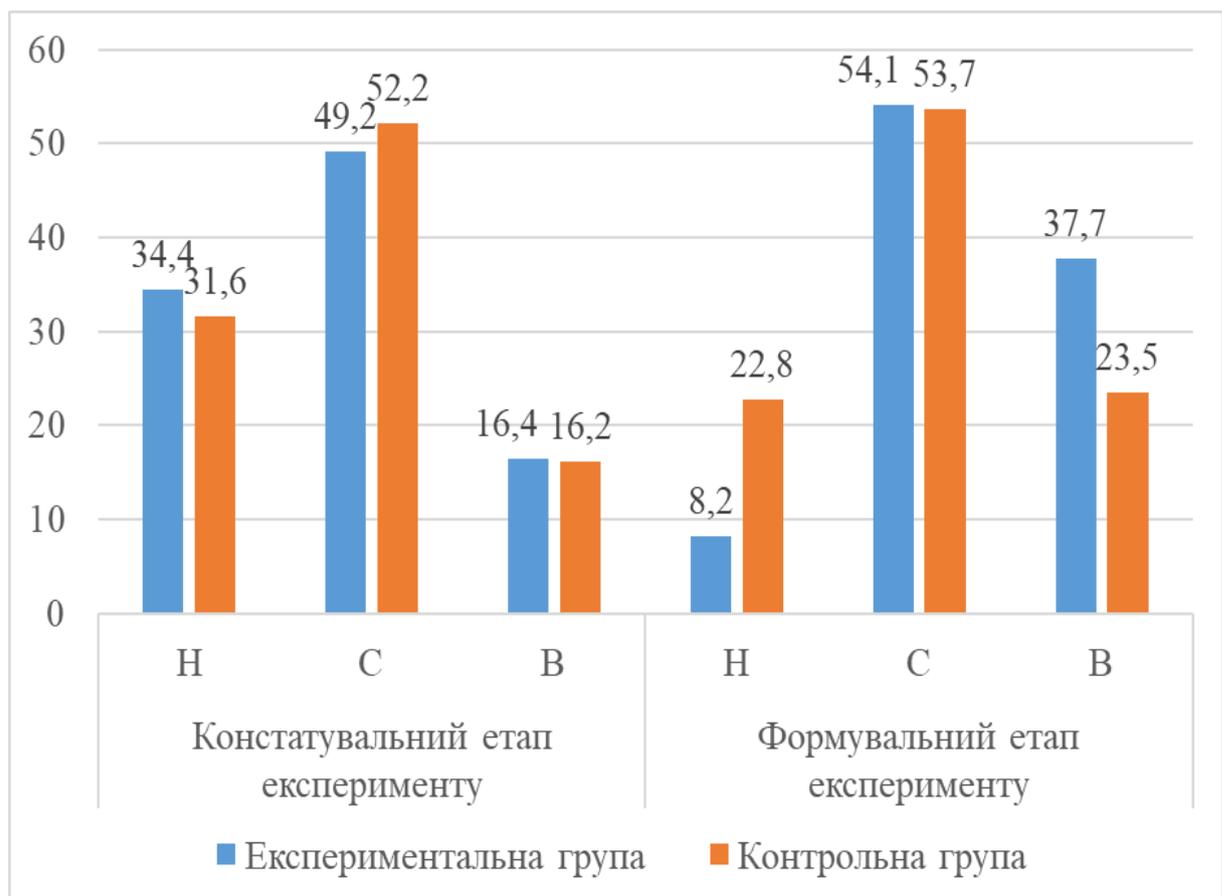

Рис. 3.2. Порівняння рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту, %

Отже, застосування педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти сприяло значному покращенню комунікативно-практичних показників навчальних досягнень учнів та мало позитивний вплив на розвиток комунікативно-практичних навичок учнів гуртків англійської мови.

У результаті аналізу показників навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту також спостерігаємо помітні відмінності, що представлено у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Група	Чисельність групи, осіб, %	Констатувальний етап експерименту			Формувальний етап експерименту		
		Н	С	В	Н	С	В
Експериментальна група	122	46	62	14	12	68	42
	100%	37,7	50,8	11,5	9,8	55,8	34,4
Контрольна група	136	42	72	22	30	74	32
	100%	30,9	52,9	16,2	22,1	54,4	23,5

Варто відзначити, що на констатувальному етапі експерименту високий рівень навчальних досягнень у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником в експериментальній групі гуртка продемонстрували 11,5% учнів, а в контрольній групі – 16,2 %, що свідчить про схожість початкових показників обох груп.

Встановлено, що після впровадження педагогічної технології учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, на формувальному етапі експерименту спостерігалися значні позитивні зрушення, особливо в експериментальній групі.

Частка учнів з високим рівнем досягнень зросла до 34,4%, тоді як у контрольній групі цей показник становив 23,5%. Водночас частка учнів з низьким рівнем знань в експериментальній групі зменшилась до 9,8%, порівняно з 22,1% у контрольній групі.

Виразно рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту представлено на діаграмі (рис. 3.3).

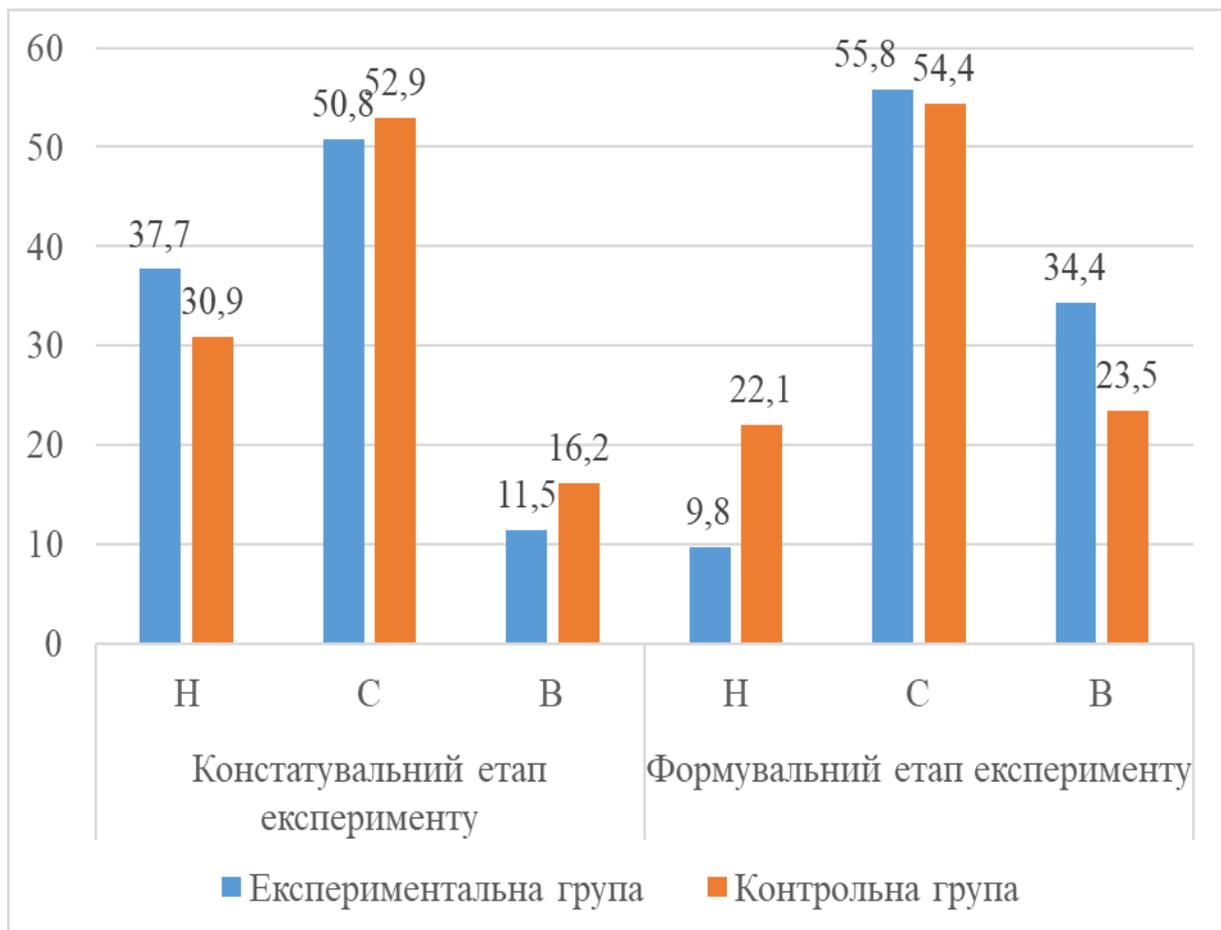

Рис. 3.3. Порівняння рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту, %

Отже, використання педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти суттєво покращило рівень учнів за культурологічно-творчим показником.

Зміни також можемо простежити в результаті проведеного аналізу показників навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту.

Узагальнені результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту показані у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Група	Чисельність групи, осіб, %	Констатувальний етап експерименту			Формувальний етап експерименту		
		Н	С	В	Н	С	В
Експериментальна група	122	40	68	14	12	68	42
	100%	32,8	55,8	11,4	9,8	55,8	34,4
Контрольна група	136	44	74	18	28	74	34
	100%	32,4	54,4	13,2	20,6	54,4	25,0

Встановлено, що на констатувальному етапі експерименту високий рівень навчальних досягнень у контрольних та експериментальних групах у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником в експериментальній групі гуртка продемонстрували 11,4% учнів, а в контрольній групі – 13,2%; середній

рівень – 55,8% учнів експериментальної групи, 54,4% – контрольної; низький рівень – 32,8% в експериментальній групі, 32,4% – у контрольній.

На формувальному етапі експерименту високий рівень навчальних досягнень за особистісно-мотиваційним показником в експериментальній групі гуртка показали 34,4% учнів, а у контрольній групі – 25%. Середній рівень – у 55,8% учнів експериментальної групи, 54,4% – контрольної. Низький рівень – 9,8% в експериментальній групі, 20,6% – у контрольній.

Отже, відобразимо рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту на рис. 3.4.

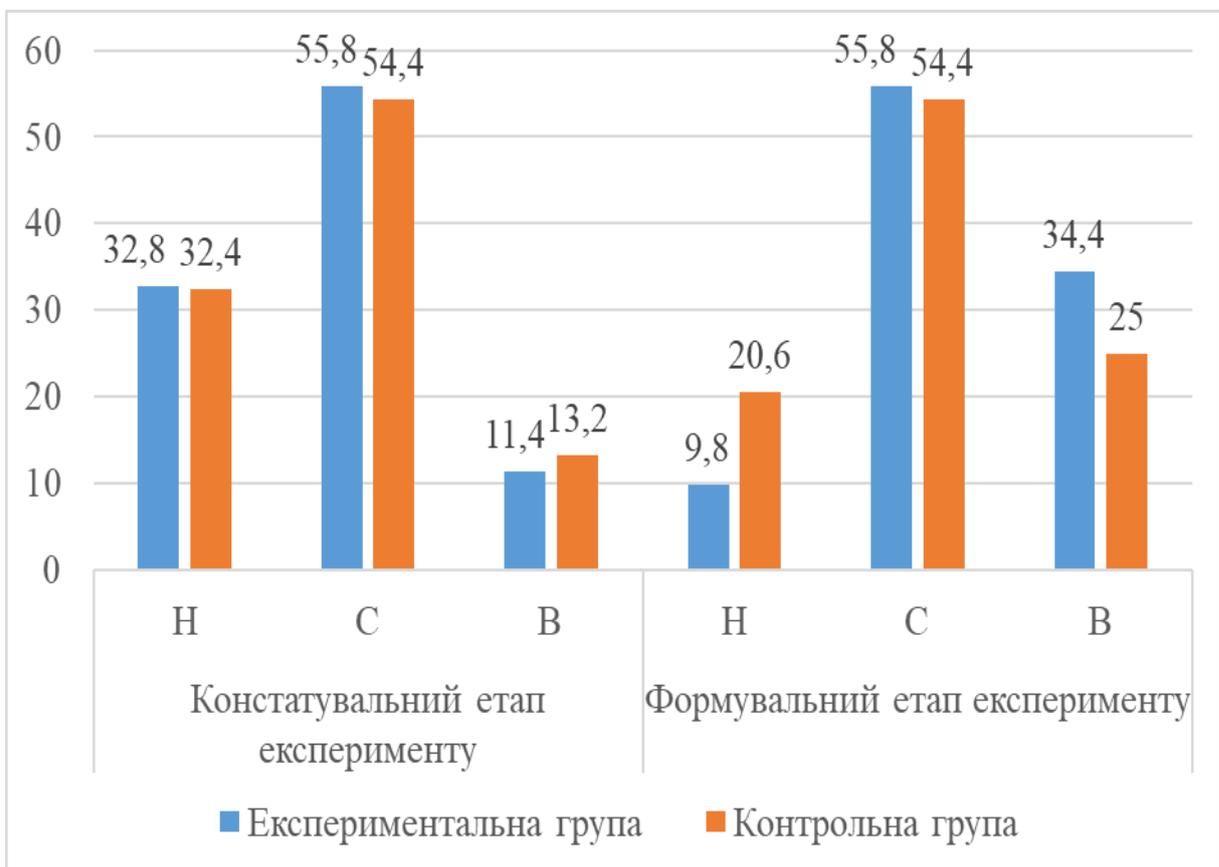

Рис. 3.4. Порівняння рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником на констатувальному та формувальному етапах експерименту, %

Таким чином, використання педагогічної технології суттєво покращило рівень навчальних досягнень учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником.

У процесі експериментального дослідження визначено показник рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти.

Представимо результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формуальному етапах у табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Результати рівнів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формуальному етапах

Група	Чисельність групи, осіб, %	Констатувальний етап експерименту			Формувальний етап експерименту		
		Н	С	В	Н	С	В
Експериментальна група	122	42	63	17	11	68	43
	100%	34,4	51,7	13,9	9,0	55,7	35,3
Контрольна група	136	43	72	21	30	73	33
	100%	31,6	53,0	15,4	22,0	53,7	24,3

Встановлено, що на констатувальному етапі, розподіл учнів за рівнями навчальних досягнень в експериментальній та контрольній групах був відносно подібним.

Зокрема, високий рівень показали 13,9% учнів експериментальної групи та 15,4% учнів контрольної групи; середній рівень – 51,7% учнів експериментальної групи і 53% – контрольної; низький рівень – 34,4% в експериментальній групі і 31,6% – у контрольній.

На формувальному етапі експерименту після впровадження педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є суттєве покращення результатів в експериментальній групі.

Так, високий рівень показали 35,3% учнів експериментальної групи та 24,3% учнів контрольної групи; середній рівень – 55,7% учнів експериментальної групи і 53,7% – контрольної; низький рівень – 9% в експериментальній групі і 22% – у контрольній, що представлено на рис. 3.4.

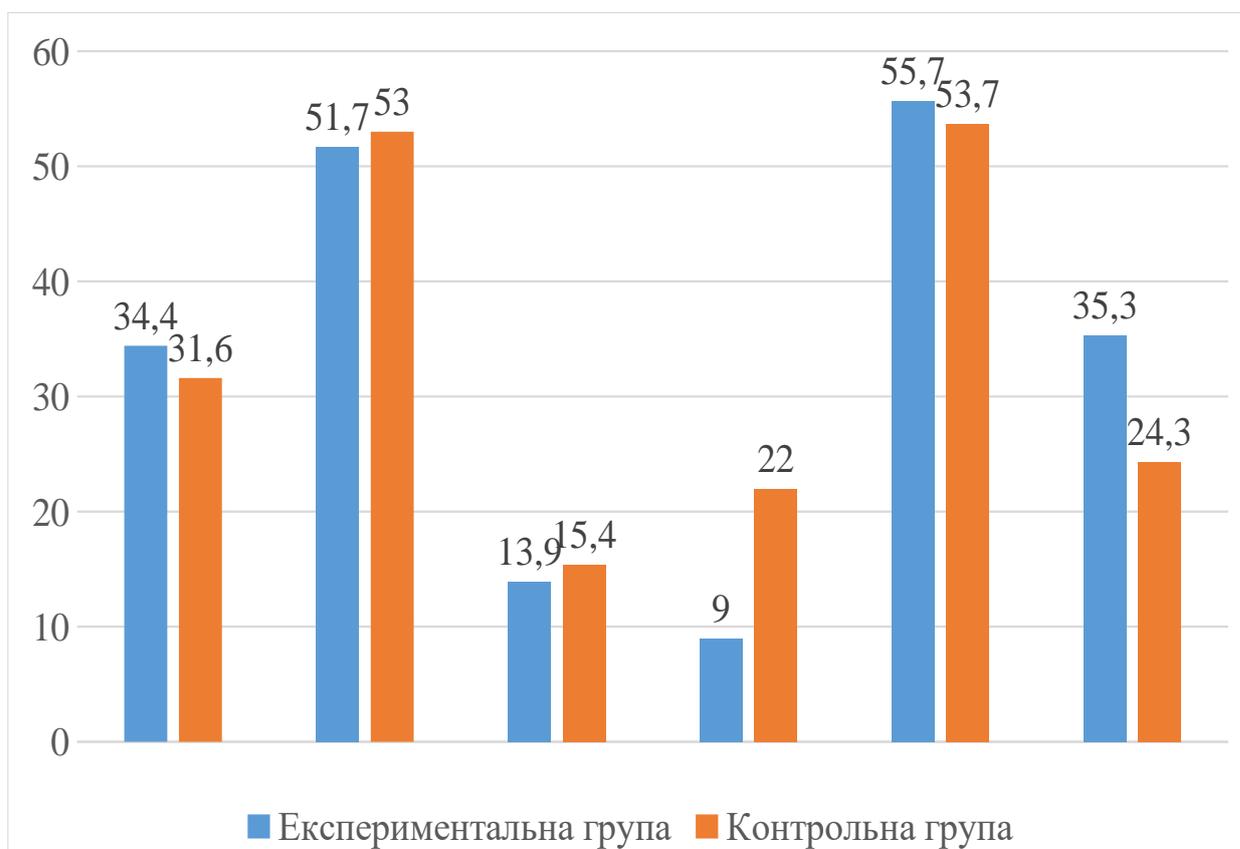

Рис. 3.5 Порівняння рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти на констатувальному та формувальному етапах експерименту, %

Варто відзначити, що використання педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти суттєво покращило рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти.

Зауважимо, що аналіз результатів навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти у двох групах учнів (контрольній та експериментальній) до та після експерименту складається з вирішення трьох типів завдань:

1. опис даних (компактне й інформативне відображення характеристик досліджуваних об'єктів);
2. встановлення подібності характеристик двох груп;
3. визначення відмінності характеристик двох груп.

Варто зазначити, що загальні підходи до визначення вірогідності подібності та відмінності груп у педагогічних дослідженнях передбачають установлення тотожностей або відмінностей характеристик експериментальної та контрольної груп.

Для цього на підставі інформації про результати спостережень експериментальної й контрольної групи розраховується емпіричне значення критерію, яке число порівнюється з відомим (еталонним) числом, яке називається критичним значенням критерію.

Критичні значення у педагогічних дослідженнях, як правило використовують на рівні значимості $\alpha=0,05$, тобто істотність розрахунків не нижча 5% помилки.

Якщо розраховане емпіричне значення критерію менше або рівне критичному, то вважається, що характеристики експериментальної й контрольної груп збігаються. А якщо ні, то ухвалюється гіпотеза, що характеристики експериментальної та контрольної групи вважаються різними з вірогідністю відмінностей, що дорівнює 95%.

Для перевірки гіпотези про збіг характеристик двох груп доцільним є використання або критерію Крамера-Уелча, або критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні.

Варто відзначити, що критерій Крамера-Уелча призначений для перевірки гіпотези про рівність середніх двох вибірок, критерій Вілкоксона-

Манна-Уїтні є більш «тонким» (але й більш трудомістким) – він дозволяє перевіряти гіпотезу про те, що дві вибірки «однакові» (тобто в них збігаються їхні середні, дисперсії й усі інші показники).

Критичне значення критерію Крамера-Уелча та Вілкоксона-Манна-Уїтні $T(W)_{0,05} = 1,96$, тому коли розраховане значення критерію менше або рівне 1,96, роблять висновок про подібність характеристик порівнюваних груп на рівні істотності 5%, якщо ж значення більше 1,96 то відмічають достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп з ймовірністю 95%.

Якщо на початку експерименту стани експериментальної й контрольної груп збігаються, а після закінчення експерименту різняться, то можна зробити висновок, що ефект змін зумовлений саме застосуванням педагогічної технології на навчальні досягнення учнів гуртків англійської мови закладів позашкільної освіти.

Критичне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні $W_{0,05} = 1,96$, тому коли $W_{\text{емп}} < 1,96$, роблять висновок про подібність характеристик порівнюваних груп на рівні істотності 0,05, якщо ж $W_{\text{емп}} > 1,96$ то відмічають достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп з ймовірністю 95%.

А розраховані значення критеріїв Крамера-Уелча та Вілкоксона-Манна-Уїтні для контрольної та експериментальної груп у формуючій та констатуючій фазах в розрізі досліджуваних показників відображені в таблицях 3.6-3.9, 3.12.

Варто відзначити, що у даних таблицях на перетині різних категорій, що характеризують досліджувану групу вказано емпіричні та критичні значення критеріїв, і, якщо встановлена розбіжність, то клітинка таблиці має сіре забарвлення, коли ж групи були тотожними, клітинки забарвлення не мають.

Результати обрахунку статистичних критеріїв про рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знаннєвим показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формуальному етапах подані у табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за пізнавально-знаннєвим показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формуальному етапах

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Контрольна група на етапі констатувального експерименту			
-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 1,5154, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 0,259, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,1827, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Контрольна група на етапі формуального експерименту			
Емпіричне значення критерію	-	Емпіричне значення критерію	Емпіричне значення критерію

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Віллоксона-Манна-Уїтні 1,5154, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05		Віллоксона-Манна-Уїтні 1,7195, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Віллоксона-Манна-Уїтні 2,6879, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі констатувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Віллоксона-Манна-Уїтні 0,259, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Емпіричне значення критерію Віллоксона-Манна-Уїтні 1,7195, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	-	Емпіричне значення критерію Віллоксона-Манна-Уїтні 4,2929, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне	Емпіричне	Емпіричне	-

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,1827, критичне 1,96.	значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,2687, критичне 1,96.	значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,2929, критичне 1,96.	
Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	

Результати обрахунку статистичної гіпотези про рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах показані у табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за комунікативно-практичним показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Контрольна група на етапі констатувального експерименту			
-	Емпіричне	Емпіричне	Емпіричне

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
	значення критерію Крамера-Уелча 1,9625, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 0,3058, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,7625, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Контрольна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Крамера-Уелча 1,9625, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 1,9969, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 3,0647, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Експериментальна група на етапі констатувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 0,3058, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 1,9969, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,8471, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,7625, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 3,0647, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,8471, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних	-

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
вибірок складає 95%	вибірок складає 95%	вибірок складає 95%	

Результати обрахунку статистичної гіпотези про рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах представлені у табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за культурологічно-творчим показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Контрольна група на етапі констатувального експерименту			
-	Емпіричне значення критерію Крамера-Уелча 1,9761, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 1,2433, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,1944, критичне 1,96. Достовірність різних

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
	порівнюваних вибірок складає 95%	вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Контрольна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Крамера-Уелча 1,9761, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,9611, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,4732, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі констатувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 1,2433, критичне 1,96.	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,9611, критичне 1,96.	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 5,2607, критичне 1,96.

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%		Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,1944, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,4732, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 5,2607, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	-

Результати обрахунку статистичних критеріїв про рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах подано у табл. 3.14.

Рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти за особистісно-мотиваційним показником контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Контрольна група на етапі констатувального експерименту			
-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,5899, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 0,2172, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,6957, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Контрольна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,5899, критичне 1,96.	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,7572, критичне 1,96.	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,1557, критичне 1,96.

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%		Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі констатувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 0,2172, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 2,7572, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні 4,8254, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні	Емпіричне значення критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні	-

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
4,6957, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	2,1557, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	4,8254, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	

Варто відзначити, що результати обрахунку статистичних критеріїв про рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах подано у табл. 3.15.

Таблиця 3.15

Показник рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формувальному етапах

Контрольна група		Експериментальна група	
Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент	Констатувальний експеримент	Формувальний експеримент
Контрольна група на етапі констатувального експерименту			
-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні

	2,0126, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	0,4721, критичне 1,96. Характеристики порівнюваних вибірок співпадають на рівні значущості 0,05	4,5269, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Контрольна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 2,0126, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 2,4147, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 2,5559, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вибірок складає 95%
Експериментальна група на етапі констатувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 0,4721, критичне	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 2,4147, критичне	-	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 4,839, критичне

1,96. Характеристики порівнюваних вбірок співпадають на рівні значущості 0,05	1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вбірок складає 95%		1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вбірок складає 95%
Експериментальна група на етапі формувального експерименту			
Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 4,5269, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вбірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 2,5559, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вбірок складає 95%	Емпіричне значення критерію Вілкоксона- Манна-Уїтні 4,839, критичне 1,96. Достовірність різних характеристик порівнюваних вбірок складає 95%	-

Отже, рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти виявлено та проаналізовано окремо за кожним показником, а саме пізнавально-знанцевим, комунікативно-практичним, культурологічно-творчим, особистісно-мотиваційним, та підсумовано за показником рівня навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти.

На основі розрахованих значень можна зробити висновок, що рівень навчальних досягнень учнів у гуртках англійської мови закладів позашкільної освіти контрольної та експериментальної груп на констатувальному та формуальному етапах такий: експериментальної групи істотний вплив спостережено за всіма показниками – пізнавально-знаннєвим, комунікативно-практичним, культурологічно-творчим та особистісно-мотиваційним. Дана достовірність підтверджена і становить 95 %.

Таким чином, результати експерименту підтвердили доцільність запропонованої педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Висновки до розділу III

Експериментально перевірено запропоновану педагогічну технологію навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти. Одним з аспектів забезпечення якісного освітнього процесу та мотивації учнів до вивчення англійської мови є ефективна система оцінювання навчальних досягнень.

Означені показники й критерії оцінювання дозволяють об'єктивно визначити рівень володіння мовою. Основними етапами оцінювання навчальних досягнень учнів є формувальне та підсумкове оцінювання.

Визначено доцільним здійснити розрахунок показників навчальних досягнень за такими показниками: пізнавально-знаннєвий, комунікативно-практичний, культурологічно-творчий, особистісно-мотиваційний та загальний показник навчальних досягнень. Описано критерії оцінювання за високим, середнім та низьким рівнями навчальних досягнень.

Здійснено експериментальну перевірку рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти як за окремими показниками (пізнавально-знаннєвий, комунікативно-практичний, культурологічно-творчий, особистісно-мотиваційний), так і загального рівня навчальних досягнень.

У процесі дослідження встановлено, що на констатувальному етапі, розподіл учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти за рівнями навчальних досягнень в експериментальній та контрольній групах був відносно подібним.

Так, високий рівень показали 13,9% учнів експериментальної групи та 15,4% учнів контрольної групи; середній рівень – 51,7% учнів експериментальної групи і 53% – контрольної; низький рівень – 34,4% в експериментальній групі і 31,6% – у контрольній.

Формувальний етап експерименту щодо впровадження педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти показав суттєве покращення результатів в експериментальній групі.

Встановлено, що високий рівень показали 35,3% учнів експериментальної групи та 24,3% учнів контрольної групи; середній рівень – 55,7% учнів експериментальної групи і 53,7% – контрольної; низький рівень – 9% в експериментальній групі і 22% – у контрольній.

Отже, застосування педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, сприяло значному покращенню як окремих показників навчальних досягнень учнів, так і мало позитивний вплив на загальний рівень навчальних досягнень учнів гуртків англійської мови.

Список використаних джерел
до розділу III

1. Биковська О. В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи : моногр. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2008. 336 с.
2. Биковська О. Стратегія позашкільної освіти в умовах сучасних викликів / Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу : збірн. матер. міжнародного форуму, м. Київ, 16 лютого 2023. С. 15–17. URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39217>
3. Биковська О. В., Биковський Т. В. Основні положення підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти за освітньою програмою «Позашкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в Україні. *Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna*. Vol. 12. 1 (24)/2024. Pp. 41-52.
4. Биковська О., Єгорова О. Позашкільна освіта: міжнародний досвід і кращі практики громадянського виховання дітей і молоді : моногр. Суми, Університетська книга, 2017. 176 с.
5. Биковський Я. Т. Педагогічні умови діяльності гуртків закладів позашкільної освіти : монографія. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2020. 148 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/32293>
6. Волкова Л.В. Використання паремій при формуванні іншомовної лінгвосоціокультурної компетентності студентів. *Академічні студії*: науковий журнал. № 1. 2024. Луцьк: Видавничий дім «Гельветика» 2024. С.160-168.
7. Волкова Л.В. Огляд змін курикулуму середньої школи Великої Британії з позицій мультикультуралізму. *Інноваційна педагогіка* : Науковий журнал. Випуск 32. Том 1. Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2021. С.70-74

8. Волкова Л., Чорна А. Психологічна готовність студентів-філологів до опанування навичок іншомовного спілкування в контексті їх майбутньої професійної діяльності. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. 2024. №4 (14). С.17-22.

9. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti>

10. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

11. Закон України «Про охорону дитинства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

12. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>

13. Іноземні мови: критерії оцінювання. 5–9 класи НУШ. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/school/estimation/92734/>

14. Каричковська С. П. Підготовка майбутніх вчителів англійської мови в університетах України і Польщі (порівняльний аналіз): автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2011. 20 с.

15. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. 112 с.

16. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

17. Концепція позашкільної освіти в умовах воєнного стану. URL: <https://pou.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/Kontseptsiya-pozashkilnoyi-osvity-v-umovah-voyennogo-stanu-2024.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR3YwkI->

jQmBeuQ9VO8zkjAWq5w74fa9m0NxJLWVvBZ3eu1ikyIkswltB-
c_aem_dhu2qE5M7Ilc4ri9mJ9Jcg

18. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови. URL: https://knzosh.pp.ua/kruterii/kruteriy_inozemna_mova.pdf

19. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови. *На урок*. URL: <https://naurok.com.ua/kriteri-ocinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-z-angliysko-movi-361084.html>

20. Критерії оцінювання навчальних досягнень з іноземної мови (англійської). *Блог вчителя англійської мови Косолович Н. М.*. URL: https://nadiakosolovych.blogspot.com/p/blog-page_27.html

21. Критерії оцінювання навчальних досягнень з англійської мови. *КНЗ «Опорний заклад загальної середньої освіти»*: URL: https://knzosh.pp.ua/kruterii/kruteriy_inozemna_mova.pdf

22. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з англійської мови. URL: [kriterii-otsinuvania.pdf](#)

23. Литовченко О. В. Теоретико-методичні основи соціального становлення учнів 8-11 класів у комплексних позашкільних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Київ, 2021. 43 с.

24. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.

25. Оружа Л. В. Критерії та система оцінювання професійної компетентності майбутніх фахівців з дизайну. *Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Тенденції розвитку вітчизняного дизайну та дизайн-освіти у вимірах сучасності»*. МІХМД ім. С. Далі. Київ. 2012. С. 123-127.

26. Першукова О. О. Особливості оцінювання якості навчальних досягнень школярів у контексті багатомовної освіти у країнах Європи.

Іноземні мови. 2015. № 1. 2015. С. 11-19. URL: № 1 (2015): Іноземні мови | Науково-методичний журнал «Іноземні мови»

27. Позашкільна освіта в Україні: Навч. посіб. / За ред. О. В. Биковської. К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. 224 с.

28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» від 21.02.2018 р. №87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» від 23.11.2011 р. №1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>

30. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2024 р. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>

31. Пустовіт Г. П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах: Монографія. Луганськ: Альма-матер, 2004. 540с.

32. Савенко О. О. Організація економічної підготовки учнів у позашкільному навчальному закладі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 13 : Проблеми трудової та професійної підготовки. 2010. Вип. 7. С. 194-197.

33. Слабко В. М., Макаренко Л. Л. Розвиток технічних здібностей учнів в закладах позашкільної освіти. *Наукові записки* : збірн. наук. ст. / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Випуск CLV (155). С. 96–100.

34. Стратегія розвитку позашкільної освіти. 2-ге вид., перер. і доповн. / за ред. проф. О. В. Биковської. ІВЦ АЛКОН, 2021. 117 с. URL:

https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10888/Bykowska%20Olena-Strategiya_2021.pdf?sequence=4&isAllowed=

35. Сучасне викладання іноземних мов. Оцінюємо все по-різному (Частина 1). URL: <https://nus.org.ua/2018/08/26/suchasne-vykladannya-inozemnyh-mov-otsinyuemo-vse-po-riznomu-chastyna-1/>

36. Суцценко Л. О. Гуманно розвивальне середовище закладу позашкільної освіти як концептуальне підґрунтя всебічного розвитку особистості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр.* Запоріжжя : КПУ, 2023. Вип. 87. С. 68–73.

37. Суцценко Л. О. Дидактичні засади формування дослідницької компетентності здобувачів початкової освіти у процесі навчання: результати дослідження. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 2. 2022. С. 42–49.

38. Суцценко Т. Позашкільна педагогіка: теорія, історія практика : наук.-метод. посібник. Київ: МАН, 2011. 299 с.

39. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я.(1-2 клас). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>

40. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. (3-4 клас). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>

41. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. (1-2 клас) URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shiyana.pdf>

klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyuan.pdf

42. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. (3-4 клас) URL: [https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-](https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf)

klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf

43. Ткаченко О. М. Англійська мова : навч. прогр. з позашкільної освіти. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2024. 16 с.

44. Уварова С. Г. Самореалізація творчої особистості учня у художньо-естетичному напрямі позашкільної освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2013. 210 с.

45. Устименко О. М. Підсумковий контроль у проектному навчанні іноземних мов і культур учнів закладів загальної середньої освіти. *Іноземні мови*. 2018. № 1. С. 21-35. URL: № 1 (2018): Іноземні мови

46. Формувальне оцінювання на уроках англійської мови. *На урок*. URL: <https://naurok.com.ua/formuvalne-ocinyuvannya-na-urokah-angliysko-movi-435577.html>

47. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів. *На урок*. URL: <https://naurok.com.ua/formuvalne-ocinyuvannya-navchalnih-dosyagenn-uchniv-303653.html>

48. Яременко Л. А. Розвиток креативної особистості у позашкільних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2011. 18 с.

49. Яременко-Гасюк О.О., Мішуль О.А. Стереотипне вираження національної самобутності в англійській та українській мовах. *Вісник науки та освіти* : науковий журнал. Видавнича група «Наукові перспективи», 2023. Випуск № 2(8) 2023. С. 182-192.

50. Яременко-Гасюк О.О., Петровська О.Я. Перекладацький аспект у модернізації підготовки майбутніх педагогів немовних спеціальностей (на матеріалі французької мови). *Інноваційна педагогіка : науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій*. Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 24. Том 2. С.174-182.

51. Alonzo D. & Oo Cherry Zin & Wijarwadi W. & Hannigan C. Using social media for assessment purposes: Practices and future directions. *Frontiers in Psychology*. 2023. 13. 10.3389/fpsyg.2022.1075818.

52. Bachman L. Second Language Assessment. *International Encyclopedia of Education*. 2010. P.140-147. 10.1016/B978-0-08-044894-7.00263-3.

53. Bachman L. Ongoing Challenges in Language Assessment. 2013. 10.1002/9781118411360.wbcla128.

54. Bachman L. Justifying the Use of Language Assessments: Linking Test Performance with Consequences. *JLTA Journal*. 18. 2015. P. 3-22. 10.20622/jltajournal.18.0_3.

55. Black R., Wiliam D. Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment. *PhiDeltaKappan*, 1998. Vol. 80, No. 2. Pp. 1–12.

56. Cambridge ESOL. The TKT Course Modules 1, 2 and 3. Cambridge: Cambridge University Press. 2007.

57. Cambridge ESOL. The CELTA Course Trainer's Manual. Cambridge: Cambridge University Press. 2007.

58. Sushchenko L. Pedagogical support for the development of creativity of students of primary school age in an after-school educational institution = Педагогічний супровід розвитку креативності учнів молодшого шкільного віку в позашкільному навчальному закладі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2023. Вип. 88. С. 21–25.

59. Sushchenko L. Targeted guidelines of personal and professional self-development of teachers: implementation of the experimental program = Цільові орієнтири особистісно-професійного саморозвитку педагогів: реалізація експериментальної програми / Sushchenko Larysa, Gladysh Mariya, Zubtsova Yuliia, Andryushchenko Olena, Soloviova Tetiana, Tomchenko Maryna. *AD ALTA : Journal Of Interdisciplinary Research*. 12/02-XXVIII. Volume 12, Issue 2, 2022. Pp. 153–162.

60. Rowiyah S. The Impact of Social Media Integration in English Language Assessment upon Students' Anxiety: A Systematic Literature Review. *The Eurasia Proceedings of Educational and Social Sciences*. 39. 2024. P. 20-30. 10.55549/epess.868.

61. Tomlinson, Carol A. *The differentiated classroom : responding to the needs of all learners (2nd ed)* / Carol Ann Tomlinson. Alexandria, VA : Association for Supervision and Curriculum Development. 2014. 197 p.

62. Yaremenko-Gasiuk O., Ivanova I. Some Peculiarities of English Writing Competence Formation for Future Tourism Professionals = Деякі особливості формування компетенції англійського письма у майбутніх фахівців туризму. *Актуальні питання гуманітарних наук* :. Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 67. Том 1. С. 324-331.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У результаті проведеного теоретичного та експериментального дослідження були зроблені такі загальні висновки.

1. Проаналізовано теоретичні основи і практику навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

З'ясовано, що в сучасних умовах навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти має вагоме значення і здійснюється гуртками англійської мови, що належать до гуманітарного напрямку позашкільної освіти.

Розкрито категоріально-поняттєвий апарат та здійснено уточнення змісту понять «педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти», «мультимедійні засоби у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти».

Аналіз різних теоретичних положень і практики показав, що педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти – це сукупність послідовних дій, що включає концептуальну, змістову і операційну складову та забезпечує навчальні досягнення учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Мультимедійні засоби у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти – це сукупність мультимедійних програм, технічних пристроїв і дидактичних матеріалів, що використовуються в освітньому процесі.

2. Дидактичне обґрунтування структури педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти показало, що вона включає концептуальну, змістову і операційну складові.

Дослідженням встановлено, що до концептуальної складової педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти належать принципи, ціль, завдання.

З'ясовано, що змістова складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти включає зміст навчання.

Операційна складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти включає форми, методи та засоби.

3. Розроблено зміст навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти з урахуванням педагогічної технології.

Встановлено, що найбільш доцільним у педагогічній технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти є розробка і реалізація змісту навчання на основі комунікативного підходу, що передбачає оволодіння знаннями, уміннями, навичками і цінностями, які забезпечать використання англійської мови.

4. Охарактеризовано мультимедійні засоби як основу педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

З'ясовано, що мультимедійні засоби як складова педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти найбільш ефективно використовуються, якщо їх структурувати за видами навчання: для навчання іншомовного спілкування (аудіювання, читання, говоріння, письмо); для навчання іншомовного матеріалу (граматичний, лексичний, фонетичний).

Встановлено, що мультимедійними засобами навчання іншомовного спілкування учнів англійською мовою у закладах позашкільної освіти є: аудіювання (відеоблоги, відеоекскурсії, комп'ютерні програми тощо); читання (електронні видання, електронні енциклопедії, електронні словники тощо); говоріння (відеоконференції, віртуальні подорожі, навчально-ігрові платформи, онлайн ігри тощо); письмо (мультимедіа-презентації, соціальні мережі тощо).

До мультимедійних засобів навчання іншомовного матеріалу учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти належать: граматичний (відеоблоги, електронні підручники, освітні платформи тощо); лексичний (відеоконференції, мобільні додатки, телевікторини тощо); фонетичний (мультимедіатренажери, освітні інтернет-ресурси тощо).

5. Проведено експериментальну перевірку ефективності педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Визначено показники та критерії навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти, до яких належать пізнавально-знаннєвий, комунікативно-практичний, культурологічно-творчий, особистісно-мотиваційний, що поділяються на низький, середній і високий рівні.

Встановлено, що рівень навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти підвищиться під час застосування педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Експериментальна перевірка запропонованої педагогічної технології навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти довела її ефективність.

ЦЕНТР НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МОЛОДІ «СФЕРА»
ОБОЛОНСЬКОГО РАЙОНУ МІСТА КИЄВА

пр-т Володимира Івасюка, 18, м. Київ, 04210, тел/факс: (044) 412-0682, email: cnttm@sfera.org.ua
КОД ЄДРПОУ 22878111

№ 04 04/з від «27» грудня 2024 р.

Довідка
про впровадження в педагогічну практику
результатів дисертаційного дослідження
здобувача ступеня доктора філософії
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Ткаченко Олександри Михайлівни
Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови
у закладах позашкільної освіти»

Заклади позашкільної освіти як гнучка та адаптивна система, мають значний потенціал для ефективного навчання англійської мови. Однак, для досягнення високих результатів необхідно використовувати сучасні педагогічні технології, які сприяють підвищенню якості освіти, відповідають потребам та інтересам учнів.

Використання інноваційних методів та інструментів дозволяє підвищити мотивацію учнів, індивідуалізувати освітній процес, розвинути комунікативні навички та сформувати цифрову компетентність.

Матеріали дисертаційного дослідження Ткаченко Олександри та розроблена дисертанткою навчальна програма «Англійська мова» для позашкільної освіти підтвердили, що однією з важливих педагогічних технологій є застосування мультимедійних засобів. Учні навчаються використовувати онлайн-ресурси для вивчення мови, працювати з мультимедійними матеріалами та використовувати цифрові інструменти для створення проєктів.

При цьому це дозволяє зробити процес навчання більш ефективним та результативним, сприяє розвитку комунікативних навичок, що є ключовим аспектом вивчення англійської мови. Використання рольових ігор, дебатів, дискусій та інших методів дозволяє учням практикувати спілкування англійською мовою в реальних життєвих ситуаціях.

Таким чином, дисертаційне дослідження Ткаченко Олександри Михайлівни «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» має важливе значення і впроваджено у практику діяльності закладів позашкільної освіти.

Директор

Олександр ТИХОПІЙ

УКРАЇНА
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ
ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ»

25006, м. Кропивницький, вул. Шулгиних, 36 тел./факс (0522) 35-12-86, 35-12-89
 e-mail: ocdut@ukr.net, www.ocdut.kr.ua, код в ЄДРПОУ 02140679

31 грудня 2018 р. № 616/01-18

ДОВІДКА
про впровадження в педагогічну практику
результатів дисертаційного дослідження
здобувача ступеня доктора філософії
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Ткаченко Олександри Михайлівни
«ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ
У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Англійська мова є мовою міжнародного спілкування, що відкриває доступ до глобальних освітніх ресурсів, наукових досліджень та культурних надбань. Володіння англійською мовою значно підвищує конкурентоспроможність на ринку праці, адже багато компаній, особливо міжнародних, вимагають знання цієї мови.

Українські школярі, які володіють англійською мовою, можуть брати участь в міжнародних проектах, стажуваннях та обмінних програмах, що розширює їхній культурний обрій.

Знання англійської мови також сприяє розширенню культурного обміну та можливостей для освіти. Відповідно, дисертаційне дослідження «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» Ткаченко Олександри Михайлівни є важливим в умовах сучасності.

Варто відзначити, що матеріали дисертаційного дослідження Ткаченко Олександри «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» пройшли широку апробацію й дають можливість забезпечити розвиток мотивації учнів до вивчення англійської мови, зробити

процес вивчення англійської мови більш доступним та захоплюючим, підвищити рівень навчальних досягнень.

Особливий інтерес викликала підготовлена Ткаченко О. навчальна програма «Англійська мова» для позашкільної освіти, яка отримала гриф Міністерства освіти і науки України та сприяє розвитку у дітей уяви, креативності, пам'яті, уваги, мислення та інших когнітивних функцій.

Ткаченко О. результати свого дослідження представляла на конференціях, семінарах та інших науково-методичних заходах з позашкільної освіти.

Враховуючи вищезазначене, слід відзначити, що результати дослідження Ткаченко Олександри Михайлівни «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» мають теоретичну і практичну значущість і впроваджено у педагогічній діяльності.

Директор

Ганна СУРКОВА

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ОБЛАСНИЙ БУДИНОК ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ

вул. Фалєєвська, 7, м. Миколаїв, 54006, тел./факс: (0512) 37-11-44
E-mail: mobxt@ukr.net, сайт: mobht.mk.sch.in.ua, код згідно з ЄДРПОУ 02549842

від 30 грудня 2024 р. № 201 На № _____ від _____ 2024 р.

Довідка

про впровадження в педагогічну практику
результатів дисертаційного дослідження
здобувача ступеня доктора філософії

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Ткаченко Олександри Михайлівни
«Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах
позашкільної освіти»

У сучасних умовах вивчення англійської мови у закладах позашкільної освіти є новим, але важливим кроком для успішної адаптації учнів до сучасного світу, формування всебічно розвиненої та конкурентоспроможної особистості. При цьому позашкільна освіта дає можливість поєднати вивчення англійської мови з іншими видами діяльності, такими як наука, мистецтво, музика та інші, що робить навчання більш цікавим та ефективним. Це обумовлює важливість і актуальність дисертаційного дослідження Ткаченко Олександри Михайлівни на тему «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти».

Особливу увагу привертає запропонована Ткаченко Олександрою педагогічна технологія навчання англійської мови із використанням мультимедійних засобів, що включає онлайн-платформи, мобільні додатки, інтерактивні програми тощо, які зробили освітній процес більш доступним та захоплюючим.

Розроблена Ткаченко О. навчальна програма «Англійська мова» для позашкільної освіти демонструє ефективність застосування мультимедійних засобів, що відповідає потребам сучасних учнів, які звикли до цифрового середовища.

Таким чином, дисертаційне дослідження Ткаченко Олександри Михайлівни «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» впроваджено в освітню практику та має важливе значення для педагогічної науки і практики.

В.о.директора

Лариса ЩУКІНА

Центр позашкільної освіти ім. О.Разумкова
 Управління освіти і науки Бердичівської міської ради
 м. Бердичів, вул. Вінницька, 21, тел.: (04143) 4-09-67, e-mail: cpo.razumkova@ukr.net

№197
24.12.24.

Довідка
про впровадження в педагогічну практику
результатів дисертаційного дослідження
здобувача ступеня доктора філософії
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Ткаченко Олександри Михайлівни
«Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах
позашкільної освіти»

На сучасному етапі розвитку суспільства освітня діяльність сучасного закладу позашкільної освіти базується на впровадженні новітніх технологій навчання, індивідуальному підході та мотивації учнів до набуття нових умінь і навичок, використанні різноманітних методів та форм навчання, що сприяють розвитку активності учнів.

Враховуючи вищезазначене, дисертаційне дослідження здобувача ступеня доктора філософії Ткаченко Олександри Михайлівни «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» є вкрай важливим.

Запропонована у дисертаційному дослідженні Ткаченко Олександри педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти, що базується на удосконаленні змісту навчання учнів англійської мови з урахуванням комунікативного підходу та використанні мультимедійних засобів є перспективна. Це відповідає потребам учнів і дозволяє підвищити рівень навчальних досягнень учнів з англійської мови у закладах позашкільної освіти.

Матеріали дослідження Ткаченко О. М. представлялися на різних семінарах, конференціях з позашкільної освіти.

Отже, дисертаційне дослідження Ткаченко О. М. на тему «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» впроваджено у педагогічну практику та має вагоме значення для педагогічної науки і практики.

Директор ЦПО ім. О. Разумкова

Олена БОРОВСЬКА

МІЖНАРОДНИЙ IT-ART ЛІЦЕЙ

імені Сальвадора Далі

Україна, 04074, м. Київ
вул. Віктора Некрасова, 1-3

тел. +38 (097) 067-98-91
тел. +38 (063) 854-15-94

e-mail: dali-garden-school@ukr.net
http://www.art-litsey.com.ua

№ 54/2024 від « 31 » грудня 2024 р.

Довідка
про впровадження в педагогічну практику
результатів дисертаційного дослідження
здобувача ступеня доктора філософії
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Ткаченко Олександри Михайлівни
«Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах
позашкільної освіти»

У сучасних умовах володіння англійською мовою розширює інформаційний ресурсний простір, надає учням можливість успішного виконання своїх цільових завдань та піднімає результати освітньої діяльності на якісно новий щабель.

Передумовою успішного навчання учнів англійської мови є використання сучасних ефективних технологій, дієва мотивація до набуття мовленнєвих навичок, реалізація сучасних інтернет-застосунків та організація активного формату занять. Цим важливим і актуальним питанням присвячено дисертаційне дослідження Ткаченко Олександри Михайлівни «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти».

Матеріали дисертаційного дослідження Ткаченко О.М. було використано в освітньому процесі Міжнародного ліцею імені Сальвадора Далі, зокрема, в навчанні ліцеїстів враховано запропоновані сучасні технології навчання англійської мови.

Особливої уваги заслуговує розроблена Ткаченко О.М. навчальна програма «Англійська мова», затверджена рішенням Експертної комісії з позашкільної освіти Міністерства освіти і науки України від 11.03.2024 р., протокол № 1.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження Ткаченко О.М. дозволило забезпечити розвиток мотивації учнів до вивчення англійської мови та підвищення рівня навчальних досягнень учнів з англійської мови.

Таким чином, дисертаційне дослідження Ткаченко Олександри Михайлівни «Педагогічна технологія навчання учнів англійської мови у закладах позашкільної освіти» впроваджено у педагогічну практику та має важливе значення для педагогічної науки і практики.

Директор

Лариса ЧАБАК